

მიჯნა

საზოგადოებრივი ჟურნალი, № 1 (10), თებერვალი, 2017

დამფუძნებელი, პროექტის
ავტორი და გამომცემელი:
თავისუფალ შემოქმედთა გაერთიანება და შპს „გამომცემლობა
„მიჯნა“, რეგისტრაციის
№ B12127840

რედაქტორ-
გამომცემელი
მურმან ზაქარაია

რედაქტორი
ჯემალ შონია

მისამართი:
ქ. თბილისი, ტაშკენტის ქ.
№25, ბ. 1, ტელ./ფაქსი
2-38-03-11

ISSN
მიჯნა 2449-237X

ს ა რ ჩ ე ვ ი

კლასიკა

ილია ჭავჭავაძე

მგზავრის წერილები.....	3
ჟამი მხსნელი ენერგიის გამოღვიძებისა!	5

თებერვლის მოვლენებიდან დღემდე

ჯემალ შონია

ჩაწიხლული სამართალი და აღზევებული მკვლევლები	8
სამშობლოსათვის დაღუპულ მამულიშვილთა სისხლი ცას შესჩუხჩუხებს და სამართალს ითხოვს!.....	12

მურმან ზაქარაია

ტერორი თუ რეაქცია ტირანიაზე?.....	14
რობერტ პეტრიაშვილი სიყვარულში ნაწრთობი მახვილი	19

განათლება

მურმან ზაქარაია

ძველი კოლხ-იბერული ტრადიციული სწავლა-აღზრდის კულტურის გარდაქმნა ქრისტიანული რწმენის საფუძველზე	22
---	----

პროზა

ლაშა გვასალია

კაკაბია	31
ჩასაფრებული მოლოდინით.....	33

გურამ მოლაშხია – 80

იდლეგრძელეთ, ბატონო გურამ!.....	35
---------------------------------	----

მურმან ზაქარაია

ტკივილით დაწერილი ლექსები.....	36
--------------------------------	----

გურამ მოლაშხია

ლექსები	39
---------------	----

პოეზია

ამრიღონ ჩიბიანი

ლექსები	41
---------------	----

ირინა სარიშვილი

არ მომკვდარა!.....	44
--------------------	----

ვალერიან ვეკუა

ლექსები	46
---------------	----

რაისა მუშიჩენკო

ლექსები	48
---------------	----

თორნიკე ქავშაია

ლექსები	51
---------------	----

გობი შონია

პატარა ... დიდი საქართველო!.....	58
----------------------------------	----

პირველი სტრიქონები

ანანო ჯოგავა

თოვლის ბაბუა არსებობს!.....	62
-----------------------------	----

თვალსაზრისი

შალვა მაქაცარია

ტოპონიმ „ეშერას“ ეტიმოლოგი- ისათვის.....	63
---	----

ხსოვნა

ნანა ჩიჩუას ხსოვნას	64
---------------------------	----

ჩვენი ნანა	65
------------------	----

მეგობრის გახსენება	66
--------------------------	----

ილია ჭავჭავაძე

მგზავრის წერილები

(ნაწყვეტი)

I

დილის ექვსი საათი შესრულდა თუ არა, იმ სასტუმროს წინ, რომელშიაც მე წინა ღამეს ჩამოვხტი, რუსის პირდაუბანელმა და თავდაუფარცხნელმა „იამშჩიკმა“ ფოშტის პოვოსკა მოაყენა. ეს იყო ვლადიკავკასში. საკვირველია! რუსის მხატვრების სურათებზედ რა ლამაზად არის ხოლმე გამოყვანილი ამ სქელკისერა „იამშჩიკის“ ბრიყვი სახე, იმისი ოყრაყული სანახაობა, იმისი მიდუნ-მოდუნებული ზღაზვნა, უადამიანო და პირუტყვული მიხვრა-მოხვრა. რამოდენადაც სურათია კარგი, ორ იმოდენად საძაგელია ნამდვილი. მაგრამ ამბობენ: И дым отечества нам сладок и приятен. კვამლის სიტკობებაზედ კი უკაცრავად, და სიამოვნებაზედ კი ამას მოგახსენებთ, რომ კვამლი ფრიად სასიამოვნოა, – პირველი იმისათვის, რომ კვამლი თვალს ეფარება და მართლჭერეტას უშლის, მეორე იმისათვის, რომ კვამლი ხშირად თვალიდამცრემლს გვაყრევინებს ხოლმე. ოჰ, მამულის კვამლო, მართლა-და ტკბილი და სასიამოვნო ხარ: ხანდისხან ისე აგვიბამ თვალებს ხოლმე, რომ ჩვენ ჩვენს საკუთარს უბედურებასაც ვერა ვხედავთ.

როცა ავიბარგე, ესე იგი ჩემი ერთადერთი ბოხჩის ოდენა ტყავის ხურჯინი ჩავაგდე პოვოსკაში, მიფურუნდი ჩემს ახლად გაცნობილს ფრანსიელს გამოსასალმებლად.

VII

– ერთი მითხარ, თუ ღმერთი გნამს, – ვუთხარი მოხვევს, როცა მე დამეწია, – აი, სტეფანწმინდას პირდაპირ რა მონასტერია?

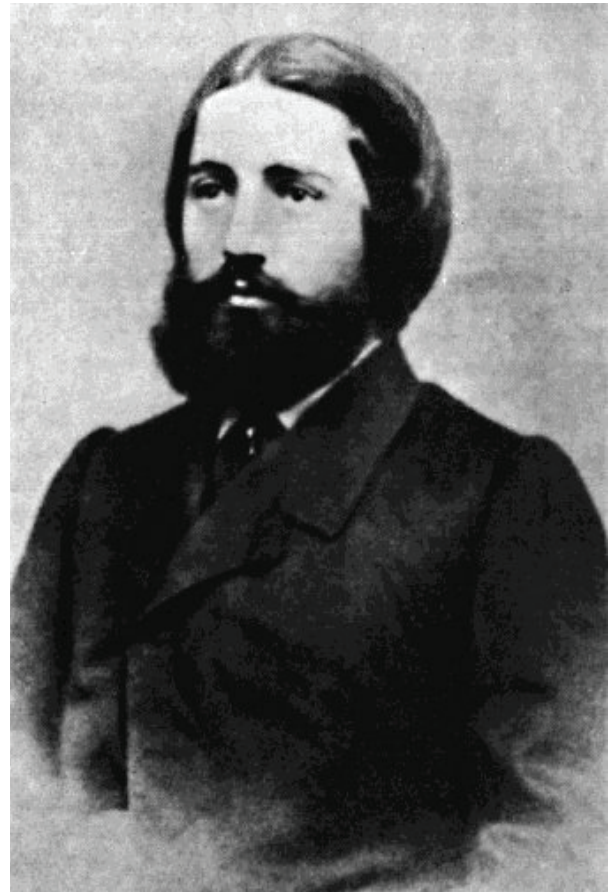
– თერგ-გალმით?

– დიად.

– გიწყალობნოსთ ცოცხალთა, შეგინდნოსთ მკვდართა, წმიდა სამების სახტარი არნ, უწინდალთ განძთა საფარი, ერთა საბჭო.

– როგორ თუ განძთა საფარი, ერთა საბჭო?

– ქართველთა მეფეთა განძი აქაიდ უფარ-

ვან მტრიანობას, მცხეთაიდ საუნჯეი საფარად აქ ზიდულა მრავალჯერ.

– საბჭო რაღა არის?

– საბჭოი? იქაიდ არნ სენაკ, სად სამართალი ბჭეთაგან იბჭოდის. რაიც მძიმა საქმე ხევი ავარდის, მუნ იბჭობიდნეს.

– ვერ მეტყვი, როგორ იყო ეგ ბჭობა და რაზედ უფრო მოხდებოდა ხოლმე?

– რაიდ ვერ გეტყვი? რაიც ვუნყი შეგასმენ. როდეს ასტყდის ერობაჩი დიდ-დევა, დიდ-საქმე, დიდ-არჩევანი, ერობას იქაიდ გამართვინ, აირჩივინ ბჭედა ბრძენ-ბერკაცნი, პეიტრობით სახელდებულნი, დასხმიან მათ იმ სენაკჩი საბჭობად. რაიც მერედ სამების სახელით, ხთისგან მათხავნილ მადლით იგნ ბჭენი სთქმიან, გადასჭრიდიან, არვინ შემლიან, არვინ გადავლიან.

– შენ მოსწრებიხარ მაგისტანა ბჭობას?

– რაიდ შავესწროდი? ადრინდალ თქმულობას გიზრახავნ.

– ეხლა რატომ აღარ არის ეგა?

– აწინა?..

ჩაფიქრდა ჩემი მოხვეე და პასუხი კი არ მომცა. ცოტა ხანს შემდეგ თვითონ მკითხა მე:

- შენ რაი მილეთის ხარნ?
- ქართველი ვარ, განა ვერ შემატყვე?
- რაიდ შეგეტყვის? ტალავარ არა გაქენ ქართველთა: რუსად მორთულხარნ.
- განა კაცს ქართველობა მარტო ტანისა-მოსზედ შეეტყობა?
- თვალთათვის ტყობად სამასელ არნა.
- ენა და საუბარი?
- ქართველთ ენად ბევრი საუბრობს: სვა-მეხიც, ოვსიც, თათარიც, სხვა მილეთიც.
- ტანისამოსს ქართველისას კი ცოტანი იცმენ?
- ქართველის ტალავარის იერი სრულად სხვაია. რუსულჩი ქართველ კაც მეუცხოების.
- ქართველი გულით უნდა ქართველობ-დეს, თორემ ტანისამოსი რა არის?
- მართალ ხარნ. მაგრამად გულჩი ვინ ჩაი-ხედნის? გული შიგნიდ არნ, უხედველ, ტალა-ვარ გარედ არნ, სახედველ.
- თუმცა მე რუსული მაცვია, დამიჯერე, რომ გულით ქართველი ვარ.
- იქნების.
- არ ვიცი, ჩემმა მოხევემ დამიჯერა, თუ არა. ეს კია, რომ ამის შემდეგ ამისთანა ბაასი გავაბით.
- ნელანდელ სიტყვაზედ რომ პასუხი არ მომეცი, - დავიწყე კვლავ მე, - მე გკითხე, ეხლა რატომ აღარ ბჭობენ-მეთქი სამების სე-ნაკში.
- ანინა?.. ერობა სადა არნ? რუსობაჩი ვართ. ანინა ყველაი გაცუდდის, ყველაი გა-უქმდის. სამების ძირჩი სოფელ გერგეთ არნ. იქაველ კაცთ მეფეთა შეუთქვეს სახტრის დარაჯობაი. მის სამაგიერ მეფეთა თარხნობა მიანიჭის სრულ სოფელს, გუჯარიც მაჰსცის საშვილიშვილოდ. ყვაველ ღამ ანინაც გერგე-თიდ სამ-სამ კაც დარაჯად იგზავნების. გერ-გეთელნ ანინაც სახტრის დარაჯობას თავ-დებულობენ, მაგრამად რუსობაჩი თარხნობა გაცუდდის, მეფეთ გუჯარს რუსობამ ყური არ ათხოვის. გერგეთი ანინა სხვაგითა ბეგრობს. გაუქმდის ადრინდელ დანყობაი, ხთის მათხავ-ნილ მადლით ბჭობაჩი სამებაჩი გადავარდის.
- მამ უნინდელი დანყობა და დრო უკეთე-სი იყო?
- რაიდ არა?
- რით იყო უკეთესი?
- ადრიდა ავად თუ კარგად ჩვენ ჩვენი თავნი ჩვენადვე გვეყუდნეს, მით იყვის უკედ.

ადრიდა ერი ერობდის, გული გულობდის, ვა-ჟაი ვაჟაბდის, ქალაი ქალაბდის. ადრიდა?! ერთურთს დავეყუდნით, ერთურთს ვიხვეწებ-დნით. ადრიდა?! ქერივ-ობოლთ ვიფარევედით, შინ მიწრიელს, გარეთ მავნეს დავულაგმნდით, ხთისა და ბატონის იასაულს მის ყუდროს არ მივკერძდნით, ერთურთს ლალ მტერთან ჩავეფარვიდნით, დაცემულ ვიურვებდნით, ატირდომილს ვიხიოშნიდით და ესრეთ იყვის ბრალება კაცისა, ერთურთობა. ანინა ერო-ბა დაიშალის, მეძავ-მრუშობაი ჩამოვარდნის, ხარბობაი, ანგარი გვერივნის, ერთსულობაი დავარდნის, მტრობა-ბძარვაი გახშირდის. ანინა ქერივ-ობოლ ვინა განიკითხის, ატირ-დომილ გააცინის, დაცემულ ვინ აღადგინის? ანინა არა არნ კაცნი და თუ არნ - პირად და გულად ჯულურ არნ. ერი დავარდნილ, გა-ლახულ არნ. ვრდომილ-კრთომილ. წარხდა ქართველთა სახელი, ქართველთა წესთ-წყო-ბაი. ადრიდა ჩვენობა იყვის. წარხდა, მოისრა ქვეყანაი, რაია ანინა ჩვენი დარჩენა? ჭა-მად-სმად სასყიდვალ, ტყეი სასყიდვალ, გზაი სასყიდვალ, ლოცვა-კურთხევაი სასყიდვალ, სამართალ სასყიდვალ, რაიდ დარჩების ბეჩა-ვი მახევე?..

- ეხლა რომ მშვიდობიანობა არის?
- რაის ვაქნევ ცარიალ მშვიდაბას ცარი-ალ სტვამაქით. რაი არნ მშვიდაბა? უხმარ სატევარს ჟანგი დაედვის, უსრბოლო წყალჩი ბაყაყნი, ჭია-ჭუაი, ქვემძრომი გამრავლდის. უდეგარ, უსვენარ თერგჩი კი კალმახი იცის! რაი არნ მშვიდაბა ცოცხვალ კაცთათვის? რაი არნ მტერობა, თუ ერი ერობს? ცარიალ მშვი-დაბა მიწაჩი გვეყოფის.
- მტერი რომ დაგეცემოდათ, აგიკლებდათ და ცოლ-შვილს გინიოკებდათ ხოლმე?
- ანინა მევალე სვამეხი უფროს გვანი-ოკებს, უფროს სახლს გვიკლებს. ადრიდა მტერს მაინც ფარ-ხრმალით შევეთამაშით, ვიგერიებდით, სვამახს რაი ეყვის, ვერ მო-საგერიებელ, ვერ შესათამაშებელ? ადრიდა მტერთან ბრძოლაჩი, სწორების ჯობინობა-ჩი, სახელ ვშაობდით, სვამეხთან ვაჟაი რაი სახელ ჩამორჩების? ადრიდა, მართალ ხარნ, მტერ იყვის, ერთგულთა ვაჟათა ჩუქებაც დიდ-იყვის: ადგილ-მამულ ებოძვის, თარხნო-ბაი მიენყვებოდის. აგერნა თერგკიდურზედ ხელთუქმნი ციხეი ჩნდების. იგ ციხეი არმისა ციხედა ცნობილ არნ.

- როგორ ხელთუქმნი?
- ხოთი არნ ციხედა, არ შეუვალ, არ შეუ-
ლენ.
- მერე რა უნდა გეთქვა?
- იქაიდ ადრიდა კახთ ლაშქარ მისეგოდის.
ელაშქრნათ, იგ ციხე ხელთ ეპყროთ. ხევსა
შედრნუნებულს ბატონთან შველაი ეზრახნა.
მან შველაი ვერ მასცის. შანუხდის უშველი
ერი. კახთა ვაჟანი ხევისანი მრავალნი მოხოც-
ნეს, მავიდნენ ციხეჩი, ალამნი დასცის. ერთი
ყაფილა პეიტარბერ-კაცი, მახევე. ქალაი ჰყო-
ლია უთხოვარ, მზედუნახველ. მან, მახევემ
გაისაურნა კახთ ლაშქრის დათრობად. მაზიდ-
ნა ღვინოი, შაგზავნა ციხეჩი. თვისა ქალსა
მზედუნ ამცნის მოლორნა კახთ ლაშქრის. მო-
ვეს მოხევენი, შავეს უგებრად ციხეჩი. დასცის
კიჟინა, კახნი სრულ მთვრალნი მახოცნის.
ხელთ იგდის მახევეთ კვლავადა ციხე. არაგვთ
ერისთავს იგ ამცნეს, მან მაჰსცა წყალობად
იმ ქალაის მამას იგ ციხე, გუჯარიც მაჰსცა...
- ეგ რა ვაჟკაცობა ყოფილა?
- რაიდ არა? ჭკუიანი ვაჟკაცობაი ეგე არნ.
სად ღონეი ვერ ჰლონობს, იქაიდ ხერხს ემუდ-
ვნის.
- მაგ კახელების ამოხოცვის ამბით რა უნ-
და გეთქვა?
- ანინა ყაველნი ქართველნი ძმანები ვართ.
არ მტრობით ვისაუბრე კახთათვის. იგ უნდა
შემესმინა, რომ ადრიდა სამსახურს თავვი-
დევდით, საჩუქარიც, ბოძებაც დიდ იყვის;

სახელით, ვაჟკაცობით სარჩო-საბადებელთ
მაშოვერ ვიყენით, კაცი უბრალოდ არ წარ-
ხდის. ანინა ტყუობით, მეძავ-მრუშობით,
ფიცთა გატეხვით, ერთურთ ღალატით სარ-
ჩო-საბადებელ საშოვერ გაგვიხდნის.

VIII

მართალია თუ არა ჩემი მოხევე, მე მაგის
გასინჯვაში არ შევალ. ან რა ჩემი საქმეა ეგა?
მე გაკვრით, როგორც მგზავრი, ვიხსენიებ
მას, რაც მისგან გამიგონია. ჩემი ცდა მარტო
იმაშია, რომ იმის აზრისათვის იმისივე ფე-
რი შემერჩინა და იმის სიტყვისათვის იმისივე
კილო. თუ ეს შევასრულე, ჩემი განზრახვაც
შემისრულებია.

ჩემმა მოხევემ მე კიდევ ბევრი რამ სხვა
მითხრა, მაგრამ ყოველი მისი ნაამბობი და-
სანერად არ გამოდგება შემთხვევისა გამო
სხვისა და სხვისა... მე მარტო ამას ვიტყვი,
რომ იმან თავისის სიტყვით თავისს გულის-
ტკივილს მიმახვედრა.

მიგიხვდი, ჩემო მოხევე, რა ნესტრითა ხარ
ნაჩხვლეტი. „ჩვენი თავი ჩვენადვე გვეყუდ-
ნესო“ – სთქვი შენ და მე გავიგონე. მაგრამ
გავიგონე თუ არა, რალაც უეცარმა ტკივილ-
მა ტვინიდან გულამდე ჩამირბინა, იქ, გულში
გაითხარა სამარე და დაიმარხა. როდემდის
დამრჩეს ეგ ტკივილი გულში, როდემდის? ოხ,
როდემდის, როდემდის?.. ჩემო საყვარელო
მინა-წყალო, მომეც ამისი პასუხი!..

ჟამი მხსნელი ენერგის გამოღვიძებისა!

ნაწყვეტები ილიას ამ მრავალმხრივად
მნიშვნელოვანი ნაწარმოებიდან ჩვენს ჟურ-
ნალში საგანგებოდ იბეჭდება იმ ძირითადი
თემატიკის ერთგვარ წინასიტყვაობად, რო-
მელსაც „მიჯნის“ ეს ნომერი ეძღვნება. ილიას
უკვდავმა კალამმა კიდევ ერთხელ უნდა შეა-
ჯანჯღაროს და გამოაფხიზლოს ჩვენი საზო-
გადოების ის ნაწილი, რომელიც ვერ აცნობი-
ერებს ქართული სახელმწიფოს წინაშე მდგარ
საფრთხეებს და თავისი ინერტულობითა და
შემგუებლობით მტრის წისქვილზე ასხამს
წყალს. მეტიც, მოსახლეობის სოციალური
სიდუხჭირე, ცხოვრების თითქმის ყველა სფე-
როში არსებული პრობლემების მომაბეზრებე-

ლი მოუგვარებლობა, რასაც ემატება დღევან-
დელი ხელისუფლების არასათანადოდ ეფექ-
ტური საგარეო პოლიტიკა და სულ უფრო
პროგრესირებადი რუსული იდეოლოგიური
ექსპანსია, ზოგ-ზოგს ისევე ჩრდილოეთისკენ
ახედებს, თითქოს დამპყრობელ, მოძალადე
სახელმწიფოსთან ჩახუტებაში იპოვის შვება-
სა და საშველს. ილიას ნათქვამისა არ იყოს,
ჩვენი გაჭირვებით მოძალეებული კვამლი ისე
ავიბამს თვალებს ხოლმე, რომ საფრთხეს და
უბედურებას ვერ ვამჩნევთ, ანუ იმის თანახ-
მაც ვართ, რომ კისერი შევუშვიროთ მონობის
უღელს.

იმისათვის, რომ ეს საფრთხე თავიდან ავი-

ცილოთ, აუცილებელია სათანადო ძალისა და ნების ჩვენზე წიაღში მოხმობა და ლამპარით წამძღვარება. ქართველი ერი ყოველთვის ახერხებდა ამ საოცარი და მხსნელი ენერჯის გამოღვიძებასა და აბობოქრებას ნებისმიერი განსაცდელის ჟამს, ისტორიის უძნელეს გზაზე ასე გადიოდა იგი ბნელეთიდან სინათლეზე და ნებისმიერი მტრის წინაშე ბრძოლით ინარჩუნებდა მამულს, ენასა და სარწმუნოებას. ამ ბრძოლის ხარისხი და ეფექტურობა დამოკიდებულია იმაზე, თუ საზოგადოება, მისი თითოეული წევრი რამდენადაა მობილიზებული და მოწოდებული იმ დიადი მისიის სამსახურისათვის, რომელიც ისტორიულად ერგო ჩვენს ერს და რომლის აღსრულება თავისუფლებისა და დამოუკიდებლობის გარეშე შეუძლებელია.

თითოეულ მამულიშვილში უნდა სუნთქავდეს და ფხიზლობდეს ილიას მიერ დახატული ერთი რიგითი ქართველი – მოხვევ ლელთ ლუნია. ამ დაკვირვებული, ბრძენი, ცხოვრებისეული გამოცდილებით აღჭურვილი და თავის სამშობლოზე უსაზღვროდ შეყვარებული ქართველის ყოველი სიტყვა, არსებული სინამდვილიდან გამოტანილი ყოველი დასკვნა უაღრესად აქტუალურია დღესაც, ამ მოთხრობის დაწერიდან საუკუნე-ნახევრის შემდეგაც, და აქ მთავარი ის კი არ არის, რომ ქართველებს რუსული ტალავარი აცვიათ, მით უმეტეს, რომ ეს ტალავარი რუსული სულაც არ არის, ევროპულია, არამედ ის, რომ იმპერია მეთოდურად არღვევს და ანგრევს ქართულ სულს, ეროვნულ თვითშეგნებას და ასე ახერხებს ქართველი ადამიანის გადაგვარებას.

მთავარი ფორმულა, რომელსაც ილია გვანჯდის ლელთ ლუნიას პირით, ისევ და ისევ ერის სიცოცხლისა და თავისთავადობის, აღმშენებლობისა და განვითარების უპირველეს პირობას – თავისუფლებასა და დამოუკიდებლობას უკავშირდება: „ავად თუ კარგად ჩვენ ჩვენი თავნი ჩვენადვე გვეყუდნეს, მით იყვის უკედ“. ამ სიტყვებით ყველაფერია ნათქვამი: ისიც, რომ თავისუფლება ჩვენი უკეთესად ყოფნისა და არსებობის ძირითადი გარანტიაა, და ისიც, რომ თავისუფლება დიდი ტვირთი და პასუხისმგებლობაა, რადგან ცნობილია, რომ თავისუფლების მოპოვებაზე არანაკლებ ძნელი მისი შენარჩუნებაა, ეს კი მხოლოდ და მხოლოდ ლელთ ლუნიას და თვით ილიას,

ერის საუკეთესო შვილების სულისკვეთებით იქნება შესაძლებელი.

ჩვენი სამშობლოს დამოუკიდებლობის მოპოვების შემდეგ მეოთხედ საუკუნეზე მეტი გავიდა. ეს წლები აღსავსე იყო კატაკლიზმებით, ტრაგედიებით, განსაცდელებით. სამწუხაროდ, ვერ შევძელით საზოგადოების შეკვრა, შედუღება თავისუფლების იდეის გარშემო და ბევრჯერაც დადგა საფრთხის წინაშე სახელმწიფოებრიობის შენარჩუნების საკითხი. ეს ყველაფერი არის შედეგი იმ სისხლიანი პუტჩისა, რომლითაც დამხობილ იქნა ეროვნული ხელისუფლება 1991 -1992 წლებში. ეს მაშინ როცა, მტრულ გარემოცვაში მყოფნი, ნვალებითა და ჯახირით დამოუკიდებლობის შენარჩუნებას კი არა, მის განუხრელ გაძლიერება-განმტკიცებას უნდა ვახერხებდეთ. რა თქმა უნდა, აქ უმნიშვნელოვანესი ისევ და ისევ არის თითოეული ჩვენგანის იდეურობა და მრწამსი, ჩვენი პასუხისმგებლობა სახელმწიფოს წინაშე, მოქალაქეობრივი ვალის შეგნება და არა პიროვნული ინტერესები, ქვენა გრძნობები, პირადი კეთილდღეობისათვის ზრუნვა, ნეპოტიზმის, არაკომპეტენტურობის ნახალისება და ა.შ. ყოველივე ეს აწყლულებს ერს, აავადებს საზოგადოებას კონფორმიზმით, შემგუებლობით, მონური ფსიქოლოგიით, რისი გზაც მხოლოდ უკან – ბნელეთისკენ, განუკითხაობისკენ, უკანონობისკენ, ცხოვრების ქურდული წესის დიქტატისკენ, იმპერიული სინამდვილისკენ დაგვაბრუნებს, რომელსაც დიდი მსხვერპლისა და სისხლის ფასად გამოვალნიეთ.

ოცდაექვსი წლის წინათ განხორციელებული სისხლიანი პუტჩი იმპერიამ სწორედ იმ სულმოკლე, გონებაარეული ვაი-ქართველების ხელით განახორციელა, რომლებმაც სამშობლოს ინტერესები თავიანთ კეთილდღეობაზე გაცვალეს, რომლებისთვისაც ქვეყნის დამოუკიდებლობაზე უფრო მთავარი თავიანთი პრივილეგიები და უზრუნველი ცხოვრება იყო, რომელთათვისაც პატრიოტიზმი საკუთარი მინიერი მოთხოვნილებებით ისაზღვრებოდა, რომლებმაც უღალატეს ეროვნულ იდეას და ესროლეს საქართველოს დამოუკიდებლობას, დახოცეს და აწამეს, გააუბედურეს თავიანთი სისხლ-ხორცი, ქვეყანა კი გაძარცვეს და გააპარტახეს.

ასეთი ადამიანები დღესაც ბოგინობენ და

ჩვენს წინსვლას ფარული თუ აშკარა ქმედებებით აფერხებენ, მაგრამ, საბედნიეროდ, კვლავაც მრავლად არიან სამშობლოზე მოფიქრალი ლელთლუნიები, ილიას, ზვიად გამსახურდიას, მერაბ კოსტავას იდეის ერთგულები, იმავე „ნესტრით ნაჩხვლეტი“ მამულიშვილები, რომელთა გულისფიცარზე სამარადისოდ არის ამოშანთული სიტყვები: „ჩვენი თავი ჩვენადვე გვეყუდნეს!“

იმ ტკივილს, რომელმაც მაშინ ილიას ტვინიდან გულამდე ჩაურბინა და იქ, გულში ჩარჩა, სანატრელი პასუხი 1991 წელს სამშობლოს დამოუკიდებლობის მოპოვებით გაეცა. ცოტა ხანში კი ამ დამოუკიდებლობას ლახვარი ჩასცეს სისხლიანი პუტჩის მომწყობებმა, რომლებმაც ქვეყანა ტერორისა და განუკითხაობის ქაოსში ჩააგდეს. ამ უსამართლობის წინააღმდეგ ბრძოლას მრავალი პატრიოტი ქართველის სიცოცხლე შეენირა, მათ ხვრეტდნენ მშვიდობიან მიტინგებზე, ქუჩაში, ანამებდნენ საპრობილეებში. ამ ბრძოლის უმნიშვნელოვანესი ეტაპი იყო 1998 წლის 9 თებერვალს ე.შევარდნაძეზე განხორციელებული თავდასხმა და შემდეგ ჯიხაშკარში განვითარებული მოვლენები, რასაც შემდგომ სამშობლოსთვის თავდადებული ვაჟკაცის – გოჩა ესებუას ვერაგული მკვლელობა მოჰყვა.

ქართველმა ხალხმა სისხლიანი, უკანონო რეჟიმის წინააღმდეგ ბრძოლაში მრავალი გმირული ფურცელი ჩაწერა; ახლა კი მეტი სიფხიზლე, მეტი შემართება, ერთიანობა, ეროვნული თანხმობა და თავდადება გვმართებს, რადგან მტერს არ სძინავს, იგი ყოველ ნაბიჯზეა ჩასაფრებული და ჩვენს გათითოვანებას, გადაგვარებას, მოდუნებას ელოდება, რათა დრო იხელთოს. ამიტომ კვლავაც გავიმეორებთ ზემოთ თქმულს: ჩვენს ფიქრებში, აზრებსა და მოქმედებაში კვლავაც უნდა მოვიხმოთ ლელთ ლუნია – მტერ-მოყვრის, ავისა და კარგის, სასარგებლოსა და საზიანოს ჭეშმარიტად გამრჩევი მოხევე, უნდა მოვიხმოთ „პირდაუბანელი და თავდაუფარცხნელი იამშჩიკის ფოსტის პოვოსკიდან“ საბოლოოდ გადმოსული და ქართველი ლელთ ლუნია ცხენზე ამხედრებული ილია, რადგან ტაძრამდე – საქართველოს სრულ თავისუფლებამდე და გაერთიანებამდე, სამშობლოს ერთიანობამდე, ქართველი კაცის სულიერ ამაღლებამდე და, საბოლოოდ, ივერიის გაბრწყინებამდე მხოლოდ და მხოლოდ მათ მიერ დასახული გზა მიდის.

ჟურნალ „მიჯნის“ რედაქცია

ჯეშალ შონია

ჩანისლული სამართალი და აღზევებული მკვლელები
(2 თეატრალის გამოქაზილი)

იმ საშინელებიდან, რაც 1992-1993 წლების დეკემბერ-იანვარში თბილისში დატრიალდა, 25 წელზე მეტი გავიდა, მაგრამ სისხლიანი პუტჩის შედეგები დღემდე მოუშუშებელ ჭრილობად ატყვია საქართველოს სხეულსა და ყველა პატიოსანი ქართველის სულსა და გონებას; ქართული სახელმწიფოებრიობის თავზე კვლავაც დამოკლეს მახვილივით კი-დია იმ მოვლენებით დანერგილი სიუძღურე და ნებაზე მიშვებული უკანონობა, ძირს დამხობილი სამართალი და სახელმწიფო პოლიტიკის დონეზე აღზევებული განუკითხაობა, დაუსჯელობა და მასთან დაკავშირებული ყოველგვარი მარაზმი. ყოველივე ეს აწყვეტებს ქართული საზოგადოების სხეულს, აძაბუნებს ადამიანთა გონს იქამდე, რომ ბევრს მტერი მოყვრისგან ვერ განურჩევია, მოღალატე და მზაკვარი თავისიანად მიუღია, შერიგებია უსამართლობას, მოუდრეკია ქედი, ჩაუქნევია ხელი, კონფორმისტად ქცეულა და მხოლოდ იმაზე ფიქრში ჩამწყვდეულა, თუ როგორ გაიტანოს თავი და რარიგად გაიხერხოს ლუკმაპური.

ქართველებს საკუთარი თავისადმი კრიტიკისა და ნაკლოვანებათა მხილების უნარი ყოველთვის გვჩვეოდა და ჩვენი ქვეყნის მოსახლეობის უმძიმესი სოციალური პირობები, სიდუხჭირე, უმუშევრობა, მოშლილი მეურნეობა, სოფლების კიდეც უფრო გაპარტახება და გაუკაცრიელება ისევ და ისევ ჩვენს თავს უნდა დავაბრალოთ, მაგრამ არა იმის გამო, რომ წყალნალებულ ზარმაცებს შრომა არ გვიყვარს და უნიჭოები ვართ. არა, ჩემო კარგებო, თავის გატანის, გაძლების, ჭირსა შიგან გამაგრების შესანიშნავი უნარი გვაქვს, მაგრამ...

მაგრამ რაშია საქმე? რა ხდება ჩვენს თავს? რა გვჭირს? რატომ არა აქვს ნაყოფი ჩვენს ნაოფლარს? რატომ დაიცალა ქვეყანა და რატომ გარბიან ქართველები თავის საშველად საზღვარგარეთ?

ღრმად ვარ დარწმუნებული, რომ ამ და სხვა უბედურებათა სათავის დამდები სწორედ მეოთხედი საუკუნის წინ მომხდარი პუტჩი და მისგან გამომდინარე მოვლენებია: კანონიერი ხელისუფლების დამხობა, პრეზიდენტ ზვიად

გამსახურდიას განდევნა და კრიმინალების, გაზულუქებული კომუნისტური ინტელიგენციის, მხოლოდ საკუთარ კეთილდღეობაზე მოფიქრალი არამზადების მიერ სახელმწიფო ძალაუფლების ხელში ჩაგდება, სახელმწიფოს განვითარების დასახული კურსიდან გადახვევა, პოლიტიკური ელიტის გამოფიტვა და გადაგვარება.

ეროვნული ხელისუფლების დამხობით ფეხქვეშ გაითელა ქართული იდეა, რომელიც საფუძვლად უნდა დასდებოდა ქართული სახელმწიფოს აღმშენებლობას. ჩვენი ქვეყნის განვითარება ამ იდეით დასახული გზით რომ წასულიყო, დღეს, თუმცა გარეშე დაუძინებელი მტრისგან შენუხებული, მაგრამ ნელში გამართული, მოვლილი და მიზანმიმართული ქვეყანა გვექნებოდა, საზოგადოება შედარებით ერთიანი, მონოლითური იქნებოდა, შეიარაღებულმა პუტჩმა კი იდეა უიდეობით შეცვალა, კანონი – უკანონობით, წესრიგი – ქაოსით, თანხმობა – ერთმანეთის ხოცვით, ერთიანობა – დაქსაქსულობით, ნდობა – უნდობლობით, სიყვარული – სიძულვილით, მიტევება – დაუნდობლობით, საქართველოზე ზრუნვა – საქართველოს ძარცვითა და გლეჯით, მშვიდობა – ომით... აი, ასეთი ცოდვის კალო დატრიალდა ჩვენი ქვეყნის თავზე და თქვენ როგორ ფიქრობთ, არ ტრიალებს დღესაც ეს ცოდვის კალო, მიუხედავად იმისა, რომ დედაქალაქს დღეს არავინ ანგრევს და სამეგრელოს არავინ შესევეია? აქ არაფერს ვამბობ რუსეთის იმპერიასთან წაგებულ ომზე აფხაზეთსა და სამაჩაბლოში, თუმცა ეს წაგება არა მხოლოდ იმპერიის სამხედრო მანქანის სიძლიერემ განაპირობა, არამედ, და არანაკლებად, ქართველი თემურლენგების, ჯალალედინების, შაჰაბასებისა და აღამაჰ-მადხანების მიერ ქვეყნისთვის გულში ჩაცემულმა ლახვარმა. ეს გამყიდველები თავიანთ მოლალატეობას პატრიოტებად ასაღებდნენ, ჭეშმარიტ პატრიოტებს კი უწყალოდ ხოცავდნენ, წამებით კლავდნენ, საპყრობილეში აგდებდნენ, ქვეყნიდან აძევებდნენ და „პროვინციული ფაშიზმის“ იარლიყს ანებებდნენ.

ამაზე მშვენივრად აქვს ნათქვამი ზვიად გამსახურდიას: „თუ გსურს ერი ან ადამიანი გახრწნა და გადაგვარო, მას არა მხოლოდ უნდა დაავინყო წარსული, არამედ უნდა გაუყალობო კიდევ იგი; თავისი ჭეშმარიტი გმირები ბოროტმოქმედებად და უნიათო კაცუნებად უნდა დაუსახო, მედროვენი და მოლალატეები კი – გმირებად“.

ჩვენი წამებული ერისკაცის ამ სიტყვებში ხომ არ დევს პასუხი იმ კითხვისა, რომელზედაც ზემოთ მოგახსენეთ: რა ხდება ჩვენს თავს? რა გვჭირს, რომ ქვეყნისთვის ვერ მოგვივლია და ღირსების გრძობა დაგვრლუნგებია? – ის ხომ არა, რომ გაყალბებული წარსულის დამთრგუნველი სიმძიმე გვანევს მხრებზე და ნელ-ნელა, შეუმჩნევლად გახრწნისა და გადაგვარების პირამდე მივსულვართ?

იმ სისხლიანი გადატრიალებიდან დღემდე ქართულ საზოგადოებას აქუცმაცებს, ქართველ ადამიანს სულს უფხრენს დაუსჯელობის სინდრომი, განუკითხაობა, უკანონობა, როცა გადის წლები, იცვლებიან ხელისუფალნი, ხოლო ქვეყნის, სახელმწიფოს ძირის გამომთხრელებს, ათასობით ქართველთა მკვლელებს, მწამებლებსა და მოძალადეებს არავითარი პასუხი უგიათ მართლმსაჯულების, კანონის წინაშე! გაგონილა ამგვარი უზნეობა, ამდენ საძაგლობათა პატიება, მეტიც – მათთვის ხელის დაფარება, გვერდით დაყენება და აღზევება ხელისუფალთა მხრიდან იმის მაგივრად, რომ იმ ციხეში მიებრძანებინათ, რომელშიც წამდვილ პატრიოტებს ამწყვდევენ და აწამებდნენ?!

შეიძლება, რომ ასეთი რამ ხდებოდეს ნორმალურ ქვეყანაში? შეიძლება, სახელმწიფოში დამკვიდრდეს კანონიერება და დემოკრატიის პრინციპები, როდესაც მკვლელები და მძარცველები კვლავ ზეობენ? ისინი დღესაც ძარცვავენ ხალხის ქონებას, ბიუჯეტს, ჯერაც მაღლიდან, მედიდურად უყურებენ მართლებსა და მათივე ხელით გაძარცვულთ. მართალია, ბევრი მათგანი ისევ თავიანთმა ავკაცობამ შეინირა, მაგრამ ხომ განისვენებს ქურდი და რეციდივისტი დიდუბის პანთეონში, ხომ ცხოვრობენ მშვიდად და არხეინად კიტოვანი, სიგუა და ძმანი მათნი, დღესაც სულაც ქერის ორმოში ნებვირობენ ხაინდრავა და მისთანანი, რომელთაც უდანაშაულო ქართველთა სისხლი ადევთ უპატიებელ ცოდვად.

ეს წერილი უპირველესად სწორედ პუტჩისტისტი მკვლელების მიერ დახოცილი უდანაშაულო ქართველების, დახვრეტილი მიტინგების თემამ მიკარნახა. რა უნდა ვუთხრათ თავისუფლებისა და კანონიერებისთვის ქართველისვე ტყვეობით განგმირულ ამ ადამიანთა ხსოვნას? ვინ მოიკითხა მათი მკვლელები, გადაგვარებული ქართველები? ვინ, სად და როგორ დაისაჯნენ ისინი? ვინ აგო პასუხი უსამართლოდ დაღვრილი ზღვა სისხლისთვის? რანაირად დაფასდა ამ 25 წლის განმავლობაში

ჩვენს სამშობლოს შენირული ქალების, კაცების, ახალგაზრდების თავდადება?

1992 წლის 3 იანვარს დაიხვრიტა მიტინგი დიდუბის მეტროსთან; მოკლეს 5 მომიტინგე, დაჭრეს – 29; 7 იანვარს დელისის მეტროსთან გაუსწორდნენ საპროტესტოდ გამოსულ უიარალო ხალხს, მოკლეს რამდენიმე ადამიანი, მათ შორის ახალგაზრდები; 2 თებერვალს კანონიერი ხელისუფლების 100 ათასამდე დემონსტრანტი შეიკრიბა ვაგზლის მოედანზე. მსვლელობისას ცირკის მიდამოებთან მათ ცეცხლი გაუხსნეს მხედრონელებმა და კიტოვანის გვარდიელებმა. დაუზუსტებელი მონაცემებით, ამ დღეს დაიღუპა 23 მშვიდობიანი მომიტინგე, 180-ზე მეტი დაიჭრა. მოკლულთა შორის იყო არასრულწლოვანი მამუკა ტერიშვილი, რომელსაც შინდისფერი დროშა მოჰქონდა. ეს ბავშვი საკუთარი დედის თვალწინ გარდაიცვალა. ამგვარი საშინელებების ჩამოთვლა შორს წაგვიყვანს. სამშობლოს სიყვარულისთვის ასე უსწრაფებდნენ სიცოცხლეს ერის რჩეულ შვილებს თბილისში, სამეგრელოში, საქართველოს ყველა კუთხეში: კლავდნენ, აუპატიურებდნენ, ძარცვავდნენ, აყაჩაღებდნენ, ამცირებდნენ...

რომელი ასეთი დანაშაულია გამოძიებული? რომელ ამგვარ საშინელებაზე შედგა სასამართლო? რომელმა სამართალმა ჭამა პური?..

ე. შევარდნაძის ხელისუფლება თვითონ იყო მკვლელი და მძარცველი და, რა თქმა უნდა, საკუთარ დანაშაულს არ გამოიძიებდა!

მერე მოვიდა მ. სააკაშვილის ხელისუფლება, რომელსაც, სწორედ სამართლიანობის აღდგენის იმედით, ეროვნული ხელისუფლების მომხრეთა დიდმა ნაწილმა დაუჭირა მხარი. ამ იმედს თითქოს ცხოველი შუქი მოჰფინა მამინ ახალარჩეული პრეზიდენტის სიტყვამ 2004 წლის 26 იანვარს ქაშუეთის ეკლესიაში და იქვე ხელმოწერილმა ეროვნული თანხმობის დეკლარაციამ. ამ დეკლარაციაში აღნიშნულია, რომ „ქვეყნის ტერიტორიული მთლიანობის რღვევა, ეკონომიკის გაჩანაგება, მოსახლეობის უმძიმესი სოციალური მდგომარეობა, კორუფციის აყვავება, უკანონობა და განუკითხაობა, სამოქალაქო კონფრონტაცია სათავეს იღებს 1991-1992 წლების შეიარაღებული სამხედრო გადატრიალებიდან და კანონიერი ხელისუფლების დამხობიდან“. ე.ი პრეზიდენტი სააკაშვილი აღიარებდა, თუ როგორი ვაი-ქართველებისგან მოდიოდა ქვეყნის ყველა ჭირი და ვარამი, მაგრამ გავიდა დრო

და დეკლარაცია დეკლარაციად დარჩა, ეროვნული თანხმობა კი, ქვეყნის წინსვლა-განვითარებისთვის ესოდენ აუცილებელი ფაქტორი, არ შედგა და ვერც შედგებოდა დანაშაულზე დაუფლებლობის, ერისა და ქვეყნის წინაშე ჩადენილ დანაშაულობათა გამოუძიებლობისა და შესაბამისი კანონალსრულების არარსებობის ვითარებაში.

იგივე გრძელდება დღევანდელი ხელისუფლების მხრიდანაც. მეტიც, პარლამენტში, ხელისუფლების სხვადასხვა საფეხურზე თბილად არიან მოკალათებულნი საკუთარი ხალხის სისხლით ხელგასვრილი, ბნელი წარსულის მქონე ადამიანები ნაცვლად იმისა, რომ მათ პასუხი აგონ ჩადენილ დანაშაულობათა გამო.

არ შემიძლია, არ ვთქვა იმ საძრახისი და უკადრისი პოზიციის შესახებ, რომელიც შეიარაღებული დაპირისპირების პირველი დღიდანვე დაიკავა საქართველოს საპატრიარქომ. სამწუხაროდ, კათოლიკოს-პატრიარქი მთლიანად განერიდა ამ დაპირისპირებიდან გამომდინარე პროცესებს, ხოლო კანონიერი პრეზიდენტის განდევნა თვით საპატრიარქოში იზეიმეს „ღვთისნიერმა“ პუტჩისტებმა, ქვეყნის დამაქცევლებმა. ბუნებრივია, ასეთმა საქციელმა მოსახლეობაში მასობრივი პროტესტი და აღშფოთება გამოიწვია, რაც მიტინგებზე პატრიარქის თავდაღმა დაკიდებული სურათებითაც გამოიხატა. აქედან გამომდინარე, სრული სიმართლეა ზ. გამსახურდიას სიტყვები: „შექმნეს ცრუ წითელი სამღვდელთა, რამაც თავი იჩინა ყველაზე მეტად პუტჩის ავბედით დღეებში. ნაცვლად იმისა, რომ იერარქები ჯვრით ხელში ჩამდგარიყვნენ სამკვდრო-სასიცოცხლოდ ურთიერთდაპირისპირებულ მოძმეთა შორის, ისინი ანტიქრისტეს მხედრობას ამოუდგნენ მხარში – ეკლესიები იარაღის სანყოფანად მისცეს, ქაშუეთის ტაძარი ბლინდაყად აქციეს, საიდანაცჭურვებსა და ტყვიას უშენდნენ კანონიერ ხელისუფლებას; ზოგიერთი სამღვდელი პირი ავტომატით ხელში იბრძოდა პუტჩისტებთან ერთად, რამდენიმე პატრიოსანი სამღვდელი პირი კი, რომელმაც არ უღალატა კანონიერ ხელისუფლებას და ლოცვითა და ქადაგებით ამხნევებდა უზენაესი საბჭოს შენობაში გამომწყვდეულ მის წარმომადგენლებს, პუტჩისტმა პატრიარქმა განკვეთა და გააძევა საქართველოდანაც კი.“

ხალხია ყველაფრის განმსჯელი და შემფასებელი, ავისა და კარგის გამჩვევი. წლებთან

დელ 2 თებერვალს იმ ავადსახსენებელი 1992 წლის 2 თებერვლის შესახებ ხმა თითქმის არ ამოუღიათ ხელისუფლების წარმომადგენლებს, ტელევიზიებსა თუ გაზეთებს, მაგრამ ჩავიხედოთ სოციალურ ქსელებში, გავიდეთ ხალხში და თვალნათლივ დავინახავთ, რომ მოსახლეობის უდიდესი უმრავლესობა მოწყურებულია სამართალს, სიმართლის აღსრულებას. ამ დროს მავანნი, ტვინდაბნელებულნი, კვლავაც ცდილობენ უცოდველის მანტიის მორგებას, კიდეც გაისმის აქა-იქ საკუთარ ცოდვათა ეროვნული ხელისუფლებისთვის გადაბრალების უბადრუკი ცდები, იმ ხელისუფლებისთვის, იმ ეროვნული მოძრაობისთვის, რომელმაც დამოუკიდებლობა მოუპოვა ქვეყანას და რომლის სამი ბუმბერაზი წარმომადგენელი – მერაბ კოსტავა, ზვიად გამსახურდია და მუხრან მაჭავარიანი – მთანმინდაზე აასვენა ქართველმა ხალხმა და იქ მიუჩინა კუთვნილი ადგილი. აქედან ორი – ზვიადი და მერაბი – იმ თვრამეტ გამორჩეულ ქართველს შორისაა, რომელთაც საქართველოს ეროვნული გმირის ნოდება აქვთ მინიჭებული.

ამ წერილში ერთ-ერთი მათგანის, მერაბ კოსტავას, სიტყვებს მოვიყვან:

„მოესწრებით იმ დროს, როცა საქართველო თავისუფალი გახდება, მაგრამ იცოდეთ, თუ მაშინაც, დამოუკიდებელ ქვეყანაში თავისუფლებისთვის შეწყვეტთ ბრძოლას, ამ თავისუფლებას დაკარგავთ თქვენც და ქვეყანაც“.

ამ სიტყვებით ყველაფერია ნათქვამი, ამიტომ სათქმელს საჭირობოროტოდ ქცეული ამ კითხვებით გავაგრძელებ:

არის თუ არა ნორმალური, რომ ჩვენ გვერდით დაუსჯელად დადიან და ჩვეულებრივ მოქალაქეებზე მეტი სიკეთითაც სარგებლობენ ქვეყნის დამაქცევლები, კანონიერი ხელისუფლების იარაღით დამამხობლები, მკვლელები, გამცემები, იმპერიის ნების აღმსრულებლები?

მოეთხოვა თუ არა პასუხი ვინმეს მიტინგების დახვრეტისთვის, მამუკა ტერიშვილის და სხვა ურიცხვი ქართველის მკვლელობისთვის, მხატვარ ვახტანგ ნოდუასთვის მკლავების მოჭრისთვის, თბილისის ნგრევისთვის, სამეგრელოს ანიოკებისთვის, მასობრივი გაუპატიურებისთვის, ძარცვისთვის, სახლებისა და ქვების ნაბილწვისთვის, კუთხეების, რაიონების, უბნების დაპირისპირებისთვის, საქართველოს ყველა კუთხეში, განსაკუთრებით სამეგრელოსა და აფხაზეთში მაროდორობისა და

სხვა უმძიმესი დანაშაულობებისთვის, სახლების გადანვისთვის, აფხაზეთში ომის გაჩაღებისა და მისი ჩაბარებისთვის, უიდეობისთვის, უზნეობისთვის, უღირსებობისთვის, ქვეყნისა და ხალხის გასაჭირში ჩაგდებისთვის და ამის ხარჯზე თავიანთი ჯიბის გასქელებისთვის, ფაბრიკა-ქარხნების ჯართად გაყიდვისთვის, მოძმის განირვისთვის, ქვეყანაში დანერგილი შურისთვის, გაუტანლობისთვის, ღირსების აყრისთვის?..

ეს ყველაფერი კეთრით ჭამს სამშობლოს სხეულს და თუ ოდესმე დღის წესრიგში არ დადგა დანაშაულის და სასჯელის შესაბამისობის პრინციპული, სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანი საკითხი, ეს იმას ნიშნავს, რომ ჩვენივე ხელით გამოვუთხრით ძირს არნახული მსხვერპლის გაღებით მოპოვებულ თავისუფლებასა და დამოუკიდებლობას.

ამ ბოლო ხუთი წლის განმავლობაში ყველანი მოწმენი ვართ იმისა, თუ როგორ მოსთხოვა პასუხი მართლმსაჯულებამ წინა ხელისუფლების წარმომადგენლებს და ამას კანონიერების აღდგენას ეძახიან. არა, ბატონებო, კანონიერება მხოლოდ მაშინ აღდგება, როდესაც სამსჯავროს წინაშე წარსდგებიან ჩვენი უბედურების სათავის შემოქმედნი: სიგუები, კიტოვანები, ხაინდრავები და სხვები და სხვები, რომლებმაც ქვეყნის თავისუფლებას იარაღი ესროლეს და სახელმწიფოს წინსვლა დიდი ხნით შეაფერხეს. წინა ხელისუფლების დროინდელი გახმაურებული მკვლელობების გამო ადამიანებს ვსჯით და ეს ასეც უნდა იყოს, სამაგიეროდ, იმ ადგილას, სადაც მამუკა ტერიშვილის უმანკო სისხლი დაიღვარა, თავისუფლად დასეირნობენ მისი და სხვა მამულიშვილების მკვლელები, ქართველი ხალხის ჯალათები.

ხელისუფალნი, როგორაც დასჭირდებათ, ათასნაირ მემორიალებს დადგამენ ხოლმე, მაგალითად, იუსტიციის სახლის წინ. იფიქრა თუ არა ვინმემ, რომ ცირკთან, იმ საბედისწერო ადგილას უნდა იდგეს 1992 წლის 2 თებერვალს დახვრეტილი მშვიდობიანი მომიტინგეების უკვდავსაყოფი მემორიალი? ეს ღირსების საქმეა, სხვა მხრივ სამართალი ვერ იზეიმებს, უსამართლობას მიჩვეული და შეგუებული საზოგადოება კი ქვეყანას ფეხზე ვერ დააყენებს, პირიქით, სამშობლოს ბედობლას სასწორზე დადებს და მტერს გაახარებს.

**სამშობლოსათვის დაღუპულ მამულიშვილთა
სისსლი ცან შესრუსრუსებს და სამართალს ითხოვს!
მშობლიან მიტინგზე დაღუპულ მამულიშვილთა
არასრული სია**

1. არსენიძე კახა – 21 წლის, დახვრიტეს 3 იანვრის მიტინგზე დიდუბეში.
2. ავეტისიანი არჟანიკი – მოკლეს გლდანში კომენდანტის საათის დროს.
3. ბერიაშვილი ბერდია – მწერალი, მოკლეს საკუთარ სახლში, დაასაფლავეს პირველ თებერვალს.
4. გაბროშვილი გოგი – სამი შვილის მამა, დაცხრილეს 6 იანვარს ავტობუსში მეტეხის ხიდთან.
5. გაგუა ვოვა – სამტრედიის ქ. 4-ა. ბ. 64. მოშიმშილეების დარბევის დროს გარდაიცვალა.
6. დოლიძე გურამ – 55 წლის. ყიფშიძის ქუჩა. დახვრიტეს 3 იანვარს „დიდუბის“ მეტროსთან.
7. დავარაშვილი ალიკო – დახვრიტეს 2 თებერვალს.
8. დიდუბაშვილი ზურაბ – 17 წლის. დახვრიტეს 2 თებერვალს.
9. ელიავა ავთანდილ – 5 შვილის მამა, სენაკი, ჭავჭავაძის 24, ბინა 16, მოკლეს 13 მარტს მიტინგის დარბევის დროს.
10. ვარაზიშვილი ვარაზ – საეკიმოს შე-სახვევი, №4, 33 წლის, მოკლეს 23 დეკემბერს მთავრობის სახლთან.
11. თაქთაქიშვილი ლევან – 21 წლის, სტუდენტი. დახვრიტეს 3 იანვრის მიტინგზე „დიდუბის“ მეტროსთან. ევდოშვილის ქ. 2-10, კორპ. 4. 34-68-98.
12. იმნაძე თინა – ჭავჭავაძის 54.
13. ლიპარტელიანი გერონტი – 25 წლის. დახვრიტეს 2 თებერვალს მანიფესტაციის დროს ცირკის შენობასთან.
14. მარკოზია არკადი – უზენაესი საბჭოს წევრი. დახვრიტეს 23 დეკემბერს.
15. მჭედლიშვილი ბაადურ – 55 წლის, ნუცუბიძის IV მ-რ. კორ. 15, II სადარბაზო, II სართული. დახვრიტეს ქრისტეშობას „დელისის“ მეტროსთან.
16. მაისურაძე ლალი – დახვრიტეს ნალენჯიხაში, პრეზიდენტის მდივანი.
17. პერტაია აველინა – დახვრიტეს 22 დეკემბერს მთავრობის სასახლის წინ. წმ. ილია მართლის საზოგადოების წევრი.
18. პაპიაშვილი.
19. რეხვიაშვილი გიორგი – 18 წლის,

- დახვრიტეს 3 იანვარს მიტინგზე „დიდუბის“ მეტროსთან. დიღმის მასივი, V კვარტალი, I კორპუსი, ბ. 35.
20. რამიშვილი არჩილ – თბილისი, მუხიანის IV მ.რ. კორ. 36. წმ. ილია მართლის საზოგადოების წევრი.
 21. სულხანიშვილი ავთანდილ ვალერიანის ძე – მოკლეს გლდანში, კომენდანტის საათის დროს თავის სახლთან.
 22. ტერიშვილი მამუკა – 18 წლის. თბილისი, ნორიოს აღმართი, 54-ბ. დახვრიტეს 2 თებერვალს მანიფესტაციის დროს ცირკის შენობასთან.
 23. ტერაძე ტრისტან ალექსანდრეს ძე – 70 წლის, დახვრიტეს 2 თებერვალს.
 24. ტაბატაძე („ბუნკერის“ კადრიდან) – გამოაცხადეს ტელევიზიით, მოკლეს ყოველგვარი გასამართლებისა და განაჩენის გარეშე.
 25. ტალახაძე იური – 42 წლის, 3 შვილის მამა. პეტრიაშვილის ქ. 23. დახვრიტეს 2 თებერვალს მანიფესტაციის დროს ცირკის შენობასთან.
 26. ფოლადაშვილი მიხეილ – 50 წლის, დახვრიტეს 2 თებერვალს მიტინგზე მცოცავი ტყვიით.
 27. ქაჯაია თენგიზ – 29 წლის, ჰელსინკის კავშირის წევრი.
 28. ქევხიშვილი ციცო – წმ. ილია მართლის საზოგადოების წევრი, დახვრიტეს მთავრობის სახლის წინ 22 დეკემბერს, ორსული. კოსტავას მეორე შესახვევი, 5.
 29. ხატიაშვილი გიზო – 29 წლის. გრიბოედოვის ქ. 13. დახვრიტეს 3 იანვარს „დიდუბის“ მეტროსთან.
 30. ხუციშვილი გელა – დახვრიტეს 3 იანვარს „დიდუბის“ მეტროსთან. სოფელ თამარაშენის მკვიდრი.
 31. ხერკელიძე ტარიელ – 41 წლის. დახვრიტეს 2 თებერვალს.
 32. ყავლაშვილი ვალიკო – დაცხრილეს ავტობუსში 6 იანვარს მეტეხის ხიდან. ტოლსტოის ქუჩა, №4.
 33. ცარციძე რომეო – 28 წლის. რუსთავის პოლიტექნიკური ინსტიტუტის სტუდენტი. საჩხერის მკვიდრი.
 34. ცერაძე ტრისტან – 70 წლის. ბენდელიანის შესახვევი. №10, ტელეფონი 66-17-83, მოკლეს 2 თებერვალს მიტინგზე.
 35. ჭანტურიძე იმედი – 17 წლის, თემქის III მ.რ. II კვ. დახვრიტეს 2 თებერვალს მანიფესტაციის დროს ცირკის შენობასთან.
 36. ცაავა ხვიჩა – 29 წლის. სენაკი, მარჯანიშვილის 6, 3 მარტს გადაუარა „ბე-ტე-ერ“-მა.
 37. ჩაკაბერია ა. – სენაკი. „ბე-ტე-ერ“-მა გადაუარა საკუთარ მანქანაში მჯდომს.
 38. ოდიშარია კუსო – სენაკი, ჭავჭავაძის III, ბინა 25, 3 აპრილს გადაუარა „ბე-ტე-ერ“-მა მიტინგზე ცხენისწყლის პირას.
 39. ხელაშვილი დათო – ვარკეთილის 3, მოკლეს 26 დეკემბერს მთავრობის სახლთან.
 40. ფიცხელაური ბესიკ ჯიმშერის ძე – ლარების ქ. №13.
 41. ლომთაძე ემზარ – 6 იანვარს ავტობუსში დაცხრილეს მეტეხის ხიდან, ამბროლაურის რაიონის სოფელი ჭრებალო.
 42. გოცირიძე გიორგი – მხატვარი, წამებით მოკლეს (დაახრჩვეს მავთულე-ბით ხეზე მიბმული).
 43. ტაბიძე თამაზ – ვარკეთილის მეორე მ.რ. მე-2 კორპუსი, მე-4 სადარბაზო.
 44. ღვინიაშვილი ნუგზარ – კიშინიოვის 59.
 45. ჯავახიშვილი ზურაბ – 15 წლის. დახვრიტეს 2 თებერვალს.
 46. უცნობი ქალი – მოკლული 3 იანვარს, დმანისის რაიონის სოფელ ჯავახიდან.

გაზეთი „თავისუფალი საქართველო“,
№1 (55), 20 ივნისი, 1992 წელი.

მურმან ზაქარაია

ტერორი თუ რეაქცია ტირანიაზე?

თბილისში, სანაპიროზე, ე. შევარდნაძეზე განხორციელებულ თავდასხმას და შემდეგ სოფელ ჯიხაშკარში განვითარებულ მოვლენებს, რასაკვირველია, იარაღით მოსული ხელისუფლების მხრიდან ტერორისტული აქტის შეფასება მიეცა, თუმცა ამ მოვლენათა მიზეზები სრულიად საპირისპიროზე მეტყველებენ.

ეს მიზეზები და გარემოებები საფუძვლიანად იქნა გაანალიზებული ბ-ნი მურმან ზაქარაიას წიგნში „ტერორი თუ რეაქცია ტირანიაზე“, რომელიც, მიუხედავად სოლიდური მოცულობისა და მასალათა მრავალფეროვნებისა, ოპერატიულად, 1998 წელსვე გამოვიდა.

ქვემოთ გთავაზობთ რამდენიმე ამონარიდს ამ წიგნიდან ავტორისეული მცირე შენიშვნებით.

თავისუფლებას შენარჩუნება უნდა

თავისუფლების მოპოვება და მისი შენარჩუნება საერთო-სახალხო საქმეა. ამიტომ შეუძლებელია იყოს ხალხი, რომელსაც არ სურდეს თავისუფლება, დემოკრატია, სამართალი. მაგრამ მისთვის ყოველდღიური ბრძოლა და მზრუნველობა საჭირო, ოდნავი ყურადღების მოდუნებას კი გამოუსწორებელ შედეგამდე მიყვართ და ჩვენ ეს გამოვცადეთ. ამიტომ **ცალკე აღებული პარტიის, თუ გნებავთ, მმართველი წრეების (ხელისუფლების) მიერ პრიორიტეტის მითვისება სხვა არაფერია, თუ არა თავისუფლებისა და დემოკრატიის, სამართლის წინააღმდეგ ბრძოლა.** ჩვენ ესეც სახეზე გვაქვს.

საქართველოში არსებული სინამდვილის მსოფლიო დემოკრატიული პროცესების თავისუფლების ძირითად ფუძემდებლურ პრინციპებთან შეფარდებამ დაგვარწმუნა იმაში, რომ **ის, რაც ჩვენში დემოკრატიად იწოდება, ძალზე შორს დგას დემოკრატიისა და თავისუფლებისგან. ის უფრო ოხლოკრატიაზე დაფუძნებული ტირანიაა¹.** ამიტომ, ალბათ, უფლებამოსილნი ვართ ეჭვქვეშ დავაყენოთ დებულება, რომ შევარდნაძეზე სროლით თითქოს თავისუფლებასა და დემოკრატიას ესროლეს, ვინაიდან არავინ ესვრის იმას, რაც არ არსებობს.

ტრაგედია და ფარსი

9 თებერვალს თბილისში, გორგასლის ქუჩაზე, ტრაგედია დატრიალდა. პრეზიდენტ შევარდნაძეს თავს დაესხნენ. თხუთმეტწუთიანი შეტაკების შედეგად ბრძოლის ველზე დარჩა სამი დაღუპული, რამდენიმე დაჭრილი, განადგურებული სატრანსპორტო საშუალებები. ბრძოლის ველზე დარჩა სამხედრო ტექნიკის მთელი არსენალი. ტელევიზიით გამოსული შევარდნაძე ამ მოვლენას მისცემს პირველ და ყველაზე „სწორ“ შეფასებას: „**ეს არ იყო ტერორისტული აქტი, მისი კლასიკური გაგებით, ეს იყო მაღალ დონეზე მომზადებული და განხორციელებული სამხედრო ოპერაცია**“.

პრეზიდენტი ედუარდ შევარდნაძე გადარჩა... საქართველოსათვის ტრაგედიით დასრულდა კიდევ ერთი ცხრა რიცხვი, ცხრა თებერვალი. ათში კი ცხრა თებერვალს დატრიალებული ტრაგედია ფარსით შეიცვალა და მას ბიძგი მისცა ტრაგედიის მთავარმა გმირმა. „ალბათ ღმერთმა გადამარჩინა, – ამბობდა სიკვდილს გადარჩენილი ე.შევარდნაძე, – ქვეყნის და ხალხის ერთგულებისთვის“. ამ ყალბმა ნოტამ, ალბათ, მისი ის მცირე თაყვანისმცემლებიც კი გააოცა, ვინც თვალს ხუჭავდა ე.შევარდნაძის პოლიტიკაზე, ვისაც არ სურდა თვალი გაესწორებინა სიმართლისათვის და დაენახა ამ პოლი-

¹ დღევანდელ პირობებში მან წმინდა ოლიგარქიული სახე მიიღო, რომელიც, ვინმეს უნდა ეს თუ არა, აუცილებლად გადაიზრდება დემოკრატიის დეფოლტში.

ტიკის შედეგად ათასობით დაღუპული, ასევე ათასობით განადგურებული ოჯახი, დევნილ-ლტოლვილები, სახსრები, საცხოვრებელი სახლი, ქვეყნიდან პოლიტიკური თავისუფლების თუ შიმშილით სიკვდილს გამოქცეული ასეულათასობით ადამიანი. საეჭვოა, ასეთი მოღვაწეობისთვის კაცმა ღვთის მაღლი დაიმსახურო. ხალხმა ეს უფრო ღვთის რისხვად აღიქვა. მოვიგონოთ პოეტის სიტყვები: „შენ სიკვდილის რა ღირსი ხარ...“

აკაკის გენიალობა და მისი პოემის – „გამზრდელის“ მარადიულობა იმაშია, რომ სიკვდილზე უფრო დიდ სასჯელად „ცოცხლად სიკვდილის“ ცნება შემოიტანა. უღირსა და მოლაღატეს სიკვდილის ნება ნაართვა და ცოცხლად მკვდარი დატოვა. ესაა ღვთის რისხვა. რა შეიძლება იყოს იმაზე უფრო დიდი ბედნიერება, ვიდრე გერგოს ადამიანური სიკვდილი შენი ახლობლების, მით უმეტეს, შენი ხალხის ყურადღებითა და სიყვარულით გარემოცულს. ალბათ, არ არსებობს იმაზე მეტი უბედურება, ვიდრე შენს საქმეთა გამო ხალხი, უცხო თუ შინაური, შურისძიებით აღვისილნი შენზე ნადირობდნენ, როგორც მონადირეთაგან დევნილ მხეცს, უშიშარი ადგილის ძებნა გიხდებოდა, სიკვდილის აჩრდილი მუდამ თავზე დაგტრიალებდეს.

რა უნდა იყოს იმაზე მეტი უბედურება, შენ მიერ იმ ქვეყნად გასტუმრებულთა ბედი სანატრელი გაგიხდეს. სიკვდილის უფლებანართმეული იმგვარ შიმში იყო, რომელსაც საკუთარ თავსაც ვერ უმხელდე. ასეთია, ალბათ, არსი იმ სასჯელისა, რასაც სიკვდილის ღირსების ნართმევა ჰქვია.

ამ პირველ ფარსს არ შეიძლება მეორე არ მოჰყოლოდა. ვინაიდან, როგორც წინა თვეში ვნახეთ, ცხოვრების ის წესი, რომელზეც აგებულია დღევანდელი საქართველოს ყოფა, მისი რეალობა, ამას მოითხოვს. აქ ყველაფერი ფსევდოა და ფარსი, თვინიერ ტირანისა.

ძალაუნებურად კაცს ერთი გადმოცემა გახსენდება: ხალხის რისხვას გამოქცეული, ქალის ტანსაცმელში გადაცმული ნერონი მოახლოებული სიკვდილის წინ კითხულობს: „უჩემოდ როგორ იცხოვრებენ ისინი ამქვეყნად?!“ ღვთის ნებით გადარჩენილი ავტოკრატი ათ თებერვალს უკვე ნერონისეულ კითხვას, მაგრამ რიტორიკულს სვამს: რა მოხდებოდა მაშინ, ჩანაფიქრი

რომ აღესრულებინათ? ეი როგორ იცხოვრებდით უჩემოდ ამქვეყნად?! და იქვე თვითონვე პასუხობს: ქვეყანას ქაოსი და განუკითხაობა მოიცავდა, დაკარგავდით თავისუფლებას (რა დაგვრჩა დაუკარგავი?). სახელდახლოდ შეგროვილი პარლამენტი კი ერთსულოვნად კვერს უკრავდა: დიახ, უთქვენოდ ქვეყანას ვერ გავუძლებოდით, ჩვენ ყველას თავს დაგვაჭრიდნენ და აქ, პარლამენტში გააგორებდნენ, ქვეყნად უკუნი და ქაოსი დაისადგურებდა.

დანყებულები ფარსი გრძელდებოდა. საქმეს ვერც ოდნავ გონს მოსული ჟვანიას განცხადებამ უშველა: „ჩანაფიქრი რომ განხორციელებინათ, ხალხი ერთ მუშტად შეიკვრებოდა, მოახლოებულ დამოუკიდებლობასა და თავისუფლებას არავის დაანებებდა“. დღევანდელმა საკანონ-

მდებლო ორგანომ – პარლამენტმა, რომელსაც სახელმწიფოს ერთიან სხეულში გონის ფუნქცია უნდა ეკისროს, საქვეყნოდ მოიჭრა თავი, კიდევ ერთხელ წარმოჩინდა, რომ ის უფუნქციო, რუდიმენტული ორგანოა.

ათ თებერვალს ჯერ პარლამენტის და შემდეგ კი შევარდნაძის მიერ მონყობილმა აქტივის კრებამ მსოფლიოს დაანახვა, რომ მთელი ეს პოლიტიკური ელიტა, პარლამენტი ჩირადაც არ ღირს. ყოველივე გამოაშკარავდა, წერტილი დაესვა დემოკრატიზაციას თამაშს.

აქტივის კრებაზე შევარდნაძე, როგორც ეკადრება ავტოკრატს და იმ დღის გმირს, პირადად განაგებდა ალღუმს. მან სიტყვის თქმაც კი არ დაანება მისამძიმრებისა თუ მილოცვისთვის რიგში ჩამდგარ ელიტას. სამარისებურ სიჩუმეში დისონანსი შეიტანა ტრიბუნაზე თითქმის ძალად აჭრილმა პარლამენტარმა ფაცაცამ: „კონსტიტუციის განხორციელებისთვის პარლამენტი

პასუხისმგებელი, – ამბობდა ის, – პარლამენტი კი თავის სიმაღლეზე არ დგას, რუსეთი კი მონოდების სიმაღლეზეა, მე დარწმუნებული ვარ, რომ აქტიური მონაწილენი წუხელ კონიაკს მიირთმევენდნენ რუსების ბანაკში. პარლამენტს უნდა მიეცეს საქართველოდან რუსეთის ჯარის გაყვანის გადანყვეტილების მიღების უფლება და მაშინ, **მე მჯერა, ჩვენი პარლამენტი მიიღებს გადანყვეტილებას, თუკი იქნება თქვენი დასტური. ისე მისი გადანყვეტილების განმხორციელებელი არავინ იქნება**“. აი, ასე, ფაცაცისა მიერ უნებურად მოგლეჯილი ნილაბი ნეოკომუნისტური დემოკრატიისა შევარდნაძის ფეხებთან დაეცა. „ნუ ურევთ ერთმანეთში პარლამენტსა და პრეზიდენტს!“ – აუნია ხმას ავტოკრატმა, მაგრამ უკვე გვიანი იყო. **ითქვა სიმართლე, რომ საქართველოში შევარდნაძის გარეშე არაფერი ნყდება**². ყველასთვის ნათელი გახდა მისეული დემოკრატიის არსი. მაგრამ ეს იყო ათი თებერვლის აბსურდის თეატრის სპექტაკლის დასასრული. მანამდე კი მოვლენებს აანალიზებდა და აფასებდა თავდასხმის ობიექტი.

თეგერვლის მოვლენათა მიზეზები

19 თებერვლის აქციამ წინა პლანზე წამოსწია ნამდვილი მიზეზები, რომელთა მიჩუმებობას ხელისუფლება ასე თუ ისე ახერხებდა. ე. შევარდნაძეს ეგონა, რომ ის დამხობილ ხელისუფლებასთან ბრძოლაში გამარჯვებასთან ისე ახლოს იყო, როგორც არასდროს. მან თითქოს შეძლო ქვეყანაში პოლიტიკური აზრის მიმართულება საშინაო პრობლემიდან მთლიანად საგარეოზე გადაეტანა და ამ პრობლემების გადანყვეტა მისთვის დაეკავშირებინა. საშინაო პრობლემებიდან ყველაზე აშკარა და ე.შევარდნაძისთვის ყველაზე საშიში იყო: 1) დევნილი ხელისუფლების მომხრე ძალებთან ურთიერთობა, რასაც უკავშირდებოდა ქვეყნის სტაბილურობის საკითხი და სათანადოდ – საშინაო და საგარეო-ეკონომიკურიც. 2) საქართველოს იურისდიქციიდან გამოსული ტერიტორიების პრობლემა, როგორც უწოდებდნენ, ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენის საკითხი. 3) დევნილთა და ლტოლვილთა

პრობლემა. ამ სამი საკითხის გადანყვეტაზე, ასე თუ ისე, რაღაც ფორმით დამოკიდებული იყო სხვა პრობლემების მოგვარება. მაგრამ ე. შევარდნაძე ხედავდა რა, ამ საკითხების გადანყვეტა ისე, რომ არ შელახულიყო 1992 წლის გადატრიალების მომწყობთა ინტერესები, შეუძლებელი იყო, მაშინ ის დაადგა პრობლემათა მიჩუმებობის გზას.

სტაბილურობისთვის გადანყვეტი მნიშვნელობა ჰქონდა, თუ როგორი ურთერთობები ჩამოყალიბდებოდა საზოგადოებრივ ფენებს შორის, იმ პოლიტიკურ ძალებს შორის, რომლებიც სამოქალაქო ომის პერიოდში ბარიკადების სხვადასხვა მხარეს იდგნენ. ყველაზე რეალური გზა უნდა ყოფილიყო მშვიდობიანი დიალოგის, მოლაპარაკების გზა, რომელიც შესაძლებელს გახდიდა ფაქტობრივ და დევნილ ხელისუფლებათა შორის ურთერთობის გარკვევას. ურთერთობა უნდა გარკვეულიყო მათ ზურგს უკან მდგომ პოლიტიკურ ძალებს შორისაც. აქ პირველი სიტყვა ფაქტობრივ ხელისუფლებას ეკუთვნოდა. მას, როგორც „გამარჯვებულს“, უნდა გადაედგა ნაბიჯი შერიგებისკენ. ამისთვის აუცილებელი იყო **შეფასების მიცემა და აღიარება იმისა, რომ 1991-1992 წლების მიჯნაზე მოხდა სახელმწიფო გადატრიალება**, დამხობილ იქნა კანონიერად არჩეული ხელისუფლება (აუცილებლად უნდა გაესვას ხაზი იმას, რომ მიუხედავად დევნილობისა, მას უფლებამოსილება არ მოუხსნია). ამის შემდეგ შესაძლებელი გახდებოდა დიალოგი, რომელიც ურთერთობამდე, გახლეჩილი და დაპირისპირებული საზოგადოების გამთლიანებამდე მიგვიყვანდა, აქედან კი პარიტეტულ საწყისებზე დანიშნული საყოველთაო დემოკრატიული არჩევნების გზით ფაქტობრივი ორხელისუფლებიანობა შეიცვლებოდა ერთხელისუფლებიანობით.

ქვეყნის შიგნით მიმდინარე პროცესები მოითხოვდა ასეთი ნაბიჯის დაუყოვნებლივ გადადგმას. პირობების მომნიჭებულობის მაჩვენებელი იყო ის, რომ საკითხს აყენებდნენ არა მარტო დამხობილი ხელისუფლების მომხრე ძალები (ეს მათი მხრიდან დიდი დათმობა იყო), არამედ ამას მოითხოვდნენ როგორც საპარლამენტო, ასევე პარლამენტს გარეთ მყოფი ძალები. მხოლოდ

² ეს პროცესი პარლამენტის და, საერთოდ, ჩვენში პარლამენტარიზმის დეგრადაციისა უწყვეტად გრძელდება, დღეს მან აპოგეას მიაღწია. ახლა ის იმართება არა პრეზიდენტისა და აღმასრულებელი ხელისუფლების მიერ, არამედ გარეშე პირისა და მის ირგვლივ თავმოყრილ ერთ „ბლუჯა“ ბანკირთა მიერ.

ავტოკრატი და მისი ძირითადი დასაყრდენი, ვისაც მიმართავს ლომოური და კიდევ. აშკარად გამოხატული პუტჩისტური ძალები – ედპ-ს და სხვათა სახით იყვნენ წინააღმდეგნი. ე. შევარდნაძემ, ჩვენს მოთხოვნაზე (დევნილთა ყრილობის), რომ ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენისათვის აუცილებელი იყო 1991–1992 წლების მოვლენათა პოლიტიკური შეფასება, რაც გზას გაუხსნიდა ეროვნულ შერიგებას, საწინდარი გახდებოდა ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენისა, პირდაპირ, არაორაზროვნად გვიპასუხა: „სანამ მე ცოცხალი ვარ, ეს არ მოხდება“, რითაც გზა მოუჭრა ურთიერთლოიალობას, რაც ეგრერიგად აუცილებელია შერიგებისათვის.

ე. შევარდნაძემ და მისმა პარტიამ, გარემოცვამ ვერც მეორე მთავარი პრობლემის მიმართ შეძლო სწორი პოლიტიკის გატარება. აქაც ინიციატივა წამოვიდა ქვევიდან, რაც საკითხის მიმართ სწორი მიდგომის მაჩვენებელია. აფხაზეთ-სამაჩაბლოდან დევნილებმა დიდი ძალისხმევით და რუდუნების შემდეგ შეძლეს ერთად დასხდომა, რაც მთავარია, პრინციპის გამომუშავება – რისი მიტევება და პატიება შეიძლება, – მივუტევოთ ერთმანეთს, რისიც არა და – „დავაკონსერვოთ“ მათზე მსჯელობა ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენამდე, აფხაზეთში თუ სამაჩაბლოში დაბრუნებამდე. ეს შესაძლებელი გახდა იმიტომ, რომ პირველი ნაბიჯი ხელისუფლების და იმ ძალების მხრიდან გადმოიდგა, რომლებიც სახელმწიფო გადატრიალებაში მონაწილეობდნენ. მათ შეფასება მისცეს არა მარტო დეკემბერ-იანვრის მოვლენებს, როგორც სამხედრო გადატრიალებას, მონყობილს გარეშე ძალებზე დაყრდნობით, არამედ მათ შეფასება მისცეს თავიანთ მონაწილეობას ამ საკითხში. ამ პროცესის აპოგეა იყო დევნილთა და ლტოლვილთა ყრილობა, რომელმაც დადგენილების პირველი მუხლით 1991-1992 წლების მოვლენების კვალიფიცირება მოახდინა და დაგმო. ხელისუფლებისთვის ეს თითქოსდა ბიძგი უნდა გამხდარიყო, რათა ამ ლოგიკურ მაგალითს გაგრძელება მისცემოდა, პრეცედენტად არ დარჩენილიყო, მასზე დაყრდნობით დასდგომოდა **ეროვნული თანხმობის** გზას. საუბედუროდ, ხელისუფლებამ ისევ უარი

თქვა ამ გონიერ ნაბიჯზე და გააგრძელა კურსი ძალადობისა. მან ზენოლა მოახდინა აფხაზეთის ხელისუფლებაზე, მის ირგვლივ მდგარ სახელისუფლო პოლიტიკურ თუ საზოგადოებრივ ძალებზე. ისინი დაუპირისპირა ყრილობის, ე.ი. საკუთარ გადაწყვეტილებებს. **თანხმობის** პრეცედენტის განზოგადების ნაცვლად მას სასტიკი ომი გამოუცხადა, სათანადო შედეგსაც მიაღწია, **ისევ შემოიტანა განხეთქილება დევნილებში**. ამდენად, ხელისუფლებამ ქვეყნისთვის ყველაზე საჭირობოროტო და გადამწყვეტი საკითხები-სადმი აბსოლუტურად მიუღებელი პოლიტიკა აირჩია. ისევ ძველი, გამარჯვებულის პოზიციიდან დიქტატის ძალადობრივ გზას დაადგა. ხელისუფლებამ უარყო ქვევიდან წამოსული ინიციატივა, რასაც არ შეიძლებოდა სათანადო რეაქცია არ მოჰყოლოდა. ამიტომ თებერვლის მოვლენებისადმი პასუხისმგებლობა მას ეკისრება. ეს დადასტურდა ჯიხაშკარის აქციის პროცესში, როცა მსოფლიო საზოგადოებამ მძევალთა გამოსხნისათვის პასუხისმგებლობა საქართველოს დააკისრა. ამჯერად ხელისუფლებამ ვერ გაბედა მისი იგნორირება და იძულებული გახდა წამოსულიყო „გონივრულ დათმობაზე“, **ელიარებიანა დევნილი ხელისუფლების არსებობა, დაენყო მასთან დიალოგი, რითაც დადასტურდა, რომ ეროვნული ერთიანობის აღდგენას ალტერნატივა არა აქვს, მის გარეშე სტაბილურობაზე ლაპარაკი აბსურდია. ძალადობის გზით მოსული და დამკვიდრებული ხელისუფლება ძალადობასვე უნდა აეძულებინა, გონივრულ გზას დასდგომოდა**³.

**ხელისუფლება უზრუნველავს
პირაბობის ჩვეულ გზას**

თუმცა ეჭვს არავისში არ იწვევდა ის, რომ ხელისუფლება ასე ადვილად არ დათმობდა თავის გეზს – მმართველობის სადავეების ძალად პყრობისას და მძევალთა განთავისუფლების შემდეგ ისევ ძველ პოზიციას დევნიისა და რეპრესიისა დაუბრუნდებოდა, რომ ის უარს არ იტყოდა სახელმწიფო ტერორისა და ტირანიის ერთხელ აღებულ კურსზე. მართლაც, სულ მალე ხელისუფლებამ ფაქტობრივად უარი

³ მას ეს გონივრულობა არ აღმოაჩნდა და განხორციელდა „ძალით იძულების“ პროცესი, უკანონო – მოძალადე ხელისუფლება დამსობილ იქნა სახალხო რევოლუციის გზით, რომლის მამოძრავებელ ძალას წარმოადგენდა ის ხალხი, რომელმაც ხმა მისცა საქართველოს დამოუკიდებლობას.

განაცხადა დიალოგის პოლიტიკაზე და დაინ-
ყო დევნილი ხელისუფლების ხელმძღვანელი
პირების დაპატიმრება. დაპატიმრებულ იქნა
ვიცე-პრემიერი გ. აბსანძე და გუმინდელი პარ-
ტიორი ე.შევარდნაძესთან მოლაპარაკებაში,
უზენაესი საბჭოს თავმჯდომარის მოადგილე
ნ. ბურჭულაძე. მოსკოვში დაპატიმრებულ და
დაკითხულ იქნენ სხვა პირებიც, რომლებიც
იმავე დღეს გაათავისუფლეს. რაც შეეხება
ბურჭულაძეს, მისი განთავისუფლება მოხდა
მას შემდეგ, რაც მსოფლიომ დაგმო ე. შევარ-
დნაძის ეს ვერაგული აქტი, როცა მან ორიოდე
დღის წინ მიცემულ თავისივე სიტყვას, ბურ-
ჭულაძისთვის ხელშეუხებლობის იმუნიტეტის
მინიჭებისას, უგანა. მსოფლიოს საინფორმაციო
საშუალებებმა დაგმეს ეს აქტი, რამაც აიძულა
ე. შევარდნაძე, ის გაეთავისუფლებინა. ნ. ბურ-
ჭულაძის იძულებით განთავისუფლებამ კიდევ
ერთხელ დაადასტურა, რომ **ჯიხაშკარმა შექმნა
ძლიერი საზოგადოებრივი აზრი საქართველოში
არსებული დაპირისპირებულობის შესახებ და
ნიღაბი ახადა ე. შევარდნაძისეულ ფსევდოს-
ტაბილიზაციას.** ყველა დარწმუნდა იმაში, რომ
ამ პრობლემის მოუგვარებლად არავითარ დიდ
გარიგებებზე ლაპარაკი არ შეიძლება. ამ აქტმა
ისიც წარმოაჩინა, რომ დევნილი ხელისუფლება
უფრო გონივრულ და მშვიდობიან პოლიტიკას
ადგა, ვიდრე ფაქტობრივი. თუ ეს უკანასკნე-
ლი დაჰყვება კეთილ ნებას, ზურგს შეაქცევს
რუსულ იმპერიულ პოლიტიკას დაყოფისა და
დაპირისპირებისას, კავკასიაში გზა გაეხსნება
მშვიდობიან თანაარსებობას. ახლა ძალზე ბევ-
რია დამოკიდებული იმაზე, თუ როგორ გამოი-

ყენებენ ამ სიტუაციას ეროვნული, პოზიტიური
ძალები. თუ ისინი შეძლებენ შეთანხმებით მოქ-
მედებას, მაშინ შეძლებენ და არ მისცემენ ხელი-
სუფლებას საშუალებას ფსევდოკომისიებით,
ფსევდოშემორიგებებით მიაჩუმათონ საზოგა-
დოებრივი აზრი და ძველებურად გააგრძელონ
პოლიტიკური დევნა და ტერორი, მით უმეტეს,
მას დაუდონ არაპოლიტიკური სარჩული.

დამოკიდებულება თეხარკლის მოვლენებისადმი

თებერვლის მოვლენებისადმი დამოკიდებუ-
ლება არაერთგვაროვანი იყო. ამ დამოკიდებუ-
ლების ფორმირება ხდებოდა როგორც ქვეყნის
შიგნით, საზოგადოებრივი აზრის ფორმირების
გზით, ასევე საერთაშორისო აზრის შექმნით. ამ
უკანასკნელს განსაკუთრებული მნიშვნელობა
მიენიჭა გაეროს დამკვირვებელთა გატაცების
შემდეგ. თუკი 9 თებერვლიდან 19 თებერვლამ-
დე ხელისუფლებამ შეძლო საზოგადოებრივი
აზრის უზურპირება, მორჩილი საინფორმაციო
საშუალებების მეოხებით შეიქმნა ისეთი აზრი,
რომ თებერვალი იყო ტიპური პოლიტიკური
ტერაქტი, მიმართული სახელმწიფოს მეთაურის
წინააღმდეგ მისი საშინაო და საგარეო-ეკონო-
მიკური კურსის შეცვლის მიზნით, ჯიხაშკარმა
წარმოაჩინა მის განმახორციელებელთა მიზნე-
ბი. **ბრძოლა მიმდინარეობდა არა პოლიტიკის
რალაც ცალკე აღებული მიმართულების წინა-
აღმდეგ, არამედ მთლიანი საშინაო და საგარეო
კურსის ანტიეროვნულობის საწინააღმდეგოდ⁴.**

⁴ ეს პრობლემა ქვეყნის საშინაო და საგარეო კურსის ანტიეროვნულობისა ისევე პრობლემატურია, მაგრამ არა ისე, როგორც მას წარმოაჩენენ მომრავლებული ფსევდოპატრიოტები და ფსევდოდემოკრატები, არამედ წმინდა სახელმწიფოებრივი თვალსაზრისით, როცა რევოლუციური სიხისტე და ზედმეტი გატაცება შინაგანი კურსის ლიბერალიზაციითა და საგარეო პროცესებში დასავლეთისადმი ზედმეტი „მოიმედების“ პოლიტიკა შეიცვალა ზედმინევნით კონტრრევოლუციური მიდგომებითა და სახელმწიფო მმართველობის რუსულ-კრიმინალურ კაპიტალთან სრული შერწყმით შიდა ასპარეზზე; საგარეო პოლიტიკაში კი ზედმინევნით უკუმიბრუნება შევარდნაძის რუსულ-დასავლური ორმაგი თამაშის მცდელობისაკენ, რაც საბედისწერო შედეგის მომტანი იქნება ქართული დამოუკიდებელი სახელმწიფოებრიობისათვის. ამის უტყუარ მაგალითად შეიძლება დავასახელოთ შევარდნაძის დროინდელი ამერიკის შეერთებული შტატების ელჩის გახშირებული კომენტარები საქართველოს თანამედროვე პოლიტიკური მდგომარეობის შესახებ.

რობერტ კეტიანიანი

სიყვარული ნანრობი მასვილი

„ღმერთო, რა დიდი ბრალია
სიკვდილი კაი ყმისაო“.
(ხალხური)

1998 წლის 31 მარტს მოკლეს საქართველოს რესპუბლიკის ეროვნული გვარდიის საველე მეთაური გოჩა ესებუა.

მოკლეს სამშობლოს სიყვარულის გამო!

პუტჩისტები დააბნია, შეაშფოთა და შეაშინა სამშობლოს უანგარო სიყვარულის ფაქტმა.

9 თებერვალსა და 19 თებერვალს კი არა, გაცილებით მეტს „შეუნდობდნენ“ და ცოცხლად დატოვებდნენ, მაგრამ ქვეყნის უანგარო სიყვარულს არავითარ შემთხვევაში არ აპატიებდნენ.

ჩემი ქვეყანა მიყვარს!

– უთხრა გოჩამ იმპერიული ძალების მიერ სამხედრო ძალით, ფინანსურად და ინფორმაციულად მხარდაჭერილ ანტიეროვნულ, ანტისახალხო და ანტიდემოკრატიულ ხელისუფლებას, როცა პუტჩის მოთავისა და ქვეყნის მთავარი გამყიდველის ფიზიკური განადგურებისათვის სამხედრო ოპერაცია გა-

ნახორციელა.

ჩემი ქვეყანა მიყვარს!

– შესძახა მთელ მსოფლიოს, როდესაც გაეროს სადამკვირვებლო მისიის წარმომადგენლები მძევლებად აიყვანა.

ცნობილია, რომ ადამიანს მხოლოდ იმის დანახვა შეუძლია, რაც მასში უკვე არის, რისთვისაც მზადაა მისი სულიერი გამოცდილება, რისთვისაც ნებისყოფის ქურაში უწვრთნია გული და ხორცი.

მხდელი ბუნების ადამიანი გმირულ მოქმედებას ვერ დაინახავს და არც უნდა; ვერ დაინახავს, იმიტომ რომ მასში არ არის იდეა გმირობისა, და არ უნდა, რადგანაც ის მას ახსენებს თავის სიმხდალეს და კომპლექსს უჩენს; საკუთარი „ღირსების“ გადასარჩენად იწყებს იმის მტკიცებას, რომ მავანის გმირული ქცევა ანგარებით ან სხვა ისეთი გარემოებით იყო განპირობებული, რომლის გამოც ქცევა გმი-

რულობას კარგავს... და საერთოდ, გმირობა, როგორც ასეთი, არც არსებობს; გამბედაობა არ ჰყოფნის, თორემ მზადაა, ფიზიკურად მოსპოს გმირი და თუ მიეცა ამის შანსი, ხელიდან არ გაუშვებს.

იგივე ითქმის სიყვარულის ფენომენზე, შეიძლება უფრო მეტიც, რადგან გმირობა დიდი, უანგარო სიყვარულის გარეშე არ არსებობს.

გოჩას ნათქვამი – „ჩემი ქვეყანა მიყვარს“ ლიტონი სიტყვები არ იყო. განსაცდელში ჩავარდნილი საქართველოს ბედით შეწუხებულმა იმდენჯერ გაუსწორა სიკვდილს თვალი, რომ მან მოიპოვა ამის თქმის მორალური უფლება... ყველამ, ვისაც ამ ამბავი და ყოველმომცველი გრძობისათვის გული ღია ჰქონდა და აქვს, იწამა გოჩას შეძახილი, აღიარა, აღივსო სიამაყით და სიტყვით თუ საქმით გამოხატა კიდეც თანაგრძობა.

სრულიად საპირისპირო იყო თვალდავსებული მოძალადე ხელისუფლებისა და მისი მხარდამჭერების პოზიცია.

მიუხედავად გოჩას არაერთგზის გაკეთებული განცხადებისა, რომ მას მხოლოდ სამშობლოს სიყვარული ამოძრავებდა, რომ მიზანი ქვეყნის გადარჩენა, გამთლიანება იყო, რომლის მიღწევის ერთადერთ საშუალებად მხოლოდ ეროვნული თანხმობა მიაჩნდა, ფაქტობრივი ხელისუფლება თავისი მორჩილი, უპრინციპო, სულგაყიდული მასმედიის მეშვეობით ყველაფერს კადრულობდა, რათა გოჩას და მისი თანამებრძოლების მოქმედების მოტივი გაეყალბებინა და დაეკნინებინა.

ათასნაირ ჭორ-მართალს ავრცელებდნენ: დიდი ფულის სანაცვლოდ უცხო ქვეყნის შეკვეთით მოქმედებენ, მოლაღატეები არიანო, – არავითარი ქვეყნის სიყვარული, მთავრობის სახლთან დაღუპული ძმის შურისმაძიებელია, სისხლის აღების ფიცი აქვს დადებულიო; ისიც კი იკადრეს, ისე, სხვათა შორის, გადაკვრით ფსიქიკურ პრობლემებზეც ალაპარაკდნენ... ბოლოს, როდესაც იგრძნეს, რომ მათ კეთილდღეობას არაფერი ემოქმედებოდა, გაზულუქებული ობივაციის ცინიკური ხითხითით იჯერეს გული.

გამარჯვებას ზეიმობდნენ.

ეს იყო ბრიყვთა ზეიმი!

ვერ ხვდებოდნენ, რომ სამშობლოს სიყვარულით ნაშობი გოჩა ესებუას თანხმობის იდეის მარცხი მათი დამარცხებაც იყო.

სიყვარულისა და დაცინვის თემამ პლატონის ნააზრევი გამახსენა. პლატონი განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ანიჭებს სიყვარულის ფენომენს. მისი აზრით, მხოლოდ სიყვარულთან შეუღლებული, სიყვარულით გაჯერებული მოქმედება შეიძლება იქცეს შემოქმედებად. საზოგადოებრივი ცხოვრების ნებისმიერ სფეროში: პირად ურთიერთობებში, ხელოვნებაში, მეცნიერებაში, პოლიტიკაში, ფიზიკურ შრომაში შემოქმედი ადამიანი, ის, ვინც ქმნის ახალს, განსაკუთრებულ წარმატებას აღწევს, ყოველთვის თავის საქმეზე შეყვარებულია. შეყვარებული ყოველთვის უდიდესი შემოქმედებითი ნიჭითაა დაჯილდოებული, გენიოსია, თავისი სიყვარულის საგანში აღმოაჩენს, ხედავს ისეთ რამეს, რაც დაფარულია იმათთვის, ვისაც არ უყვარს, არ შეუძლია სიყვარული. ეს უკანასკნელი, ნვრილმანი, პირადი ინტერესებით მცხოვრები ობივაციელი დასცინის შემოქმედს, რაც, პლატონის თვალსაზრისით, ობივაციელის უნიჭობის დემონსტრირებაა.

ამაზე რომ ჩერდებოდეს უსიყვარულობის გამო უნიჭო ობივაციელი, კიდეც აიტანდა კაცი. საქმე ისაა, რომ მასში იღვიძებს შური, რომელიც, თუ ძალა შესწევს, აგრესიაში გადაიზრდება, ფიზიკურად მოსპობს თავის მონინა-აღმდეგეს და შეეცდება, მის ხსოვნას იდეური საფუძველი გამოაცალოს.

ლოგიკურია, რომ შევარდნაძის მოზეიმე, „შერიგებისკენ“ მიმსწრაფმა „დემოკრატიულმა“ რეჟიმმა ვერ და არ დაინახა გოჩა ესებუას თავგანწირული მოქმედების შინაარსი და შეეცადა მის გაბიაბრუებას, გაყალბებას (სამწუხაროდ, იგივე ითქმის საზოგადოების გარკვეულ ნაწილზე).

ეს ლოგიკურია, რადგანაც რეჟიმი და მისით აღფრთოვანებული საზოგადოების ნაწილი ამ დროს უკვე სხვა სოციალურ სივრცეში ცხოვრობს, სხვა ღირებულებებით, სხვა ფასეულობებით იკვებება; აბსოლუტურად დაცლილია, დაშრეტილია უანგარო სიყვარულის გრძობისაგან; სიყვარული ზედმეტ ბარგად გადაქცეულა და ხელსაც კი უშლის ეგოცენტრულ, მომხვეჭელ ცნობიერებას. რეჟიმი მთელი არსებით მიმართულია ანგარებისაკენ და ცხოვრების უმთავრეს საზრისად ქონების დატაცება-დაგროვება და ძალაუფლებისათვის ბრძოლა გადაქცეულა.

განდევნილ სულიერ ინტერესებს უკანა

პლანზე გადაუნაცვლებიათ ან სულაც გამქრალან. დაპატარავებული, დაჩიავებული ადამიანები ვერც კი ამჩნევენ, როგორ დაკარგეს უმთავრესი – განსხვავების უნარი. ერთმანეთისგან ვეღარ განურჩევიათ **თეთრი და შავი, სიკეთე და ბოროტება, გმირი და ლაჩარი, ღმერთი და სატანა...** აღარ შეუძლიათ არჩევანის გაკეთება, რის გამოც **თავისუფლება**, რომელიც სწორედ ამგვარი არჩევანის უნარი და შესაბამისი ცხოვრების ნესია, არსს კარგავს და ცხოველური ლტოლვებისა და მოთხოვნილებების გამოვლენისა და დაკმაყოფილების უფლებებს უტოლდება.

თვალსა და ხელს შუა გამქრალა ის საოცარი სულისკვეთება, ერს რომ დაეუფლა ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის ზეობის დროს. ყოველი მეორე ადამიანი მოყვასის ნაცვლად მოქიშპედ და კონკურენტად გადაქცეულა; ერს მაჯლაჯუნასავით აწვება ხელისუფლების მიერ მაგალითმიცემული და ნახალისებული დაუნდობლობა, გულგრილობა, სიძულვილი, ბოღმა და შური, სულს უხუთავს და ფიზიკური გაქრობით ემუქრება.

გოჩა ესებუას და მისი თანამოაზრეების მიერ გადადგმული თავდადებული ნაბიჯი ამ

კატასტროფული ვითარებით იყო გამოწვეული, რომელიც ქვეყანას სრულ გადაგვარებასა და განადგურებას უქადდა.

ამ აქტში აშკარად იკვეთება შინაგანი კავშირი და მსგავსება ქართველი ხალხის დინების საპირისპიროდ ცურვასთან, რომელიც რაციონალური, პრაგმატული ცნობიერებისათვის, უკეთეს შემთხვევაში, უგუნურ კეთილშობილებად აღიქმება, მაგრამ მიუკერძოებელი მზერისათვის, სამშობლოს ბედით შეწუხებული იმ ადამიანებისათვის, რომელთა გულშიც ღვივის ღირსების გრძნობა, კვლავაც მომხიბვლელია და ამაღლებული განცდით ალავსებს. ეს კი ფრიად მნიშვნელოვანია, რამეთუ ერი მანამდე ინარჩუნებს ცხოვრების ხალისს, ვიდრე ზნეობის ნორმად ქცეული სიცოცხლის ესთეტიკური გემოვნება ექნება.

„ვეფხვისა და მოყმის“ შემოქმედი ერი ჩუმი, ნაღვლიანი ღიმილით ამოიცნობს საკუთარ თავს გოჩა ესებუას ვაჟკაცურ თავგანწირვაში და სიამაყით იხსენებს იმ დროს, როცა ყოვლის შთანმთქმელი სამშობლოს უანგარო სიყვარულით ძალმოსილი როგორ მიცურავდა დინების საპირისპიროდ, „წინ – საკუთარი სანყისებისაკენ“.

მუხრან ზაქარაია

**ქველი კოლხ-იბერული ტრადიციული
სწავლა-აღზრდის კულტურის გარდაქმნა
ქრისტიანული რწმენის საფუძველზე**

**ა) ქრისტიანული სულიერების შეღწევა
ქართულ გენში**

წინა წერილების ლოგიკიდან გამომდინარე, აშკარაა, რომ ქრისტიანულ სარწმუნოებას, როგორც უაღრესად წიგნიერ რელიგიას, სასწავლო-სააღმზრდელო ტრადიციის ძალზე ნოყიერი ნიადაგი დახვდა კოლხ-იბერულ სამყაროში. ის მზად იყო, მიეღო ახალი მცნება ღვთის მიერ წარმოგზავნილისა, გამხდარიყო ვაზის ლერწი, რომელიც „ბევრ ნაყოფს გამოიღებს“: „მე ვაზი ვარ, თქვენ კი – ლერწები. ვინც ჩემში რჩება და მე – მასში, იგი ბევრ ნაყოფს გამოიღებს, რადგან უჩემოდ არაფრის გაკეთება არ შეგიძლიათ“ (შეგონებანი იესო ქრისტესნი და მონაფეთა მისთა, გვ.9, სოხუმი, 1991 წ. რედ. მ. ხურცილავა).

ასეთმა ზომიერმა ბაზისმა, რა თქმა უნდა, ხელი შეუწყო ამ ახალი სარწმუნოების ამ ნოყიერ ნიადაგზე კულტივირებას, მის თითქმის უმტკივნეულო შერწყმას ადამისდროინდელ უნივერსალურ ეთნოკულტურულ ტრადიციებთან და, პირიქით, ილია ჭავჭავაძის მოსაზრებიდან თუ ამოვალთ, ამ ახალმა რწმენამ ეთნოსის გენეტიკაში გაიდგა ფესვი. ილია წერდა: ქრისტეს რჯული ქართველებისთვის მარტო სარწმუნოებითი აღსარება კი არ იყო, ის ქვიტკირიც იყო მოდგმის გასაერთიანებლად და შესამკობლად. ერთობა სარწმუნოებისა ერთობას ერისას მოასწავებდა. არ არის ჩვენში არცერთი სახელგანთქმული კაცი ან მეფე, რომ ამ თვალთ არ ეყურებინა ქრისტეს სარწმუნოებისთვის. ამიტომ არაფერს ზოგავდნენ, ქრისტეს რჯული, შინაგანი ღირსებით განდიდებული, გარეთა ღირსებითაც განდიდებინათ, მონასტრები და ტაძრები ყველგან მოეფინათ ქრისტეს რჯულის სადიდებლად. ქართველისთვის ორი გზა იყო: ან ქრისტიანობა, ან არადა ვაჟკაცური სიკვდილი იმავე ქრისტიანობისთვის. ამიტომ

მაც იმათ ქრისტიანობაც და ქართველობაც ჩვენ შეურყვნელად გადმოგვცეს (წმინდა ილია მართალი (ჭავჭავაძე), შეგონებანი, გვ.11-12, თბ. 2003 წ.). აი, ეს ქრისტიანობისა და ქართველობის ერთიანობა არის გამოხატულება ძველი და ახალი კულტურის გენეტიკაში შერწყმისა და ეროვნულ იდეად ფორმირებისა.

ყოველივე ეს, პირველ რიგში, მოითხოვდა სწავლა-აღზრდის ტრადიციის მეტამორფოზებას ამ წიგნიერი სარწმუნოების მოთხოვნათა დონეზე, რათა „შინაგან ღირსებათა განდიდების“ შესაფერისი „გარეთა ღირსების განდიდებულობა“ დამკვიდრებულიყო. ეს კი ნიშნავდა სწავლა-აღზრდის კულტურის ახლებურ მოთხოვნებთან შესაბამისობაში მოყვანას. ამის პრაქტიკული განხორციელება ხდება „მონასტრებისა და ტაძრების ყველგან მოფენით“. ნათელია, „ყველგან მოფენა“ შემთხვევით არაა აქ ნახმარი; ის არ გულისხმობს ოდენ ქართველურ პოლიტიკურ-სახელმწიფოებრივ სივრცეს, არამედ მთელ იმ სამყაროს, სადაც უძველესი კოლხ-იბერული ცივილიზაცია ჩაისახა და უწყვეტად ვითარდებოდა წინააზიურ-გეოგოსურ პირველკულტურებთან კავშირში, სადაც ჩაისახა საკუთრივ ქრისტიანული რელიგია, სადაც მოხდა ღვთის ჩანაფიქრის განხორციელება ძე კაცის მოვლინებით. „განსხეულდა რა ქვეყანაზე, ადამიანებს მათი უზენაესი დანიშნულებისკენ მოუწოდა, განწმინდა და განასულიერა ადამიანის ბუნება და მასში უკვდავების თესლი ჩადო“ (ალ. მენი, ძე კაცისა, გვ. 357, თბ. 2018 წ. თარგმანი პროფესორ კ. ქეცბაიასი).

ამდენად, ქრისტიანული ცივილიზაციის დამკვიდრების პროცესში ამ წინარექრისტიანულმა ეთნოკულტურამ შეძლო საკუთარი არსობის გააზრება, როგორც მოდგმის შემოქმედმა და მარად განვითარებადმა სულიერმა რაობამ. ის კი არ გაშუალოვდა უძველეს კულტურულ ღირებულებებში, არამედ მან შეძლო

საკუთარი „უზენაესი დანიშნულების“ გააზრება ახალ რეალობაში, „განწმინდა და განისუღიერა... ბუნება“. წარსულის შენახვითა და ტკპობით კი არ შემოიზღუდა, არამედ „წარსულის იმედის აღსრულება“ (მ. ჰორკჰაიმერი, თ. ადორნო) ამ ახალ სარწმუნოებრივ და მისგან მომდინარე სულიერ და კულტურულ ღირებულებებში მოახდინა.

ქართველური მოდგმის ღვთით ბოძებული „გენური ნიჭი“ მზად აღმოჩნდა ამ „უკვდავების თესლის“ – მარადიული სიცოცხლის რწმენის მისაღებად, „მე ვარ პური სიცოცხლისაო“ (შეგ. 7), რომ ამცნო ქრისტემ სამყაროს, ე.ი. ის არ ჩარჩა ნახევარწმენაში, როგორც ეს ნათქვამია სახარებაში: „მნამს! უშველე ჩემს ურწმუნობას“ (მარკ. 9, 24).

ქართულმა სულიერებამ სრულად მიიღო ქრისტიანული სწავლება: „ითხოვეთ და მოგეცემათ; ეძიებდეთ და იპოვიეთ; დააკაკუნეთ და გაგეღებათ“ (შეგ. 3). მასში აღმოჩნდა ის მდოგვის მარცვლისოდენა რწმენის პოტენციალი, რომლის მეშვეობითაც შესაძლებელია მთის აქედან იქით გადაადგილება, როგორც ქრისტე ქადაგებდა: „მდოგვის მარცვლისოდენა რწმენა რომ გქონდეთ და უთხრათ ამ მთას: აქედან იქით გადადი, იგი გადავა და არაფერი იქნება თქვენთვის შეუძლებელი“ (შეგ. 4).

რწმენის ასეთი პოტენციალის არსებობა კოლხ-იბერული მოდგმის „გენურ ნიჭში“ ნაზიარებია ადამისეული მეტაიდის ინტუიციურ გააზრებებთან და მიუთითებს ადამიანური ბუნების ერთობაზე, როგორც ძველი და ახალი აღთქმის ღვთაებრივი კავშირითაა ეს გაცხადებული.

ბ) თავისუფლების ინტუიცია და ზნეობრივი პოტენციალი

ე. ტრუბეცკოი წერს: პირველქმნილი ადამის არსში პოულობს თავის გამოხატულებას ორი ღრმა რელიგიური ინტუიცია: **ინტუიცია – ადამიანური ბუნების ერთობისა და ინტუიცია – თავისუფლებისა, როგორც ცოდვის საწყისისა.** აქედან გამომდინარე, მიზეზ-შედეგობრივი დასკვნით, ჩვენ, ადამიანები არ ვართ იზოლირებული ინდივიდები, არამედ გვარი, ე.ი. გარკვეული ორგანული მთელი, დაკავშირებული ერთმანეთთან ცხოვრებისეული ერთობით, რომელიც გადაეცემა თაობიდან თაობას, წი-

ნაპრიდან – შთამომავლობას; ამიტომ ჩვენი საქმიანობა არის არა მარტო ცალკეული ინდივიდის თვითდადგენის შედეგი, არამედ ამასთან გამოხატულებაა **საერთო ცხოვრებისა, რომელიც წარმოჩინდება ყოველ ადამიანში.** ცხოვრების ეს ერთიანობა განპირობებულია მისი წყაროს იგივეობით, ერთი მამამთავრიდან მომდინარეობით. ეს საერთო წყაროდან მომდინარეობა არის ის, რომელიც გადაეცემა თაობიდან თაობას და ჩვენ შევიგრძნობთ ჩვენს საკუთარ ცოდვას, როგორც გაგრძელებას პირველცოდვისას. ყოველი ჩვენგანი იბადება ცოდვაში, მაგრამ **რელიგიური გრძნობა** არ ურიგდება ამას. ბუნებრივად მკვიდრდება აზრი იმაზე, რომ **ღმერთი არის ცხოვრება, საწყისი ყოველგვარი საწყისებისა სამყაროში, საწყისი მშვიდობისა და თანხმობისა** (შეად. ე. ტრუბეცკოი, სიცოცხლის აზრი, გვ. 207, მ. 2005 წ. რუს. ენაზე). ესაა ის მეტაფიზიკური, რალაც განყენებული და სუბიექტური ცოდნა, მდოგვის მარცვლის ტოლი რწმენით, რომელიც აღმოაჩნდა ქართველურ მოდგმას სულიერებაში და მთელი არსით შეისისხლხორცა ახალი რწმენა.

როგორც ზემოთ ვნახეთ, კოლხურ ზნეობრივ ტრადიციებში თითქმის სრულყოფილი სახით არსებობდა ქრისტეს შეგონებათაგან ადამიანთა რეალური ცხოვრებისათვის, მით უმეტეს, აღმზრდელიობითი კულტურისათვის აუცილებელი **გამორჩეულად მყარი მცნებების** – „პატივი ეცი მამასა და დედასა შენსა“ და „შეიყვარე მოყვასი შენი ვითარცა თავი შენი“ (შეგ. გვ. 4) საწყისი. ამის დამადასტურებლად უყოყმანოდ შეიძლება ისევ დავიმოწმოთ აპ. როდოსელის „არგონავტიკიდან“ წინა წერილში დამოწმებული ტექსტები, კონკრეტულად, ის მომენტები, როცა მედეა თავის დას ქალკიოპეს ეუბნება: „განთიადი არ გამითენდეს, თუ ჩემთვის **შენზე და შენს შვილებზე საყვარელი** იყოს ქვეყნად რამე“. მოცემულ შემთხვევაში, მოყვასისადმი უმაღლესი სიყვარულის გამოხატულების მაგალითთან გვაქვს საქმე; ან მეორე, მარტოდ დარჩენილი მედეას განცდა: „ეს რა ვიკისრე, როგორ იქნება **მამის ზურგს უკან** სტუმრის შველაო“ (აპ. როდოსელი, არგონავტიკა, გვ.137). ამ შემთხვევაში აშკარად და გამოკვეთილად ჩანს ქრისტემდე ათასწლეულით ადრინდელი კოლხური ეთნოსის, როგორც „გარკვეული ორგანული მთელის“ (ტრუბეც-

კოი), **ეთნოკულტურის ზნეობრივი ნორმა: პატივს სცემდე მამასა და დედასა შენსა.**

მაშასადამე, რამდენადმე სულიერად, რაც მთავარია, **ზნეობრივ ასპექტში**, შემზადებული შეხვდა კოლხ-იბერული „**გენური ნიჭი**“ და „**ორგანული მთელი**“ ახალ სარწმუნოებას, რომელიც ძველ, წარმართულ ცივილიზაციებთან სამკვედრო-სასიცოცხლო ბრძოლაში ამკვიდრებდა არა მარტო საკუთარ თავს, არამედ **აფორმირებდა ახალ კულტურულ ფენომენს**, აგებულს მშვიდობის მაუნყებელ სიტყვაზე, რომელიც ღმერთმა მოავლინა ქრისტეს მეშვეობით და ითქვა: „ის არის ყოველთა უფალი“ (პეტრე), „შუამდგომელი მამის წინაშე – მართალი იესო ქრისტე“. ამ სიტყვის მეშვეობით ხდებოდა თავის დაცვა ძველი კერპებისაგან: „დაიცავით თავი კერპებისაგან“ (იოან.). რაც მთავარია, ახალი კულტურული ფენომენის დასამკვიდრებლად, მის დევიზად მიღებულ იქნა მოციქულთა სწავლებათგან გამორჩეული მცნება: „ნუ მიბაძავ ბოროტს, არამედ კეთილს. კეთილის მოქმედი ღვთისგან არის, ბოროტების მოქმედს კი ღმერთი არ უხილავს“ (იოან. შგ. 10-11, 12-13).

ეს სრულიად ახლებურად გაცხადებული ზნეობრივი მოთხოვნები უნდა მიეღო ადამის დროიდან მომდინარე კოლხ-იბერული (იაფეტური) მოდგმის ზნეობრივ ტრადიციებს. მან ეს შეძლო თავისი შინაგანი თვისებებიდან – ნიჭიდან გამომდინარე, რაზედაც თავის ადგილას მივუთითეთ ი. გოგებაშვილის მოსაზრებათა მიხედვით. მისი მტკიცებით, ქართველთა მოდგმისთვის გენეტიკური თვისება იყო მტრებისათვის ღმობიერი დამოკიდებულება. ის წერს: „მტრებისადმი არ იჩენდნენ სისასტიკეს, რითაც განირჩეოდნენ ყველა ძველი ხალხები“ (ი.გოგებაშვილი, ტ. II, გვ. 382). აქ ლაპარაკია ქრისტემდე 1000 წლის წინანდელ ამბებზე, აღნიშნავს ის. მაშასადამე, ქრისტეს მცნებათაგან ალბათ ყველაზე ჰუმანური მცნება – **გყვარდეთ თქვენი მტერი** – ამ მოდგმისთვის თვისობრივად ძალზე ახლობელი ყოფილა.

ამდენად, დამონშებული ფაქტებიც საკმარისია იმის დასადასტურებლად, რომ კოლხ-იბერულმა გენეტიკურმა ნიჭმა თავისი ადამისეული მგრძობელობიდან გამომდინარე ტრადიციით შეძლო, გადაეღაბა ის უფსკრული, რომელიც არსებობდა და არსებობს რელიგიურ და საერო კულტურებს შორის. ე.ტრუბეცკოი კულტურებს შორის ამ შეუთავსებლობაზე წერს: ზოგიერთს სწამს საერო ცხოვრების პროგრესისა, როგორც თვითკმარი, უალტერნატივო ღირებულებებისა, და უარყოფს რელიგიას, როგორც პროგრესის მიერ დიდი ხნით ადრე გადალახულ და შეუთავსებელ საფეხურს ცნობიერებისას; მეორენი, პირიქით, ამოდიან რა რელიგიის უპირობო ღირებულებებიდან, მეტ-ნაკლები ხარისხით იხრებიან საერო კულტურის უარყოფისკენ. მათთვის პროგრესი, როგორც ასეთი, წარმოადგენს უარყოფითი ღირებულებების მატარებელ მოვლენას. თვით ბერდიევის საბოლოო ფორმულირებით, კულტურა მუდამ იყო ცხოვრების დიდი ბედუკუღმართობა, წარუმატებლობა (ეგვ. ტრუბეცკოი, თ. VII, შენ. 2. გვ. 465). აი, ამ წინააღმდეგობების დაძლევა უხდებოდა ქართველური მოდგმის სწავლა-აღზრდის კულტურას იმ უკომპრომისო ბრძოლაში, რომელშიც ჩაება ახალი ქრისტიანული სარწმუნოება ძველ კულტურებთან.

კოლხ-იბერულმა ეთნოკულტურამ, ალბათ, უმეტესად ზემოთ დაფიქსირებული „გენეტიკური ნიჭის მომზადებულობის“ და ზომიერი კულტურულ-ჰუმანური ბაზისის კვალობაზე შეძლო ამ ძველ და ახალ დაპირისპირებულ კულტურულ და სარწმუნოებრივ ურთიერთობათა ნაკლები სულიერი თუ მატერიალური დანაკარგებით ჯერ დაახლოება და შერიგება, მერე კი შესისხლხორცება. შედეგიც შესაბამისი მივიღეთ; ახალი რელიგია განურჩევლად კი არ დევნიდა საერო კულტურას, არამედ **ის იქცა ამ კულტურის საფუძველთა საფუძვლის – აღზრდისა და სწავლების ბაზისად არა მარტო სულიერი თვალსაზრისით, არამედ პრაგმატულადაც, მატერიალურად.**

ჩვენს სინამდვილეში, განსაკუთრებით ადრეულ შუა საუკუნეებში, სადღაც X საუკუნემდეც კი, რელიგიურ და საერო კულტურებს შორის შეიმჩნევა დაპირისპირებულობა, მაგრამ ამასთან მას „ზომიერების“ ფარგლები თითქმის არ გადაულახავს, როგორც ეს ქართული აგიოგრაფიული მასალებით თუ ძველი საღვთისმეტყველო სალიტერატურო და საისტორიო წყაროებით დასტურდება. ამის მაგალითად თუნდაც გიორგი მერჩულის „გრიგოლ ხანძთელის ცხოვრების“ ან კიდევ პროკოპი კესარიელისა და აგათია მირნელის ტექსტების დამონშებაც იკმარებდა, რომლებშიც აშკარად ჩანს კოლხეთსა და იბერიაში ძველისა და ახ-

ლის ურთიერთმიმართების ზომიერი ბუნება იმპერიაში მიმდინარე სამკვდრო-სასიცოცხლო პროცესებთან შედარებით.

მაშასადამე, კოლხ-იბერული მოდგმის სტუმართმოყვარული ტრადიცია, რომელიც მომდინარეობდა უძველესი იაფეტური ფესვებიდან, როგორც იაკობ გოგებაშვილთან ვნახეთ, მუდამ აჩენდა თავის კაცთმოყვარულ ბუნებას. შესაბამისად, ამ „გენეტიკური ნიჭისთვის“ ძალზე ახლობელი აღმოჩენილა ჰუმანურობის გამოსატყულების აპოგეად მიჩნეული ქრისტეს მცნებანი და სახარებისეული სწავლებანი.

კოლხ-იბერული მოდგმის თვისებები ქრისტიანულ ზემოთაგონებასა და მადლმომფენებლობას ძალზე აახლოებდა და მისაღებს ხდიდა მოდგმის საერთო ცხოვრების წესის, მისი ეგზისტენციისთვის, რაც შესაძლებლობას იძლეოდა, ახალი რელიგიური მიმდინარეობა, საკუთრივ ამ ტერმინის – „რელიგია“ პირდაპირი მნიშვნელობის „შემაკავშირებელი“ სრული შესაბამისობით მიეღო მოდგმას (ერს). ამაზე, როგორც ზემოთაც დავიმონმეთ, ილია ბრძანებდა: „დრო იყო ამის თანა და სხვა არა-რა ელემენტი მაშინ შემძლებელი არ იყო (გარდა ქრისტიანული რელიგიისა. – მ.ზ.), რომელიც თავისი შინაგანი ღირსების გარდა **დულაბობას გაუნვედა ერთობას**“ (ილია, შეგ. გვ.11.). ასეთი ერთობა გენისა და რჯულისა (რწმენისა) პრაქტიკაში ხორციელდებოდა საერო და საღვთისმეტყველო სწავლა-აღზრდას შორის განსაკუთრებული კავშირებით და განსაზღვრავდა ქართველური მოდგმის განათლების კულტურის სახეს.

გ) თვითიდენტობისთვის ბრძოლაში ფორმირებული „ქართული ქრისტიანობა“

ქრისტიანული სარწმუნოება, რომელიც არა მარტო ძველ კულტურებთან ბრძოლაში იმკვიდრებდა ადგილს, როგორც მსოფლიური, არამედ **ამკვიდრებდა ახალ ცივილიზატორულ ფენომენს – ქრისტიანულ კულტურას**. ის, როგორც რელიგია, კოლხ-იბერული მოდგმისათვის იქცა იმ ცნობიერ ძალად, რომელიც **მყარად აკავშირებდა ადამიანებს ერთმანეთთან როგორც ეროვნულად, ასევე სახელმწიფოებრივად ერთიანი სადამწერლობო-სალიტერატურო (საეკლესიო) ენის მეშვეობით**.

ამდენად, თამამად შეიძლება ითქვას, ჩვენს სინამდვილეში, ქრისტიანულმა სარწმუნოებამ სრულად შეასრულა თავისი რელიგიური მისია „შემაკავშირებლისა“. ქართველური მოდგმისთვის ის გახდა „დულაბი ერთიანობისა“, რომლის ძალისხმევით **ჩამოყალიბდა ერთიანი ქართული კულტურა, რომელიც თავისი ზოგადეოლოგიური პროგრესის კვალბაზე იქცა დიდი ევროპული რენესანსის წინასახედ წინააზიასა და კავკასიაში. მან შეძლო თვისობრივი ცვლილებების შეტანა მოდგმის ფსიქოსაზროვნო სტილში. მასში აისახა ამ უძველესი მოდგმის (იაფეტური) მთელი კულტურულ-შემოქმედებითი პოტენცია, წარმოაჩინა მისი დამოუკიდებელი სახე. ის სრულად შეესისხლბორცა და თვითონაც შეითვისა კოლხ-იბერული მოდგმის ცხოვრების მეტაისტორიული და ისტორიული ღირებულებები და შეძლო თავისი მაკონსოლიდებელი ენერგიით მისი ეროვნულ იდეად ტრანსფორმირება. ამ პროცესში საბოლოოდ მოხდა სასწავლო-აღზრდელი ბიტი კულტურის ფორმირება, მის მთელ ქრისტიანულ სივრცეში ამოქმედება და თავისი კუთვნილი ადგილის დაკავებისთვის დაულაღავი ბრძოლის გაშლა**. ამდენად, მან მიიღო ზოგადეროვნული კულტურის სახე და ჩამოყალიბდა „ქართულ ქრისტიანობად“ თავისი ამკარად გამოკვეთილი სტილით.

ჩვენში მიმდინარე ამ პოზიტიური პროცესების საპირისპიროდ, ბევრ ძველი კულტურის სამეფოსა და განსაკუთრებით იმპერიებში ქრისტიანულმა სარწმუნოებამ თავისი ამ წმინდა რელიგიური მისიის – შემაკავშირებლისა – განხორციელება მხოლოდ ნაწილობრივ თუ შეძლო. იქცა რა სახელმწიფო რელიგიად, განსაკუთრებით რომის იმპერიაში, მას დაეკისრა იმპერიული იდეოლოგიის ფუნქცია და ვერ შეასრულა სრულად თავისი პირდაპირი დანიშნულება, – ყოფილიყო ხალხთა შემაკავშირებელი სულიერი დულაბი, ვინაიდან ეს ხელოვნურად შექმნილი მისია სახელმწიფოებრივი იდეოლოგიისა მისთვის ბუნებრივად უცხო იყო. რა ხეირი უნდა ყოფილიყო იმისგან, რომ ამით ეს იმპერია თუ იმპერიები მთელ ქვეყნიერებას შეიძენდნენ, მაგრამ სულსა და ზნეობას დაკარგავდნენ. მარკოზი რომ იტყვის, „რა ხეირია ადამიანისთვის, თუ მთელ ქვეყნიერებას შეიძენს, თავის სულს კი ავნებს?“ ან „რისი მი-

ცემა შეუძლია ადამიანს თავისი სულის სანაცვლოდ?“ (მარკ.8, 36-37).

ამ ურთულეს პროცესზე ქრისტიანული რელიგიისთვის სახელმწიფოებრივი იდეოლოგიის ხელოვნური ფუნქციის მინიჭების შედეგების შესახებ ზედმინევენით ლოგიკურად მსჯელობს ე.ტრუბეცკოი თავის ზემოთ დასახელებულ შრომაში. მისი გააზრებით, ყველა საზოგადოებრივი კავშირი უნდა ეფუძნებოდეს რელიგიურ ურთიერთობებს. ამიტომ, როცა ისინი დასუსტდებიან (მათთვის უცხო იმპერიული იდეოლოგიის ფუნქციის დაკისრების შედეგად. – მ.ზ.). ადამიანი ადამიანის მტერი ხდება და ინგრევა მთელი საზოგადოებრივი შენობა (ავტორს ამ შემთხვევაში მხედველობაში აქვს საკუთრივ რუსეთის იმპერია). რელიგიის დასუსტებით ადამიანთმოძულეობა **პრინციპად** იქცევა, ეს კი არის უარყოფა ქრისტიანული თანაცხოვრების ძირითადი საზრისისა, უფრო მეტიც, თვით რელიგიის არსისა: როცა ის ვერ ახერხებს თავისი ამ ფუნქციის შესრულებას, მაშინ ადამიანები ხდებიან ერთმანეთის მონააღმდეგეები და მტრები ან შემთხვევითი მოკავშირეები სხვა ხალხთა ექსპლუატაციისა თუ გაძარცვის მიზნით.

როცა არ არსებობს რელიგიური კავშირები ადამიანთა შრის, მათი ურთიერთობა განისაზღვრება არაფრით შეზღუდული ბიოლოგიური პრინციპით: **ბრძოლა არსებობისთვის**. ასეთ ვითარებას თითქმის ყველგან და ყოველთვის ჰქონდა ადგილი ისტორიის შავბნელ ეპოქებში.

ავტორი ხაზგასმით აღნიშნავს, რომ რელიგიური სისუსტის გამო ასეთ შინაგან წინააღმდეგობებს ვლტებულობდით ქრისტიანულ სამყაროშიც და ირღვეოდა ქრისტიანობის უმთავრესი საზრისი, რომლითაც მორწმუნისათვის ღმერთი ყველგან და ყველაფერში უნდა იყოს, მას უნდა დამორჩილდეს ცხოვრების ყველა სფერო, რომელი წესიდანაც გამონაკლისს წარმოადგენს სახელმწიფო. სახელმწიფო კი, ე.წ. მაკიაველიზმის პრინციპით, სხვა სახელმწიფოებთან თავის ურთიერთობაში არ ემორჩილება ზნეობრივ კანონებს: ღვთიურს თუ ადამიანურს. ამით მას შემოაქვს ღრმა გაორება ადამიანურობის წმიდათანმიდა საზრისში – სინდისში. პირად ცხოვრებაში ადამიანი აღიარებს, რომ ის ვალდებულია, მიიღოს მცნება ღვთისა და მოყვასის სიყვარულისა, მაგრამ, სახელმწიფოებრივი თვალსაზრისით, ქადაგებს სრულ

ულმერთობას და ადამიანთმოძულეობას. ერთი და იგივე ადამიანი, **როგორც ქრისტიანი**, თავს ვალდებულია თვლის, დადოს თავი მოყვასისთვის და ამასთან, **როგორც მოქალაქეს**, მიაჩნია, რომ ყოველგვარი სისაძაგლის ჩადენა დასაშვებია, უფრო მეტიც, აუცილებელია იმ შემთხვევაში, როცა ამას მოითხოვს **მისი** ხალხი და **მისი** სახელმწიფო.

ამიტომ საუკუნეების განმავლობაში ქრისტიანობა (ასეთი ტიპის, თორემ ჩვენ ვიცით ქრისტიანობის სხვა, არაგაორებული ფორმაც. – მ. ზ.) თანაარსებობდა საერთაშორისო კაციჭამიობასთან. ადამიანები არ ამჩნევდნენ ამ საშინელ წინააღმდეგობებს, ის კი არა, არც კი უფიქრდებოდნენ მას. ასეთ პირობებში დაინგრა ხელოვნური ბარიერი პირად და სახელმწიფოებრივ ეთიკას შორის. მთელი ცხოვრება გახდა უღმერთო: პირადიც და სახელმწიფოებრივაც. ყველგან ბატონობს ერთი ზნეობრივი კოდექსი თანამიმდევრული და დაუნდობელი კანიბალიზმისა (ე.ტრუბეცკოი, დასახ. ნაშრ. გვ.260-261).

აი, რისი გათვალისწინებაა აუცილებელი, როცა ჩვენ ვმსჯელობთ, ვხელმძღვანელობთ ილიასეული (ზოგადად, ყველა დიდ საეკლესიო თუ საზოგადო მოღვაწეთა) ნააზრევით ქრისტიანობის როლის შესახებ ჩვენს სინამდვილეში და იმაზე, თუ როგორ მოხდა, რომ ეროვნული თვითდამკვიდრების პროცესში კოლბ-იბერულ მოდგმას მხსნელად სწორედ ქრისტიანული რელიგია მოევლინა.

ე.ტრუბეცკოის ამ მსჯელობაზე, თუ როგორ აუკუღმართებენ ამ ზეიდეოლოგიურ, ჰუმანურ სარწმუნოებას მასზე იმპერიული იდეოლოგიის ფუნქციის დაკისრებით (რაც დღემდე გრძელდება რიგ ქვეყნებში), იმიტომ ვამახვილებთ განსაკუთრებულ ყურადღებას, რომ „ქართულმა ქრისტიანობამ“ მთელი თავისი არსებობის მანძილზე, განსაკუთრებით ბიზანტიური ეპოქის შუახანებიდან მოყოლებული და რუსული თვითმპყრობელობის ვერაგობით დამთავრებული, დიდი ენერგია შეაღია ამ ქრისტიანულად შეფერილ გაუკუღმართებულ იდეოლოგიასთან ბრძოლას შეურყვნელი ქრისტიანული სულიერების და მისი მეშვეობით ფორმირებული ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი თავისთავადობის შესანარჩუნებლად. ამის შეხსენების აუცილებლობა იმიტომ დადგა, რომ დღეს საბჭოური (რუსული) ათეიზმიდან უდი-

დესი განსაცდელების გამოვლით ფეხზე წამომდგარ ქართულ ქრისტიანულ კულტურას, ცნობიერად თუ გაუცნობიერებლად, თვით ეკლესიის მესვეურებიც კი, არაფერი რომ არ ვთქვათ პოლიტიკურ-კოლაბორაციონალურ ფრთაზე, უკან ექაჩებიან – ტრუბეცკოის მიერ ზედმინევნიტ დახასიათებულ ამ გაორებულ „რუსულ ქრისტიანულ“ სამოთხეში, რაც თვით ამ მცდელობით, მასზე **მსჯელობის პროცესშიც** კი, ანადგურებს ჩვენს „გაუორებელ“, „ეროვნული ქრისტიანობის“ კულტურულ-ზნეობრივ სახეს, პირველ რიგში, სწავლა-აღზრდის საქმეს. ყველაზე უფრო საშიშია ის გარემოება, რომ არ ითვალისწინებენ ამ გაორების პროცესში იდეოლოგიად ქცეული „რუსული ქრისტიანობის“ მიერ შექმნილ დიდმპყრობელურ-შოვინისტურ ბუნებას.

**დ) „გაუორებელი“ სინდისით
გაძლიერებულნი**

ქრისტიანობის ჰუმანურმა არსმა განაპირობა კოლხ-იბერულ ცნობიერებაში რწმენისა და ეროვნულობის გაიგივება ისე, რომ არ მომხდარა **სინდისის გაორება**. „სარწმუნოებისთვის დევნილნი... ჩვენში ჰპოულობდნენ მშვიდობის-მყოფელ სავანეს და სინდისის თავისუფლებას“ (ილია). აქ არ გახსნია გზა „გაორებიდან“ მომდინარე კანიბალიზმს. პირიქით, ქრისტიანობამ ჩვენში მიიღო სულ სხვანაირი ფუნქციონალური დატვირთვა. როგორც ილია იტყოდა, „ქრისტიანობამ ქვითკირივით შეგვკრა და გაგვამაგრა, რომ ქრისტიანობამ გაგვალღობა მამულისა და ეროვნულობის შერჩენისა და ხსნისთვის. ღვანლი იგი გვიორკეცდება, გვიდიდდება, გვიძლიერდება“ (შეგ.). „ქართულ ქრისტიანობას“, რაც ირწმუნა იესო ქრისტე, **გლობალური თვალსაზრისით**, არასდროს უღალატია ამ რწმენისთვის და, როგორც ქრისტიანი, თავს ვალდებულად თვლიდა, მისთვის თავი გაენირა, რაც სამშობლოსთვის თავგანწირვაც იყო. ამიტომაც ქრისტიანობის დამკვიდრების პირველი ხანებიდანვე გაიგივდა ის ეროვნულობასთან. ამაზე ამბობდა გიორგი მთაწმინდელი (XI საუკ.) ანტიოქიის პატრიარქთან კამათში: „და ვინაითგან ერთი ღმერთი გვიცნობიეს, არღარა უარ-გვიყოფიეს და არცა ოდეს წვალებისა მიმართ მიდრეკილ არს ნათესავი ჩვენი; და ყოველთა უვარის-მყოფელთა და მწვალებელთა

შევაჩვენებთ და დავსწყევით“ (ძვ. ქართ. ლიტ. ძეგლები, გვ. 310,თბ. 1968 წ.). მაშასადამე, აქ ლაპარაკია იმაზე, რომ ქართველურმა მოდგმამ რაც ქრისტიანობა მიიღო მოციქულთაგან, ამ მართალი სარწმუნოებისთვის არ უღალატიათ და ერთგულად იცავდნენ მას. განსაცდელის ჟამს იმედგანყვეტილები, სასოებადაკარგულები კი არ იყვნენ, არამედ იმდენად უფრო ძლიერ წინააღმდეგობას სწევდნენ, რაც უფრო საშიში იყო კარს მომდგარი განსაცდელი.

ამდენად, თუ ერთმანეთთან შევადარებთ ტრუბეცკოის მიერ აღწერილ რუსულ (ზოგადადაც) იმპერიულად იდეოლოგიზებულ და ზნეობრივად დამახინჯებულ სახეს ქრისტიანული რელიგიისას, მის მოციქულთაგან მომდინარე და მიღებულ არსს, რომლითაც ქართველებს „ერთი ღმერთი გვიცნობიეს“ და ვხელმძღვანელობდით „ეროვნულობის შერჩენისა და ხსნისთვის“ (ილია), მაშინ აშკარად დავინახავთ, თუ რამდენად განსხვავებული მისია შეასრულა ქრისტიანულმა სარწმუნოებამ ქართველური მოდგმის ეგზისტენციაში, მის სულიერ თუ მატერიალურ-კულტურულ ყოფაში.

მაშასადამე, ნათელი ხდება, თუ რატომ აძლევდნენ ასეთ ყოვლისმომცველ დანიშნულებას ჩვენი დიდი წინაპრები ქრისტიანობას არა მარტო **პიროვნულობის** თვალსაზრისით, როგორც ეს ზოგადადაც იყო „შინაგანი ღირსებით განდიდებული“ (ილია), არამედ **ზოგადეროვნული და სახელმწიფოებრივი** თვალთახედვითაც.

ჩვენს სინამდვილეში, **გლობალური არსით** თითქმის არასდროს მომხდარა ის **გაორება სინდისისა**, რომელზედაც ზემოთ გვქონდა მსჯელობა. ქრისტიანობა აქ მუდამ ასრულებდა თავის გამაერთიანებელ მისიას, „დუღაობას ერისას“, სადამწერლობო-სალიტერატურო (საეკლესიო) ენასთან ერთად და მისი მეშვეობით. **თავისი ამ საყოველთაო მისიის შესრულებას ქრისტიანობა, როგორც მწიგნობრული რელიგია, აღწევდა, უპირველეს ყოვლისა, სწავლა-აღზრდის საკმაოდ მყარი ბაზისის არსებობით და მისი განვითარებისათვის მუდმივი ზრუნვის მეოხებით.** იმ ხანმოკლე მშვიდობიანობის ჟამსაც კი, როგორც ილია ბრძანებდა, არაფერს ზოგავდნენ, რათა მონასტრები და ტაძრები ყველგან მოეფინათ, როგორც ქვეყნის შიგნით, ისე მის გარეთ ქრისტეს რჯულის სახსოვრად და სადიდებლად. **ისინი იქცნენ**

ქრისტიანული კულტურის განვითარების საფუძველთა საფუძვლის – სწავლა-აღზრდის უმთავრეს კერებად. ამიტომ ქართული ქრისტიანული სწავლა-განათლება უწყვეტადაა დაკავშირებული საეკლესიო-სამონასტრო მოღვაწეობასთან როგორც ქვეყნის შიგნით, ისე მის გარეთაც.

ჩვენი აზრით, ამ პროცესში ის უმთავრესი შტრიხია გამოსაყოფი, რომ ქრისტიანული სწავლა-აღზრდის კულტურის ფორმირება მიმდინარეობდა იმ ვრცელ სტრატეგიულ არეალში, სადაც კოლხ-იბერული წინარექრისტიანული კულტურა საკაცობრიო ცივილიზაციასთან ერთად უწყვეტად ვითარდებოდა. ამიტომ ქრისტიანობის პირველ ეტაპზე მისი კავშირი ბერძნულ-რომაულ კულტურასთან განპირობებული იყო არა მარტო პოლიტიკური პროცესებით, რაც ქრისტიანობის სახელმწიფო რელიგიად გამოცხადებაში აისახა, არამედ მისი კულტურული ურთიერთობით, რომლის საფუძველიც, როგორც ვნახეთ, ძველ ანტიკურ ცივილიზაციაშია საძებარი და მათ შორის – სწავლა-განათლების სფეროში, რაც სრულყოფილად აისახა რომის იმპერიის მთელ სივრცეში, წარმართული კულტურიდან ქრისტიანულში გადასვლის ხანგრძლივ პერიოდში, რომელშიც სრულფასოვან მონაწილეობას იღებდნენ კოლხეთისა და იბერიის სამეფოები.

ამ მსჯელობების ლოგიკიდან გამომდინარე, უნდა ითქვას, რომ ჩვენს სინამდვილეში ქრისტიანულ საზღვარგარეთობას, როგორც ერის სულიერების მაფორმირებელ ძალას, არასდროს დაურღვევია **ზომიერების ფარგლები** და არ დაჰპირისპირებია საერო კულტურული პროცესების განვითარებას; პირიქით, ის, როგორც ეკლესიური კულტურის რელიგია, **სწავლა-აღზრდის საქმის ორგანიზატორად** გამოდიოდა და წარმოადგენდა მის უმთავრეს კერას არა მარტო სახელმწიფო საზღვრებში, არამედ მთელ იმ სივრცეში, სადაც ადრეულ ხანაში ფესვები ჰქონდა გადგმული უძველეს კოლხ-იბერულ (იაფეტურ)ცივილიზაციას და ახლა მსოფლიურ სახეს იღებდა ქრისტიანობა; **ის თანაზომიერად ამკვიდრებდა ზოგად-საეროვნებო ქართულ კულტურას.**

ქართულ ისტორიოგრაფიაში დადგენილი და მიღებულია შეხედულება, რომ ქრისტიანო-

ბას საქართველოში უძველესი წარმართული, მაღალგანვითარებული კულტურული საფუძველი დახვდა. მიუხედავად მნიშვნელოვანი დანაკარგებისა, ქრისტიანულმა კულტურამ ბევრი რამ შეითვისა მისგან, ამიტომ მან სრულიად ორიგინალური ეროვნული სახე მიიღო.

მაშასადამე, ქრისტიანობის დამკვიდრებამ უდიდესი როლი შეასრულა საქართველოს ისტორიაში. მან ხელი შეუწყო ქვეყნის პოლიტიკური და კულტურული ერთიანობის ფორმირებას, ერთიანი სახელმწიფოებრიობის განმტკიცებას; გამოკვეთა ქვეყნის საერთაშორისო ორიენტაციის მიმართულება, ის დაუკავშირა ქრისტიანულ სამყაროს. „ქრისტიანობის დამკვიდრებით ახალი პერიოდი იწყება ქართული კულტურის ისტორიაში. საფუძველი ეყრება მნიშვნელობის, ლიტერატურის, მეცნიერების რიგი დარგების არნახულ აღმავლობას; ვითარდება ხუროთმოძღვრება, ფერწერა (ფრესკული მხატვრობა, მინიატიურა), ხატწერა, რელიეფური ქანდაკება, ხელსაყრელი პირობები იქმნება კულტურულ მონაპოვართა გაცვლისთვის ახლო თუ შორეულ ქრისტიან მეზობლებთან“ (გ. ლორთქიფანიძე, ნ. ჩიქოვანი, ქართული კულტურის ისტორია. გვ.99, თბ. 1997 წ.). ასეთი მყარი კავშირების დამყარებით როგორც ქართული სამყაროს შიგნით, ისე მის გარეთ, მით უმეტეს, როცა არსებობდა ამ სამყაროსთან უძველესი კულტურული კავშირ-ურთიერთობები, გზა ეხსნებოდა სწავლა-აღზრდის კულტურის ევოლუციას, მის ახლებურად სისტემურ ორგანიზებას და წარმართავდა მას არა მარტო სასულიერო-ეკლესიური დოგმატიკის თვალსაზრისით, არამედ და უმთავრესადაც, საერო მოთხოვნილებათა გათვალისწინებით. ჩვენი შეხედულებით, ასეთი დამოკიდებულების აშკარა ასახვასთან უნდა გვქონდეს საქმე ქართული დამწერლობის განვითარების ისტორიულ პროცესში. მისი სახელდების მონაცვლეობის მიმდინარეობა, რომელიც, რა თქმა უნდა, სადამწერლობო კულტურის ევოლუციის პროცესის შედეგად ხდებოდა, შინაარსობრივ ცვალებადობას ფორმის (სახელდების) არსში ასახავდა. წინარე ქრისტიანულიდან მომდინარე და გარდამავალ ეპოქაში „მართლად მომსახურე“ **ასომთავრულ-მრგლოვანმა**, რომელიც სრულად შეესაბამება ამ თვითსახელს, ქრისტიანული კულტურის გავლენით ევოლუციირების შედეგად იდეალური სიზუს-

ტე დაამყარა წერასა და გამოთქმას შორის. მას **ნუსხა-ხუცური უწოდეს** და ამით მიუთითეს მის შემოქმედ წყაროზე – ქრისტიანული კულტურის როლზე. მაგრამ, როგორც ითქვა, ქართული მართლმადიდებლობა არასდროს ჩაკეტილა საკუთარ თავში – დოგმატიკაში და იმდენად, რამდენადაც ის სრულად შეესის-ხლხორცა ეთნოგენეტიკას და იქცა ეროვნული სულიერების მარადშემოქმედი ენერჯის მთავარ წყაროდ, თანაზომიერად ემსახურებოდა როგორც ერის სულიერებას, ასევე მის საეროვნებო-სახელმწიფოებრივ მოთხოვნილებებს. ერის სახელმწიფოებრივად ფორმირების პროცესში ახალ მოთხოვნათა დონეზე მეტამორფოზებული ქართული დამწერლობა იღებს ამ მოთხოვნილებათა შესაბამის სახელს – **მხედრულს (საერო)**. ამ წმინდა სუბიექტური ასპექტიდანაც კარგად ჩანს ქართული „ეროვნული ქრისტიანობის“ კულტურული არსი, რომ „სწორედ ქრისტიანული მოძრაობის შედეგად დაიწყო საქართველოში ეროვნული აღმავლობა, სრულიად-სახელმწიფო ქართული ენისა და მნიგნობრობის აღორძინება“ (კულტ. ისტორია, გვ. 111). ივ. ჯავახიშვილის შეხედულებებიდან მომდინარე ეს წყალგაუფალი დასკვნა, რა თქმა უნდა, პირველ რიგში, გულისხმობს სწავლა-განათლების ახლებურად ფორმირებას, რის გარეშე ვერ მოხდებოდა ვერც დამწერლობის (ენის) და ვერც მნიგნობრობის აღორძინება.

ამდენად, ქრისტიანობის სახელმწიფო რელიგიად გამოცხადების კვალობაზე მიმდინარეობდა სწავლა-აღზრდის პროცესის ერთიანი სადამწერლობო-სალიტერატურო (სასწავლო) ენის მეშვეობით **გადანყობა** ამ ახალი სარწმუნოებისა და ეროვნული ტრადიციების (ფსიქოლოგიური წყობის) ურთიერთშერწყმის მოთხოვნათა შესაბამისად, რაც განპირობებული იყო საკუთრივ ქრისტიანული სარწმუნოების ბუნებით, იმ პრინციპით, რომელიც მომდინარეობდა თვით იესო ქრისტედან, სულიწმიდიდან და მოციქულთა სწავლებიდან.

„კულტურის ისტორიის“ ავტორები აღნიშნავენ, რომ აღმოსავლური ქრისტიანობის პრინციპი – ქრისტეს რჯულის ქადაგება მშობლიურ ენაზე, აისახა პავლე მოციქულის ეპისტოლეში კორინთელთა მიმართ (I კორ. 14): „რამეთუ სჯულსა წერილ არს, ვითარმედ უცხოითა ენითა და ბაგეთა უცხოთა ვეცოდე ერსა ამას და არცაღა ესრეთ ისმინონ ჩემი,

იტყვის უფალი“. მეორეგან განმარტავს: „თუ უცხო ენაზე ვლოცულობ, მართალია, სული ჩემი ილოცავს, მაგრამ ჩემი გონება რჩება უნაცოფოდ“. ამიტომ ქრისტიანობა ზრუნავდა ამა თუ იმ ხალხის მშობლიურ ენაზე მნიგნობრობის შესაქმნელად თუ ასალორძინებლად. როგორც პავლეს განმარტებიდან ჩანს, ეს სიტყვები ეკუთვნის უფალს: „იტყვის უფალი“. ცხოვრებაში მისი აღსრულება ხდება სულიწმიდით: „და ამას ვლაპარაკობთ არა ადამიანთა სიბრძნით შესწავლილი სიტყვებით, არამედ სულიწმიდისგან შესწავლილით. სულიერს სულიერით განვმარტავთ“ (I კორ. 2, 13). მისი მოვლინება ხდება ქრისტეს ამაღლებიდან ორმოცდამათე დღეს, როცა ერთად მყოფ მოციქულთ ესმათ ხმაური ზეციდან, აღივსო მთელი სახლი და ეჩვენათ გაყოფილი ენები და სათითაოდ მოეფინათ თითოეულ მათგანს. სულიწმიდით ყველას ესმა საკუთარ ენაზე, რომელშიც იშვენ და მათ შორის იყვნენ იაფეტიდელნი – მკვიდრნი „კაპადოკისანი და პონტოსისი“ და უსმენდნენ მათ, თუ როგორ ლაპარაკობდნენ თავ-თავისი ენებით ღვთის დიად საქმეებზე (საქმეები 2, 2-12).

მამასადაამე, ქრისტიანული სარწმუნოების მიდგომა ქრისტეს დიად საქმეთა მშობლიურ ენაზე ქადაგებისადმი საკუთრივ უფლისგან მომდინარეობს და ხორციელდება სულიწმიდით. ამასთან, მართალია, ავტორები აღნიშნავენ, რომ აღმოსავლური ქრისტიანობის პრინციპი იყო ქრისტეს რჯულის ქადაგება მშობლიურ ენაზე, მაგრამ, სამწუხაროდ, უნდა ითქვას, რომ ქრისტიანობისთვის, როგორც ზემოთ ვნახეთ, იმპერიული იდეოლოგიის ფუნქციის აკიდების შედეგად ეს პრინციპი ირღვევა (ამ პროცესის ათვლა ალბათ იუსტინიანე დიდის (VI ს.) რეფორმებიდან უნდა დავიწყოთ), ქრისტიანულ სამყაროს თავს ახვევენ ე.წ. ტრილინგვისტურ – „სამი წმინდა ენის“ თეორიას, რომლის მოთხოვნილებებიდან გამომდინარე აიტაცა ის სადამწერლობო ენების თვალსაზრისით სუსტად წარმოდგენილმა დასავლეთმა და რომის ეკლესიამ საუკუნეობით დაამკვიდრა იქ ლათინური, როგორც ერთადერთი საღვთისმეტყველო-საეკლესიო ენა, შესაბამისად, სალიტერატუროც. აღმოსავლეთშიც არ ყოფილა საქმე მშვიდობიანად, პრინციპის დონეზე გადაწყვეტილი, როგორადაც ავტორებმა ეს დაგვიხასიათეს. აქ (აღმოსავლეთში), სადაც ფეხი აიდგა ამ იმპერიულმა თეორიამ, მას დი-

დი წინააღმდეგობა შეხვდა მალაღვანვითარებული სადამწერლობო ენების მხრიდან, რომლებსაც მონაწილეობა მიეღოთ ქრისტიანობის დამკვიდრებისათვის ბრძოლაში ჯერ კიდევ მისი სახელმწიფო რელიგიად გამოცხადებამდე და უკვე ჰქონდათ საკუთარი ორიგინალური თუ ნათარგმნი ლიტერატურა და მშობლიურ ენაზე აღავლენდნენ წირვა-ლოცვას, კერძოდ, სირიული, კოპტური, სომხური, ქართული და ა.შ. ენების მხრიდან. ბრძოლა კიდევ უფრო გამწვავდა მას შემდეგ, რაც უზარმაზარმა სლავურმა მოდგამამ შექმნა საკუთარი ანბანი – „კირილიცა“ და სლავური ენა იქცა სადამწერლობო, საღვთისმეტყველო-საეკლესიო ენად.

„ქართული ქრისტიანობა“ სწორედ ამ უკომპრომისო ბრძოლაში იმკვიდრებდა თავს და აყალიბებდა შესაბამის საგანმანათლებლო-აღმზრდელობით კულტურას. ეს უმნიშვნელოვანესი მომენტი ქართული განათლებისა და აღმზრდელობითი კულტურის იდეური საფუძვლის ახლებურად ფორმირების საკითხში გარკვევისთვის.

ქრისტიანული რელიგიის ქადაგებისა და გავრცობის ფუძემდებლური ფორმულა, მოცემული პავლეს განმარტებაში, რომ უცხო ენაზე ლოცვისას სული ლოცულობს, მაგრამ გონება უნაყოფოდ რჩება, ან უცხოთა ენათა

და ბაგეთა ვეტყოდე ერს და ჩემი არ ისმინონ, მთელი თავისი არსებით წარმართავდა ქართული სადამწერლობო-საღვთისმეტყველო ენის ბუნებას. ამ ნიშნით განისაზღვრებოდა არა მარტო ქრისტიანული ეკლესიის წინამძღვრობისა და სისტემური ფუნქციონირების საკითხი, არამედ მასზე იყო აგებული ქართული სწავლა-აღზრდის (განათლების) კულტურა და მისგან მომდინარე ეროვნული იდეოლოგია და სახელმწიფო იდეა, ვიდრე მას სასიკვდილოდ არ დაემუქრა ტლანქი რუსული კოლონიალური სისტემა და არ მოინდომა განათლების პროცესიდან მშობლიური ენის განდევნა, რაც საუკუნის შემდეგ კიდევ ერთხელ მოინდომა XX საუკუნის 70-იან წლებში უკვე საბჭოთა იმპერიამ.

ამდენად, თითქმის მთელი ორი ათასი წლის მანძილზე ქრისტიანული იდეისა და ზნეობის საფუძველზე ხდებოდა ქართული სწავლა-განათლების კულტურის სისტემური განვითარება. ამ პერმანენტული პროცესის საწყისი ამკარად იკვეთება წინარექრისტიანულიდან ქრისტიანულში გარდამავალ ეპოქაში, რომლის თვალსაჩინო მაგალითს წარმოადგენს ფაზისის რიტორიკული სკოლა – ე.წ. ფაზისის აკადემია, რომლის შესახებ ცნობებს იძლევა IV საუკუნის გამოჩენილი ფილოსოფოსი და რიტორი, სახელმწიფო მოღვაწე თემისტოსი.

ლაშა გვასალია

კაკაბია

ძველით ახალი წლიდან წყალკურთხევამდე ბაბუა შიმშილობდა. სულ ხუთი დღე, აქედან ოთხ დღეს ხმელი პურითა და წყლით გასტანდა, მეხუთე დღეს არც წყალს გაეკარებოდა, არც პურს. არსად დადიოდა ის დღეები, არაფერს აკეთებდა და დამუნჯებული იყო, ქვეყანა რომ დაქცეულიყო, კრინტს ვერ დააძრევინებდით. ვიცოდით შვილიშვილებმა და ის ხუთი დღე არ ვეკარებოდით. ზალაში, ტახტზე იძინებდა. დუმდა და ფიქრობდა, ქრისტესავით სევდიანი იყო. განწმენდის დღეები ჰქონდა ბაბუს, ოხვამეკარიდან კაკაბია, ანუ წმინდა წყალი უნდა მოეტანა ოჯახისთვის 19 იანვარს, წყალკურთხევის ბრწყინვალე დღეს. საამისოდ საგანგებოდ მომზადებულიც იყო, თავსაცობიანი, ჯვარამოხატული თიხის ხუთლიტრიანი დოქი ჰქონდა, ბამბაჩაფენილი ბრეზენტის ზურგჩანთა და საგანგებოდ იმ დღისთვის გამოთლილი თხილის სახრე, რომლის შიშითაც არც ეშმაკეული და არც სხვა ვინმე ძეხორციელი ვერ უნდა გაგკარებოდა. შიგთავსიდან გამომდინარე, ამ ჭურჭელს კაკაბიას კოკას ვეძახოდით. 19-ში, უთენია, მამალს რომ კრინტი არ ჰქონდა დაცდენილი, ისეთ დროს გავიდოდა სახლიდან და დაახლოებით სამ საათში უკანვე მობრუნდებოდა მთელი წლის საკმარი კაკაბიათი, პირველად თავად დაღვევდა ასევე კაკაბიასთვის განკუთვნილი თიხის ჯამიდან, როგორც ოჯახის უფროსი და მერე ჩვეულებრივად, ანუ დანიშნულებისამებრ მოზომილად იყენებდნენ წმინდა წყალს. ბაბუა ხატებს ქვემოთ წითელხავერდგადაკრულ სამფეხა ჯორკოზე სიფრთხილით შემოდგამდა წმინდანწყლიან დოქს და მომდევნო წყალკურთხევამდე იშვიათად თუ მოიკითხავდა, დანარჩენი ბებიას საქმე იყო, მთელი სოფლის შემლოცველი ეგ იყო და კაკაბიას მოსხურების გარეშე არანაირი შელოცვაც არ ჭრიდა, მოკლედ, ამ საოცარ წყალს დიდი მოთხოვნა და გასავალი ჰქონდა.

იშვიათად, მაგრამ შვილიშვილებთან ერთად კაკაბიასაც იფიცებდა ბაბუა, „კაკაბიას გეფიცებით, ასეაო“, რომ იტყოდა, მორჩა, სიტყვას ვერავინ შეუბრუნებდა, ეს უფლის

დაფიცების ტოლფასი იყო! მამა, ბაბუას ერთადერთი ვაჟი, ავტოკატასტროფაში ადრეულ, სიყმაწვილის ასაკში დაიღუპა, სამი მცირეწლოვანი შვილი – ერთი ბიჭი და ორი გოგო, ახალგაზრდა ქვრივთან ერთად ბაბუას და ბებიას მისახედად დავრჩით. მამაჩემის გარდაცვალებიდან ორი წლის მერე დედაჩემისთვის უთქვამს ბაბუას, შვილივით მიყვარხარ, ვერ გელევი, მაგრამ ახალგაზრდა ქალი ხარ, ცხოვრება წინ გაქვს, ცოდვა ხარ, არ დაიტანჯო თავი, გათხოვდი, ბედს ენიე, ამ ბავშვებს ჩვენ გავზრდით, მოაკითხე, როცა გინდა და შენეული მზრუნველობა არც შენ მოაკლოო. გაგიჟებულა დედაჩემი, ჩემთვის ქმარ-კაცობა დასრულებულია, ბაბა ბატონო, სიკვდილის გარდა ჩემი თანამეცხედრე აწი არავინ იქნებაო და ასე მოვედით დღემდე, წვლებით, შრომით და ბაბუას მტკიცე ორანიით, რომელიც ტრადიციის ფოლადით იყო გამოკვერილი.

ავად გახდა იმ წელს, 14 წელი მისრულდებოდა 17 იანვარს, ბაბუა ჩემს ყოველ დაბადების დღეს გამორჩეულად და სიხარულით აღნიშნავდა, გვარისა და ფუძის გამგრძელებელია და განსაკუთრებულად უნდა მოვეპყრაო. ამ მხრივ დებზე მეტად განებივრებული გახლდით, მისი სიტყვა კანონი იყო და ვინ გაბედავდა ან დარღვევას, ან წესისამებრ არშესრულებას. ჩემს დებს მიუალერსებდა, თვალებს დაუკოცნიდა და ეტყოდა, მართლა თქვენზე მეტად კი არ მიყვარს ბიჭი, მეცოდება, რადგან ყველაფერი მის ზურგზე უნდა გადავიდეს – ყველა საქმითა და საძეხორციელო საქმით, დიდი ტვირთი უნდა იტვირთოს და მებრალებაო!..

ბებია იტყოდა: აქ, ჩვენთან არ იღებს ხმას, თორემ თვალმიფარებულზე სულ ჩვენს უხანე შვილზე მოთქვამს და ტირისო. ცოტას რომ შეთვრებოდა, მაშინ თუ წამოსცდებოდა რამე თავის უსაზღვრო ტრაგედიაზე. შვილი არ უნდა წაართვაო კაცს, ბაბა, ცხოვრების აზრი და ხალისი არ უნდა დაუკარგო, არ უნდა დასაჯოო ასე. ამასაც ჩემთან იტყოდა, საკაცო ტკივილი გაითავისო უნდაო, იმიტომ.

– მეცოდები, ბაბუ, ჩემო ლამაზო ბიჭო, ჩემო იმედო და სიყვარულო, მაგრამ მოვიდა შენი უფროსკაცობის დრო, შენ უნდა გაუძღვე ოჯახს!

– რას ამბობ, ბაბუა, შენი ჭირიმე, ნუ მეუბნები ასეთ რამეს, – შევტირე ჩემს გამზრდელ, სიცოცხლეშემოხარჯულ ბერიკაცს.

– რა გატირებს, შე კაცო, დიდი კაცი მგონიხარ, ოჯახს, მომავალს, სინდის-ნამუსს და ყველაფერს შენ გაბარებ და რასაა ქალივით რომ მოსთქვამ? უნდა მოსულიყო ეს დრო, შვილო, დღეს თუ ხვალ, ჩვენ-ჩვენი ადგილი უნდა დაგვეკავა ყველას და ა, დადგა ჟამი, კი მინდოდა შენს გაბედნიერებას და ქორწილს შევსწრებოდი, მარა ოხერია მიქელ-გაბრიელი, რას გამოაპარებ, დაინახა, რომ დავიღალე, გამოვიფიტე და მივყავარ ჩემს ვაჟკაცთან. თქვენი ჯავრი მიმყვება თვარა, მე რას მომაკლებს ჩემი ბიჭი? – ახლა თვთონაც აუკიაფდა ცრემლი მოხუცს.

– ნუ გეშინია, ბაბუ, ძალიან კარგად გამოიყურები, სად უნდა ნახვიდე, უშენოდ რა გვეშველება? – კინალამ დამახრჩო ცრემლის ბურთმა.

– შენშია გადმოსული მთელი ჩემი ძალა და ღირსება, შეძლება და პატიოსნება, ნესიერად რომ იცხოვრებ, შვილო, არაფერი გაგიჭირდება, მე და მამაშენი იქიდან მოგხედავთ, სულ შენს გვერდით ვიქნებით, არაფრის შეგეშინდეს, – მაგრად მიიკრა გულზე ჩემი ხელები, – ბებიას მიხედე, თქვენთვის უდგას სული და არ აწყენინო, დედას გაუფრთხილდი, განსაკუთრებულ პატივისცემასა და სიყვარულს იმსახურებს, შვილებს შემოგწირათ ცალულად ახალგაზრდობა და ცოდვია რომ არ დაუფასოთ. გოგოები გაათხოვე, ბაბუ, ყველაფერი შემოსავალი და გასავალი ჭკვიანურად გაანანილე და სირცხვილი არ ჭამო. ცოლი, სკოლას დაამთავრებ თუ არა, მაშინათვე შეირთე, ნაადრევი ყველაფერი კარგია სიკვდილის გარდა. შვილებს მამაშენისა და ჩემი სახელი არ დაარქვა, უბედონი გამოვდექით და ჩვენი ტვირთი არ აკიდო!..

– ბაბუ, გთხოვ არ დაგვტოვო, – ავზლუქუნდი ხმამალა.

– გეყოფა, კაცო, რა ამბავში ხარ, კაცი უნდა ნავიდეს, აბა, როგორ გინდა შენ? ჰო, დაფნა ორად გაყავი, ჭალის მხარე ერთ წელიწადს მოჭერი, ტყისპირისა – მომდევნო წელს,

ხარკამეჩები გაყიდეთ, მეშინია, არ მოგპარონ, ის რქენია მეყანე ჭრელაც მოიშორე. ჩემი დასამარხი და მთლიანად სახარჯო ფული ბებიამენს აქვს და მოგცემს. ჰო, ურემიც გაყიდე, შეგიკლავს ოხერი, ოთხთვალა და ცხენები დაიტოვე. ათივე ცხენი დადაღულია, შენი სახელის პირველი ასო აქვთ ამოდაძლეული უკანა ფეხზე, კამეჩებიც ასე მაქვს მონიშნული. ნახევარი საყენი შეშა გურამის გემართებს, შემოდგომის პირზე გაისტუმრე. კაი, ახლა დავიღალე და დამტოვე, დავისვენო მინდა. ნადი, ნუ გეშინია, წყალკურთხევამდე არ მოკვდები, შენი მოტანილი კაკაბია დავლიო უნდა!

კუჩხას, ბედობას და ანგელოზობას ლოგინად დახვდა. მე დამეკისრა მეკვლეობა, ყველაფერი ისე გავაკეთე, როგორც ბაბუას გაუხარდებოდა. მერე შიმშილობა დავიწყე, ანუ განწმენდა წყალკურთხობისთვის. ბებიამ მითხრა: რომ ვუთხარი, შიმშილობს და იწმინდება წესისამებრ-მეთქი, გაიხარა და უფალს მადლობა გადაუხადა, ასეთი შვილიშვილის ჩუქებისთვისო. ისევ მომერია ცრემლი, ვერაფერი ვუთხარი ბებიას, არ მქონდა უფლება, მომიტანა პური, წყალი და გავიდა ოთახიდან. ასე მშიერი და უქეიფოდ შევხვდი დაბადების დღეს. ფრთხილად, ფეხაკრეფით შევდიოდი ბაბუას საძინებელში და ცრემლიანი თვალებით ვეთხოვებოდი მოხუცს, რომელსაც ცვილისფერი დასდებოდა და დაუხამხამებლად მიშტერებოდა ერთ წერტილს, მამაჩემს დაუძახებდა ხოლმე და რალაცას ჩურჩულებდა.

დადგა ოხვამეკარში გამგზავრების დღე. მოვიკიდე ზურგჩანთა და გავეშურე ოხვამეკარისკენ, წკვარამი ღამე იყო, სათოვლოდ მოქუფრულიყო ცა. ჩვენს მეზობელს ნამოვენე, შევხედეთ ერთმანეთს და გაკრინტულმა გავუსწარი, უფრო ავუჩქარე ნაბიჯს. გული ცუდს მიგრძნობდა, იქნებ ვერ მივუსწრომეთქი და სირბილით ავუყევი აღმართს. გული ამოვარდნას მქონდა, სუნთქვა მეკვროდა, ნელ-ნელა თოვლიც გაიმეტა ცამ. გზამი მხვდებოდნენ ვილაცები, ჭურჭელ და დოქმოკიდებულნი, მაგრამ არც შემიხედავს არავისთვის.

ოხვამეკარის წყაროსთან მისულმა, დარიგებისამებრ, ხელ-პირი დავიბანე, ლოცვა წარმოვთქვი, კოკა ავავსე, მოვიკიდე ზურგზე და ნამოვედი. მოუმატა თოვას, მამლებმაც მოუხშირეს ყვილს, ძაღლებიც გაბმულად ყეფ-

დნენ. უკვე თავდაუზოგავად ბარდნიდა, ირ-გვლივ არაფერი ჩანდა. თოვლი ყრუა, ახშობს ხმასა და ჩქამს. ეზოში შესულს ტირილის ხმა შემომესმა. დამერღვა მთელი სხეული, ძალა წამერთვა, ძლივს ავიკიბე ოდის საფეხურები, კარი მძიმედ შევადე, უმცროსმა დამ, ბაბუა მოკვდაო, შემომტირა, ჩავიხუტე აცრემლებული პატარა. მერე ფრთხილად მოვიხსენი კაკაბია, იქვე კუთხეში დავდე და დავემხე ქვითინით ჩემს გამზრდელსა და იმედს, ჩემს უშურველ ბაბუას. ცოტა ხნის მერე, ბებიამ და დედამ ამაყენეს, მომწყვიტეს ბაბუას მკერდიდან, მაშინ ვიგრძენი მისი შემაჟრჟოლებლად გამყინავი სიცივე. – სიკვდილის წინ გონზე მოვიდა და გვითხრა, ბიჭს ცხელი წყალი და-ახვედრეთ, ფეხები დაადგმევინეთ, შესცივდებოდეთ. თან, ნამიმშილევია და უცებ ბევრი

არ ჭამოსო, – ეს უთქვამს და გადავანებულა მარადისობაში.

უცებ მისი ხმა ჩამესმა: მოხვედი, ბაბუ, ხო არ შეგცივდა? რას გაშეშებულხარ, შე კაცო, მომიტანე, დამალევივინე კაკაბია, ჯერ მე ვარ ოჯახის უფროსიო. გამოვცოცხლდი, გავიქეცი, მოვარბენინე ფიალა თიხის, გადმოვასხი კაკაბია და მივუტანე ჩემს უსულო იმედს. მერე ოდნავ გაღებულ ტუჩებში ჩავუნვეთე, თვალები და პირ-სახე მოვბანე... ეჰ... ახლა ალბათ სხედან იმქვეყნად მონატრებული მამა-შვილი და უყვება მოხუცი: მოგესწრო შვილი, ბაბა, წელს მაგან მოიტანა კაკაბია... ვგრძელდებით, ვგრძელდებით, ბაბაია!..

მე კიდევ მთელი ცხოვრება მედო წინ წვალეებით, განსაცდელეებითა და ცოტაოდენი გახარებებით სავსე!..

ჩასაფრებული მოლოდინით...

ბატონი ელგუჯა თავბერიძე ფუტკარივით მშრომელი, მაღალგემოვნებიანი ბრწყინვალე შემოქმედი, მისი დოკუმენტური რომანების სერია ახალი ეპოქის წარმოჩენაა ჩვენს მხარეში, რიკოტს აქეთ „ქვეყანაში“.

დღევანდელ საქართველოს ორი დიდი მწერალ-დოკუმენტალისტი ჰყავს – ბატონი როსტომ ჩხეიძე და ბატონი ელგუჯა თავბერიძე. იმას, რასაც როსტომ ჩხეიძე აკეთებს, „ჩუმი ნატვრითაც ვერ ინატრებდა ქართველი“, ამ საოცარმა, ღვთივმალაღმა კალმოსანმა შექმნა ახალი სამყარო – მხატვრულ-დოკუმენტური სახე ეპოქალური უსასრულობისა, საიდანაც ამოხაზა დაკარგვისთვის და მარადიული მივინყებისთვის განწირული უმნიშვნელოვანესი ფაქტები და სახეები.

ეს ორი ადამიანი შეფიცულია-მეთქი, ვთქვი ერთ ლიტერატურულ საღამოზე ამას წინათ, ის კი არა, როსტომ ჩხეიძემ მგონი, რომ შეიფიცა და კალაპოტი გაუჭრა, გეზი განუსაზღვრა ელგუჯა თავბერიძეს ამ უდიდესი საქმის საკეთებლად (ეს ღვანება ლიტერატურულ ჟანრს გასცდა და საქმე გახდა, გარდაუვლად საკეთებელი საქმე). განა სხვები არ გვყვანდნენ ქართველებს მსგავს ჟანრში

მომუშავენი, მაგრამ ისინი შემოდგომის მოსავლით ერთჯერადად ხარობდნენ მხოლოდ და მერმის, ბედსა და ილბალს მინდობილნი, უხვ, დოვლათიან შემოდგომამდე არ გამოჩნდებოდნენ. ეს დალოცვილები კი თავად ხნავენ, თესავენ, მარგლავენ, რწყავენ და ალაღად, მარჯვე გლეხებივით ლუკმამადლიანად შემოდგომობენ, მათი ჩალისფერი ზვინანალებიც გასაოცარია და ტყემლისფრად მოთეთრებული გაზაფხულებიც. ბარაქალა თქვენს ფიქრს, გონსა და შეძლებას, დიდო კალმოსნებო.

თავს რომ ვინონებდი, თითქოსდა იმდენი რამე ვიცი-მეთქი, თურმე სადა ხარ, სად ბანაობ, ახლად გადამეშალა გაღუდღუდებული ველი ჩვენი ღირსეული მოღვაწეებისა, ადამიანებისა, რომლებმაც დაუდეს საფანელი ქართულ სახელმწიფოებრიობას, განამტკიცეს ენა ქართული და დიდი საბა ორბელიანის კვალისად, გაჭრეს გზა ევროპისკენ, ახალი „ნიგნის“ შემოსატანად, სწავლა-განათლები-სა და მეცნიერების დონის ასამაღლებლად. მათ ქართულ იდეას ჩაუყარეს საფუძველი, ზოგადქართული ცნობიერების ამაღლებითა და ილიასეული გზის ნათელიანობით (დიდი

ილიას გზა ჯერ კიდევ ილიას დაბადებამდე არსებობდა ყველა ნამდვილქართველის გულსა და გონში).

ულრმეს მადლობას გწირავთ, ღირსეულო მამულიშვილებო, ჩვენი სვენაღვლიანი სამშობლოს მეგულსიტყვეებო!..

რაც შეეხება ბატონი ელგუჯას დიდებულ რომანს – „ვით უდაბნოში გზააბნეულები“, ახალი კვალია ჩვენს მწირ და ყამირ ლიტერატურულ-დოკუმენტირებულ სივრცეში. სამსონ თოფურისას სახელი, როგორც პირველი სამკურნალო დაწესებულების დამფუძნებლისა დასავლეთ საქართველოში, კერძოდ კი მხარის ტენტრში – ქუთაისში, როგორ არ გამეგონა, მაგრამ ასე ღრმად, დეტალების ასე მაღალსტატურად გადმოცემითა და ბიოგრაფიული ნიაღვრებით უდიდესი ინფორმაცია მივიღე და გავნათლდი.

მოდით, მივადევნოთ თვალი წიგნის ამ ეპიზოდს, იმერეთის ეპისკოპოსი ლეონიდე სამსონ თოფურისას დასაფლავებაზე სიტყვით გამოსვლისას ბრძანებს: „მიცვალებული განგებ არ მოეკიდა ოჯახს, ვერ გაიმეტა თავისი სიყვარულის განაწილება ოჯახსა და საზოგადო საქმეს შორის“. მსგავს მოფერებასა და მართალი სიტყვით მოფინფვლას ბევრი ვინმე არ ღირსებია. „სამსონ თოფურია უპირადო ცხოვრების კაცი იყო“. – ესეც ეპისკოპოსის სიტყვებია. ხოლო რაც კოლეგებმა და გამორჩეულმა ქართველებმა ჩააყოლეს სიყვარულის დასტურად სამარეში, ცალკე საუბრის თემაა და დიდებულად აქვს მწერალს გადმოცემული.

სამსონ თოფურია გახლდათ სახე პროფესიონალიზმით ამზეკაბანებული პატრიოტი მამულიშვილისა. წარმოშობით სენაკელმა ნიჭიერმა ახალგაზრდამ ჯერ ოდესისა და ხარკოვის უნივერსიტეტებში, შემდეგ კი დასავლეთ ევროპაში: გერმანიაში, იტალიასა და შვეიცარიაში განათლებამიღებულმა მთელი თავისი ცოდნა და შესაძლებლობა თავის ქვე-

ყანასა და ხალხს შესწირა, როგორც ექიმმა, მენეჯერმა და უანგარო ქველმოქმედმა.

ერთი ინტერვიუ ამომიტივტივდა ცნობიერებიდან, ასევე ცნობილ და სახელმძღვანელო დასტაქართან, ანგანსვენებულ ბატონ ფრიდონ თოდუასთან, რომელიც ბრძანებდა, ჩემი მისაბაძი ადამიანი და კოლეგა დიდი სამსონ თოფურია არისო, ადამიანი, რომელიც გახლდათ არა მარტო დიდი დასტაქარი, არამედ უნიჭიერესი მენეჯერი და საქმის წინამძღოლიო. და მე, ფრიდონ თოდუას, მისი საქმის გამგრძელებლად მიმაჩნია ჩემი თავიო. ნეტავ ბატონი ფრიდონი მოსწრებოდა ამ დიდ ფაქტს, ამ დიდებული წიგნის გამოცემას, უსაზღვროდ გაიხარებდა და თავის წვლილსაც შეიტანდა მისი პოპულარიზაციის საშურ საქმეში. ნიშნად იმისა, რომ კეთილ კვალს დაკარგვა არ უწერია, უთუოდ გამოჩნდებიან ღირსეული ადამიანები, რომლებიც გააგრძელებენ ამ გზას და, რაც მთავარია, ნათელს მოჰფენენ მათ საღვთო ღვანებასა და სანაქებო საქმეებს.

ბატონმა ელგუჯამ, ცამალალმა მწერალმა და მოღვანემ, შესძლო უკვდავი ძეგლი აღემაართა დიდი დასტაქარის, ქველმოქმედისა და საზოგადო მოღვანის სამსონ თოფურისას ცხოვრებისა და მოღვანეობის უკვდავი საქმისთვის. ე.ი. ამ უჭკვიანესმა შემოქმედმა უწინარესად მამულიშვილური საქმე დააყენა, „საქმემან შენმან გამოგაჩინოს“ – მიდევნებით და არათუ „მშრალი“ პორტრეტი, არამედ ღვანება აქცია სახედ ნამდვილქართველობისა და ესაა სწორედ განსაკუთრებულად დასაფასებელი მის შემოქმედებასა და მწერლობაში.

ღმერთმა ხელი მოგიმართოთ, ჩვენო დიდა, საიმედო და საყვარელო მეგობარო, უი, მეგობრებო, ბატონი როსტომის ასეთ დროს არხსენება ღალატის ტოლფასია. მრავალუამიერ!

ჩასაფრებული მოლოდინით

ლაშა გვასალია

იღლეგრძელეთ, ბატონო გურამ!

დაბადების 80 წლისთავს ვულოცავთ ჩვენს საამაყო მეგობარს, ეროვნული ინტელიგენციის ერთ-ერთ ღირსეულ წარმომადგენელს, სამშობლოს გულანთებულ პატრიოტს, სამეგრელოში, ზუგდიდის რაიონში სამართლიანობისა და კანონიერების აღდგენისათვის თავდადებულ მებრძოლს, ნიჭიერ შემოქმედს **გურამ მოლაშხიას**.

ბატონმა გურამმა უმნიკვლოდ, პატიოსნად გამოიარა ცხოვრების გრძელი და არც ისე იოლი გზა, ყველგან, ყოველთვის, სადაც კი მუშაობდა, იგი გამოირჩეოდა სანიმუშო ადამიანური თვისებებით, რომლებიც მას ოჯახიდან, მშობლებიდან გამოჰყვა. საუკეთესო კოლხური ტრადიციების ერთგულება თვალნათლივ ეტყობა მის სამაგალითო კარ-მიდამოს ზუგდიდის რაიონის სოფელ ძველ აბასთუმანში, სადაც ნებისმიერ მომსვლელს გულუხვად დახვდება სტუმართმოყვარეობის, ქართული მწერლობის, საერთოდ, ქართული კულტურის სიყვარულის ნათელი.

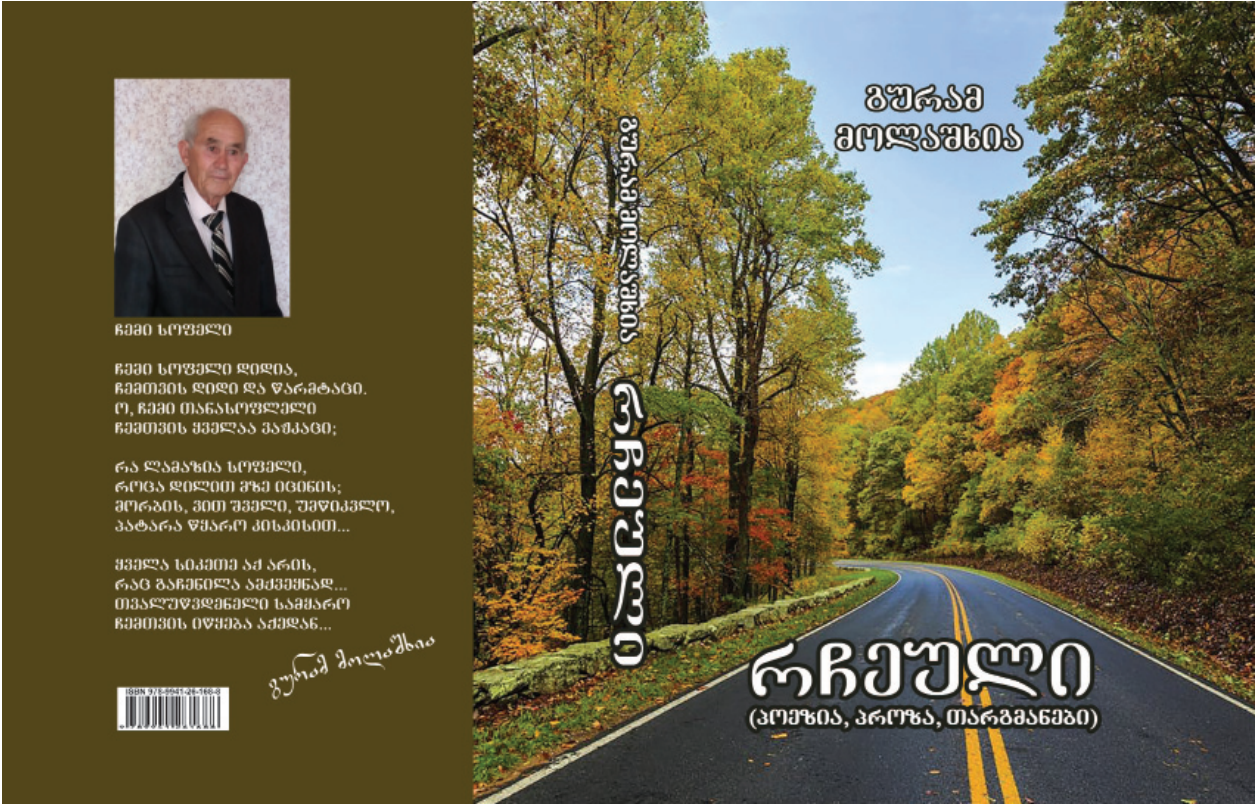
უფროსი ძმის იუბილეს ასევე ვულოცავთ ყველა ჩვენგანისთვის სასახელო პიროვნებას, ჩვენს მეგობარს, ცნობილ პოეტსა და გამომცემელს ზაურ მოლაშხიას. დაე, კვლავაც დიდხანს ეაროთ მათ მხარდამხარ, განუყრელად შემოქმედების დიდ გზაზე!

იხარეთ და იღლეგრძელეთ, ბატონო გურამ! ვიცით, წლები ვერას დაგაკლებენ, ისე მხნედ და შემართულად გამოიყურებით. წარმატებები და სიხარული ნუ მოჰკლებოდეს თქვენს დიდ და ლამაზ ოჯახს, კვლავაც დაგეწეროთ მრავალი ლექსი, გამოგეცეთ ბევრი წიგნი და გენახოთ ერთიანი და ძლიერი, წარმატებული და გალალბებული სამშობლო – საქართველო!

გურამ აბსანაძე, ნემო გურჭულაძე, რობერტ პატრიაშვილი, ნოდარ ჯალაღონია, მურმან ზაქარაია, დილარ ივარდავა, ირინე ტალიაშვილი, გიორგი სიჭინავა, ჯამალ შონია, ლაშა გვასალია, გია სუბუა, ამრიღონ ჩაბინი, თაონა ზაქარაია, ლუარა გამყრელიძე, მანგული სუბუა, თორნიკე ქავშაბია, კახა ქაცხაია, დავით ზაქარაია, გია ჯიჭონია

ტკივილით დანერვილი ლექსები

გურამ მოლაშხია – მრავალ ჭირ-ვარამგამოვლილი, უაღრესად ზნეკეთილი პიროვნება, ბოროტების დათრგუნვისა და სიკეთის დამკვიდრებისათვის მზრუნველი პოეტი; მშობლიური სამეგრელოს საზოგადოების ერთ-ერთი რჩეული წარმომადგენელი; ქვეყნის გულალალი პატრიოტი, რომელიც თავის თანამოაზრეებთან ერთად დაუცხრომლად იღვწოდა და იბრძოდა პუტჩისტთა ბაკქანალიისა და უკანონო ხელისუფლების ძირგამომთხრელი საქმიანობის წინააღმდეგ, – დღეს, თავისი 80 წლის იუბილეს ახალი წიგნით – „რჩეულით“ ხვდება. წიგნის შემდგენელი მისი შემოქმედების ყველაზე უფრო პირუთვნელი შემფასებელი და კრიტიკოსია, მისი უსაყვარლესი უმცროსი ძმა, ცნობილი ქართველი პოეტი და ეროვნული მოღვაწე ზაურ მოლაშხია.

გურამ მოლაშხია კანონიერი ხელისუფლების დამხობის შემდეგ შედგენილი ზუგდიდის „მრგვალი მაგიდის“ წევრი იყო. მე, როგორც ამ პროცესის მონაწილე და კურატორი, მუდმივ კონტაქტში ვიყავი ბატონ გურამთან, მაგრამ

განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი იყო მისი თანადგომა პუტჩისტური ხელისუფლების მიერ აკრძალული გაზეთ „აღდგომის“ ჯერ ხელნაბეჭდი სახით გავრცელების და შემდეგ თბილისში მისი გამოცემის საქმეში. აქედან მოყოლებული მისი ლექსები რეგულარულად იბეჭდებოდა ამ გაზეთის „პოეზიის გვერდში“ და არა მარტო იქ, არამედ სხვა ოპოზიციურ ჟურნალ-გაზეთებშიც. ამიტომ ჩემთვის ძალზე ახლოა მისი პოეტური შემოქმედების თუ საზოგადოებრივი საქმიანობის ბუნება.

ამის წინა პოეტური კრებულის სათაური „ტკივილით დანერვილი ლექსები“ ზედმინევით ასახავს ჩვენი იუბილარის მოღვაწეობის მთელ სურათ-ხატს. მას არ ძალუძს, უტკივილოდ, ღრმა განცდის გარეშე მიუდგეს არა მარტო შემოქმედებით ან საქვეყნო საქმეს, არამედ ჩვეულებრივ ყოველდღიურობასაც კი, თუნდაც სამეურნეო-ყოფით შრომა-გარჯას, რომელშიც ადამებს და ათენებს და რომლისგანაც არა მარტო დიდ სიამოვნებას იღებს, არამედ მასში ხედავს

მომავლის ნათელს. ამიტომ იმავე სათაურით ვთავაზობთ მკითხველს ჩვენ ამ მოკრძალებულ წერილს მის საიუბილეო „რჩეულზე“.

მარკ ტვენს უთქვამს, სინდისი მთელი ცხოვრება უნდა წვრთნაო, ალბათ იმიტომ, რომ ცხოვრება იმდენ გამოცდას უწყობს ადამიანს, იმდენ საცდუნებელს სთავაზობს, რომ ყოველდღიურად ნაწრთობი სინდისისა და სულიერების გარეშე არა მარტო ვერ მიუახლოვდები ღმერთს, არამედ ვერც ადამიანებთან გადებ ხიდს, და მაშინ ჯოჯოხეთს ქვესკნელიდან ზე ამოიყვან და დატორილდება ცოდვის კალო. საუბედუროდ, ყველას როდი ძალუძს, როდი შესწევს უნარი, მუდამ მოუხმოს სინდისს და წვრთნას იგი თავის თუ სხვის საკეთილდღეოდ, ამის გამოცაა სავსე ჩვენი საზოგადო ცხოვრება პირმოთნეობით, ორგულობით, ღალატით.

ამიტომ გურამის ლექსები ერთი დიდი შემოძახილია ადამიანური კეთილმყოფობის დიდებულებით ამღერებული, სინდისდაუხურდავებული კაცური კაცისა. აი, თუნდაც ისე, როგორც ეს გვაქვს მის მშობლიური სოფლისადმი მიძღვნილ ლექსში, სადაც დიდი სიყვარულითა და გულწრფელობითაა დახატული არა მარტო ცხოვრებისეული – შემეცნებით-ეთიკური სახე მისი სოფლისა, არამედ ის წარმოდგენილია, როგორც სამყაროს ალუზია:

„ყველა სიკეთე აქ არის,
რაც გაჩენილა ამქვეყნად;
თვალუნვდენელი სამყარო
ჩემთვის იწყება აქედან“.

ის, როგორც ავტორი, იმყოფება მის მიერ შექმნილი სამყაროს მიჯნასთან, რათა თავისუფლად შეაღწიოს მკითხველმა მასში და აღიქვას მისი მრავალგვარობა და ტრანსცენდენტული სახეება ისე, რომ მკითხველმა ავტორის გარეშე შეძლოს, – სრულად ჩანვდეს და შეიმეცნოს ამ ახალი რეალობის ესთეტიკა. წმინდა ლიტერატურული თვალთახედვით, სიტყვიერი შემოქმედების მხატვრულ ფორმაში ადამიანის ირგვლივ ხდება სამყაროს შემეჭიდროება და იქმნება ისეთი ესთეტიკური რეალობა, რომელიც ერთმანეთთან აკავშირებს უსასრულოსა და სასრულს, მთელსა და ნაწილს. უმთავრესი ისაა, რომ მხატვრულ-შემოქმედებითი ენერგიით დამუხტულ ნაწილში აისახება მთელი – მთელი მისი სიდიადით. ეს კი ინტუიტიურად, ხალასი შემოქმედებითი ნიჭით თუ მიიღწევა, როგორც ეს ამ ლექსში გვაქვს.

პოეზია – ყოველგვარი შემოქმედების დაფენის გვირგვინი, ამღერებული კეთილი სული! – მხოლოდ მას ძალუძს სრულყოფილად ასახოს ჩვენი ცხოვრების ორსახეობა, ბოროტისა და კეთილის, სიყვარულისა და სიძულვილის მარადიული ჭიდილი. ამ რანგისაა ჩვენი იუბილარის პოეტური შემოქმედება – ტკივილით დანერილი ლექსები.

ისე მეჩვენება, რომ ეს ლექსები იმისთვის დაინერა, რომ მკითხველმა შეიგრძნოს ათასნაირ ფერებად ამწვანებული მშობლიური მიდამოს სურნელება, მისი მშვენიერება:

„ხმაურით სკდება კვირტები
და იღვიძებენ ყლორტები“.

მისი ფიქრები ერთვის კოლხი კაცის ბუნებაში განსხეულებულ სულიერებას:

„ირგვლივ ყველაფერს შეეხარი,
შეეხარი და ვეფერები“.

მისი იდეალი – შეძლოს სიხარული, შეძლოს მოფერება იმისა, რაც მშვენიერია, რაც სიკეთით სუნთქავს, მაგრამ ის ამდენადვე დაუნდობელია მათ მიმართ, ვისაც ჯოჯოხეთი ამოჰყავს ქვესკნელიდან და ამქვეყნად ამკვიდრებს, მათ „მოღალატე მტერს“ უწოდებს. დიახ, სამშობლოს, მეგობრის მოღალატე ყველა მტერზე უფრო დიდი მტერია, მის მიმართ დანდობა არ იქნება:

„მე ამ სატანას
მოვკლავ, მოვსპობ,
და...
ვესვრი ტყვიას
მაშინ,
როდესაც ქათამიც კი
არ დამიკლია...“

აი გულიდან ამოხეთქილი ძახილი ბოროტებას დაჯახებული პატიოსნებისა, სინდისის მარადიული მწვრთნელი კაცური კაცისა. რამ მიიყვანა სიყვარულისა და მოფერების მარად მაძიებელი კაცი ასეთ უკიდურესობამდე? ეს მისივე სტრიქონებიდან ჩანს:

„მოვკვდი,
გავთავდი
ბოროტების ცქერით“

და აღშფოთდა სული... სული სინდისით ნაზარდოები. ის გულისწუხილით ისმენს მოღალატურად მოკლული გოჩა ესებუას დედის მოთქმას: „ვაი, შვილო, მე ვიცი, სამშობლოს სიყვარული ვერ გაპატიეს ამ ჯალათებმა“.

„კოლხი დედის მანდილი
არ გაისვრება ღალატით,

ყველა გმირია ნამდვილი,
დედის ცრემლია ალალი!”

პოეტი საუკუნის სირცხვილს უწოდებს რუსეთის იმპერიის სამსახურში ჩამდგარი, მარიონეტი არაკაცების მიერ კანონიერი ხელისუფლების დამხობას. გულდათუთებული მოთქვამს: ვაი ჩვენს თავს, ჩემო ერო! საუკუნის სირცხვილო, და „უფსკრულისკენ მიგვაქანებს ეშმა ფლიდი, ცბიერი“. ამ ეშმის აღზევების ჟამს, როცა სიკეთე დაბინდა ბოროტებამ, ის, პირველ რიგში, თავისი მშობლების წმინდა სახებას მოუხმობს და მიმართავს: „ამ უკუღმართ ცხოვრებას უშენოდ ვებრძვი“.

დიახ, გურამ მოლაშხია იბრძვის ბოროტების წინააღმდეგ, სიკეთისა და სიყვარულის დასამკვიდრებლად. აქ ყველაფერი ნათელი და გასაგებია. ვერსად შეხვდებით ცრუ პათეტიკას. გულზე მჯილის ცემისგან თავისუფალია მისი შემოქმედება. მას პატიოსანი, მშრომელი კაცის სიყვარულით უყვარს სამშობლო თვისი და დედამინა.

პოეტი ასე ახდენს სივრცობრივ-დროით და აზრობრივ ორიენტირებას ზოგადსაკაცობრიო ღირებულებებზე და შემეცნებითად ასახავს რეალობას.

გურამ მოლაშხია

გული არ გვიბერდება

I

ზამთარივით მომეპარა
 ეს ოხერი სიბერე,
 ცოტა – კარგი, ცოტა – ტკბილი,
 ბევრი – მწარე ვიგემე.

ეს ცხოვრება ისე გადის,
 ვერც მოვასწარ გაგება...
 ისე წავა, როგორც თოვლი
 გაზაფხულზე გაქრება.

II

გული ტირის,
 გული ხარობს,
 აბა, გულს რა ედრება...
 დრო-ჟამისგან
 ჩვენ ვბერდებით,
 გული არ გვიბერდება!

2015

ჯოხი

ჯოხი ეჭირა ბოლოს გოეთეს –
 სიბერით ოდნავ მოხრილს;
 აინშტაინიც ბოლოს – ყოველდღე
 დასეირნობდა ჯოხით.

იორამ ქემერტელიძე

ჯოხზე ამხედრებული
 სულ დავრბოდით აღმა-დაღმა...
 სანატრელი ის ბავშვობა
 მოგონებად შემრჩა ახლა!

მაგონდება: ჯოხის ცხენით
 ვქროდით ჭენებ-ჭენებით, –
 გზაზე ვინ ვის გაასწრებდა
 „მარდი“ ჯოხის ცხენებით!

ეს... გაფრინდა ის წლები და
 – ახლა დავალ ზოგჯერ ოხვრით...
 სიბერისგან წელმოხრილი
 მოვჩანჩალე ხელში ჯოხით!

2017

გული დარდით მევსება

გული დარდით მევსება,
 ეს ცხოვრება ფლიდია,
 ერთ დროს თანატოლები
 ვირჯებოდით, ვმღეროდით;
 ჩემი ძველი მეგობრები
 მიდიან და მიდიან...
 კაცი ზნეს რომ შეიცვლიდა –
 განა ამას ველოდი?
 ისე სწრაფად იცვლება
 ზოგის ქცევა, მიმოხრა,
 ველარა ვცნობ ნიღბოსნებს,
 ეჭვის ზღვაში დავცურავ!
 მშვიდი სახით გვიყურებენ,
 გვიღიმიან თითქოსდა, –
 ზოგი დღეის ყვარყვარეა,
 ზოგი კაცი – კაცუნა!
 და დრო-ჟამის მიხედვით
 ხასიათსაც იცვლიან,
 სულ დაკარგეს ნამუსი, –
 არნაქონი სინდისი!
 პირფერობენ, გეხვევიან,
 ლაქუცობაც იციან,
 თუმცა გული სავსე აქვთ
 შავი გველის სისინით!
 ...გული დარდით მევსება,
 ეს ცხოვრება ფლიდია...
 ჩემი ძველი მეგობრები
 მიდიან და მიდიან!

2017

ჭყონდიდი

მუხა მღელვარედ
გაჰყურებს სივრცეს
და ელის ახალ ზვიადს და მერაბს...
გარდასულ დრო-ჟამს
იგონებს ისევ,
ცნობს მიუმცდარად ერთგულს და ვერაგს.

ჟამთა ტრიალში
ტოტდალენილი,
გაუძლებს იგი მტრობასაც, შურსაც...
ხვალის იმედით
და ბრძოლის ჟინით,
მუმლს – შემოსეულს კვლავაც შემუსრავს.

ვერას დააკლებს
სუსხი და ყინვა, -
კვლავ აკვირტდება ლორთქო ყლორტებით;
ჩვენ გამარჯვების
მოვისმენთ გრგვინვას
და არასოდეს აღარ მოვკვდებით.

დრო გავა და ფრთებს
გაშლის ოცნება,
მართალი შარა, მჯერა, შორს მიდის...
ქვეყანა ისევ
გამოცოცხლდება
და იშრიალებს მძლავრი ჭყონდიდი.

1997

ამრიღონ ჩაბიანი

გამოტირება

გამოიტირა კაცმა სინდისი,
ნამუსახდელი დაქრის ცხოვრება,
უფერულია მაის-ივნისი,
ფულმა გვაქცია ლამის ღორებად.

რაც სიბრაღის გრძნობა გაყინა
ამპარტავანმა მომხვეჭელობამ,
თავისუფლებაც მტერზე გაყიდა,
ხალხი აქცია გამწვევ ჯორებად!

დაპირებების კორიანტელში
უმუშევარი, შიშველ-ტიტველი,
თავში ჩამქრალი აზრის ნათელით
ებლაუჭება მწვერვალს დიდების!

ოლიგარქიის ყაჩაღ კოჭორტას
ქარვასლის შიგნით უდგას აუდი,
წყალი ჩამომდის, ჭერი მენგრევა,
შინ მისტუმრებენ ტაიმ-აუტით.

თვალო

თვალო, იქნებ მომატყუო,
ვერ ვხედავდე, რასაც ვხედავ,
მართლა გჯერა, რომ უჭკუომ
მტრის დარეცით გვასახელა?

თვალო, თვალო, ქვეყნის თვალო,
გეაჯები, არ გამთვალო,
წინამძღოლო ერის, თავო,
საქართველო გავამთელიო!

შურის, ღვარძლის ტყვეობაში
არ ამოხდეს სანთელს სული,
მზის და მთვარის ბედთან კავშირს
ცნობდეს ბრძენთან თავგასულიც!

არ ატაროს ჰარიჰარად
მშობელ დედის მინაძღვენი,
კარზე ნალის გაკვრა კმარა,
გველს ფლოქვებით დათქვერს ცხენი.

თვალო, იქნებ მომატყუო,
ვერ ვხედავდე, რასაც ვხედავ,
მართლა გჯერა? – შხამით გველმა
ჯიმ-ჯილაგი ასახელა?

მწვერვალები

თქვენ გგონიათ, რომ მწვერვლებს
სამუდამო ძილით სძინავთ,
ხმას არ სცემენ უცნობ მგზავრებს,
რადგან მათი ემინიათ?

– არ გეგონოთ! – ფესვებიდან
თქვენი ფეხის ხმა არ ესმით
და ლხენით არ ივსებიან,
ქარს არ ხმობენ ჭკუაშეშლილს!

მდუმარე რომ გეჩვენება,
მაშინ ბერტყავს ნიჭის კალთას
და არ იცის შესვენება,
ლექსმა თავის გულში ჩამკლას.

ვით ზვარაკი ოცნებების,
ლურჯ ცის ვარდად თან რომ დამყვეს,
ვატარებდე მოედანზე
ცისარტყელას ფერად სარტყელს!

შეასკდება მწვერვალს ქარი,
მათქმევინებს ლექსად სათქმელს,
გვართან ენაც არის მკვდარი,
დასათმობი თუ არ დათმე!

მწვერვალს ასდის სიტყვა ალად
და ლურჯი ცის ტახტზე ჯდება:
ოცნებებით თავს გასული
სიკვდილი ან გამარჯვება!

ღმერთი

თავი მგონია შენსავით, ღმერთო,
ვიცი, ამაში რომ მწარედ ვცდები,
შენს ირგვლივ დავქრი დღეს მუზის ეტლით,
ერთმანეთს შევხვდეთ, ვით ტყუპი ძმები.

არ მითაკილებ, მე მჯერა შენი,
რადგან ერთი გვაქვს რწმენა და გული,
რაც თავი მახსოვს, ერთმანეთს ვშველით,
აღარ დავკარგოთ არსობის პური!

როგორ მოვთავსდით ერთ სულში, მიკვირს,
კაცი და ღმერთი, ღმერთი და კაცი,
ამიტომ აღარ ვუნდივარ სიკვდილს
და ჩვენ გვიწოდებს სამყაროს ნანილს.

– ერთ ლოგინში რომ არსად არ წვება
თეთრი და შავი, შავი და თეთრი,
რასაც ირწმუნებ, ის მოგვეცემა, –
ამასვე ბრძანებს ჩემი ძმა ღმერთი!

სიმაართლე

ვიცი, რომ არ ხარ, მაინც დაგეძებ,
იქნებაც სადმე მალულად გძინავს
და თავი გიდევს სადღაც ჩემს ბედზე,
რომ ვერ გადაგწვას გონების ბრწყინვამ.

დღეს თუ არა, ხვალ უცილოდ გნახავ,
დააღწევ მახინჯ დროების ალყას,
რომ აღარ გერქვას ანი ღვთის გლახა,
მავანის ენას მოწმედ რომ მოჰყავს.

მეტი სიცოცხლე, ვიხარო, გმართებს,
რომ შენ მოუხსნდე ცხოვრების საჭეს,
მშვიდობა გერქვას სიცოცხლის მმართველს
და მოსამართლე – ამ ლექსის დამწერს!

გზად შემეყრები, იმედს არ ვკარგავ,
და დამეგები, სიმაართლევ, ხიდად,
რადგან ბოროტი ჯიშად არ ვარგა
და არც იმასთან შეხვედრა მინდა.

ვიცი, ვერ მოჰკვეთ მტაცებელს კლანჭებს,
ვერ გადააქცევ მტრედად შავ ყორანს,
მაგრამ მწამს, მოჰფენ უკუნეთს ნათელს,
ის დროც უთქვენოდ, თავისით მოვა.

ვიდრა

ვიდრე წარსულის მოახლოებას
ვასამარებ და ტკეპნის მერეხი,
დაპირებებით სავსე ცხოვრება,
მსურს, რომ მივახრჩო შიშველ ხელებით!

გიჟს მიწოდებენ ფულის მარშლები,
თუ მოიცლიან, ყური დამიგდონ:
თქვენც დახეული გეცვათ შარვლები,
ვიდრე მთავრობამ მკვლელი დაგინდოთ!

ვიდრე შეცვალა ღმერთი სატანამ
და ვარდოსანი ჯართად აქცია,
თქვენ მოასწარით ოქროს გატანა,
მქონე მათხოვრად გადააქციეთ!

ვიდრე კანონი, კონსტიტუცია
აღარ მოარგეთ პროსტიტუციას
და არ მოირგეთ ძალაუფლებად
ჯალალედინის მართვის სისტემა.

თქვენც მათხოვარი, უმუშევარი
გერქვათ შინაც და საზღვარს გარეთაც,
ვიდრე ეთერში კატამ სიამის
თქვენს სერენგეტში ვირად შეგრეკათ!

ვიდრე ქვეყანა – ერთა კავშირი
ლოთმა თეთრ ვეშაპს დაუნაკუნა
და არ მიჰყიდა, როგორც ნახშირი,
ომების მეფეს გმირი ქაქუცა!

ვიდრე დაუგმეთ ბულბულს გალობა,
ხელში მიეცით ყორანს კალამი,
ქალს დაავინყეთ დედა-ქალობა,
მშობელს აღარ თვლის მშობლად არავინ.

ვიდრე მკვლელსა და მძარცველს ამ ქვეყნის
აღარ მოარგეთ მეფის მანტია,
კაცის ღირსება, ღვთისგან ნაქები,
აღარ შეცვალეთ ჯიბის პარტიად

და მიაყენეთ ხალხის ცხოვრება
უფსკრულის პირას გადასაჩხად
და არ უწიოთ გამათხოვრება
ერს, მამაჩემის იყოს ცხონება!

სამარცხვინოა თქვენთან არსობა,
უმეცრების და ფარსის სატანავ,
რა ქართველი ხარ, მითხრას ნაცნობმა,
თუ ქრისტეს ჯვარცმის არ გსურს ატანა?!

მოხუცი

საით მიდიხარ, ტკბილო მოხუცო,
იქნებ შენი გზა სხვაში გეშლება
ან გსურს შენს წარსულს ცრემლი მოხოცო,
გლოვობ ვაჟკაცის ყოფილ შეძლებას!

მიდიხარ, ტოვებ გზაზე ნატერფალს,
რომ მოდგმით მოდგმამ აღარ დაკარგოს
და აღარებდეს თავის ნატერისთვალს
შენი მნახველი, სოფლის ავ-კარგო!

ეს არის ჩემი მტიცი ანდერძი
და სულიერი ბაღის ნაყოფი,
კაცად არ ვარგა გვარში არცერთი,
ძმებს შორის იდგეს, ვით წყალგამყოფი.

ჩემი გვარ-ჯიშის ჯვარით დავდივარ
გზაზე ღირსეულ კაცის სახელით,
სანთლად ინვოდეს, ვინც გამითია
ღამე მეგზურით, თანამზრახველით.

ზამთარი

მომიახლოვდა უკვე ზამთარი,
არ ვეცილები ზამთარს არავის,
რადგან ჩემსავით ყველა მზად არის,
გემს დაელოდოს ბედის გავანში.

მიახლოვდება, ვუახლოვდება
ბედის დასაცლელ, სავსე ფიალას,
დაღლილი კაცის მწარე ცხოვრებით,
მოუშუშებელ გულის იარით.

მაგრამ რაც ბედმა წილად მაკმარა,
უფლის სახელით საგზლად ვიკმარე,
რაც მთავარია, წყარო ანკარა
ციდან ჩამოყრილ მტვერს არ იკარებს!

ვიცი, ზამთარი მიახლოვდება,
ვგრძნობ ახლობელის გულის სიცივეს,
ეს თანამგზავრად ახლავს ცხოვრებას,
არ გაგიკვირდეს, გულო, იცინე!..

როგორც შენია, ისე ჩემია

როგორც ჩემია, ისე შენია
ამ ლამაზ ქვეყნის არსის განგება,
გიყვივი, მაგრამ შენ გეშინია
თქვა, – გავსწორდებით, ის დროც დადგება!

საშინელია თავის ღალატი,
გზაზე მზე გენთოს, წყვილად ეფარო,
გამოსაცვლელად, როგორც ხალათი,
გქონდეს სამშობლო, – გითხრა უბრალოდ...

როგორც ჩემია, ისე შენია,
ღმერთს არ უქნია ჩვენთვის საცილო,
მე გავყვივი და შენ გეშინია,
მეც შვილი ვარო, – აღარ მაცინო!

მინდა, ეს ლექსი...

მინდა, ეს ლექსი თეთრ უშბას ჰგავდეს,
იყოს მალალი, მტკიცე, უვალი,
რომ თაყვანს სცემდეს გაზრდილი გამ-
ზრდელს,
სწამდეს, როგორც დღე გარდაუვალი.

მინდა, ეს ლექსი ჩემს ენგურს ჰგავდეს
სიძლიერით და სულის ფეთებით
და არ არცხვენდეს მთას, მკერდით გამ-
ზრდელს,
დაპირებების ცრუ იმედებით.

მინდა, ეს ლექსი წინაპარს ჰგავდეს,
სვანობდეს ომში ადათის კერპად,
უძველეს შუმერს, ამაყ სვან ქართველს
ნისლში ვერ ხვევდეს მავანის ქება.

მტერს მახვილივით გულზე რომ მოხვდეს,
ისეთი ლექსის დაწერა მინდა,
ჩვენს რწმენის ბექთარს ტყვია ვერ ხვედეს
და ვედრებოდე იმ ნანატრ წმინდანს.

ისეთი ლექსის დაწერა მინდა,
რომ ვერ ჩაუჯდეს კალთაში ვინმე
და მამსგავსებდეს ოდესმე წმინდანს
ჩემი გამზრდელი, მშობელი ლილე.

ირინა სარიშვილი

არ მომკვდარა!..

(ექსპრომტად – ზვიადის ძმებს!)

ჩვენი ქვეყნის კარიბჭესთან,
ძმებო, რა არ მომხდარა...
პრეზიდენტი ილუპება,
მაგრამ ის არ მომკვდარა!

სანამ თქვენ ხართ ყოფიერად,
სანამ სულით ძმები ხართ,
სანამ ზვიადს მოიგონებთ,
„ჩემო კარგოს“ მღერისხართ...

შობის წმინდა, ბრწყინვალე დღეს,
სიყვარულმა მოგიხმოთ,
თქვენი გზა და დიდი რწმენა
ჩვენს შვილებსაც მოვუთხროთ!..

გამახსენდა მიტინგები,
არჩევნები ნამდვილი,
არვის, არვის არ ეგონოს
დღემდე მოსვლა ადვილი!

ქარტხილებს გაუძელით,
ომებს, ციხეს, გაქცევას,
უფლის რწმენით დღეს ერთად ხართ,
მტერმა ველარ გაგტეხათ!

თქვენში სახლობს ზვიადისა
და მერაბის იდეა,
ერის, ქვეყნის დასაცავად
კვლავაც ბენვის ხიდეა!

დე, იხარეთ, იდღეგრძელეთ,
გლოცავთ მუზის ფიალით,
არ მომკვდარა, ჩვენთან არის
პრეზიდენტი ზვიადი!

რედაქციის მინაწერი:

ქ-ნი ირინა სარიშვილის ეს ლექსი-ექსპრომტი სრულიად მოულოდნელი და ძალზე სასიამოვნო საჩუქარი იყო ეროვნული მოძრაობის იმ წარმომადგენლებისათვის, რომლებიც შობის დღეს, 7 იანვარს მეტეხის ხიდთან შეიკრიბნენ, რათა 1992 წლის 6 იანვარს ამ ხიდზე პუტჩისტების მიერ დახვრეტილ მამულიშვილთა სულელებისთვის მიეგოთ პატივი. შემდეგ მათ დილომში, რესტორან „თალლაურაში“ გადაინაცვლეს, რათა მამაპაპური წესით მოეგონებინათ სამშობლოსთვის შეწირულები.

აი, ამ რესტორანში გაგვეცნო იქ მომუშავე ქალბატონი, რომელმაც მორიდებით გადმოგვცა ჩვენი იქ ყოფნისას დაწერილი ეს ლექსი, რითაც კიდევ ერთხელ დავრწმუნდით, რომ ეროვნული სულიკვეთება სულაც არ ჩამცხრალა, არ მოდუნებულა, ცოცხალია, იბრძვის და ინახავს ყოველივე იმ წმინდას, რაც ასულდგმულებს სამშობლოს თავისუფლების, დამოუკიდებლობისა და ერთიანობისთვის მებრძოლ ერს, რომელსაც უამრავი გულანთებული, უშიშარი და გაუტეხელი ჯარისკაცი ჰყავს, ისეთი, როგორიც ამ ლექსის ავტორი ქ-ნი ირინა სარიშვილი გახლავთ.

დიდი მადლობა, ჩვენო სულიერო დაო, ასეთი თანადგომისა და მოფერებისათვის! დაე, მალე გვენახოს ისეთი საქართველო, რანაირის აშენებას ფიქრობდა პრეზიდენტი ზვიად გამსახურდია, ეროვნული ხელისუფლება, რაზედაც დღემდე ოცნებობს ყველა ჭეშმარიტი ქართველი!

თქვენთან ერთად ჩვენც გვჯერა, რომ სამშობლოს მოლაღატეები, ეროვნული იდეის მტრები სამუდამოდ გადაშენდებიან და ივერია გაბრწყინდება!

ვალერიან ვაკუა

ზვიადი

(აკროსტიქი)

ზედაზენიდან დარეკავს ზარი,
 ვალმოხდილს გლოცავს მეფე თამარი...
 იბრძვი ცხებული, რომ ხარ ნეტარი,
 ამბოხებული, ერის მხედარი...
 დევებს შეეხი მხნედ, უშიშარი,
 იტვირთე, დაგაქვს მამულის ჯვარი...
 გელათს შემოკრბა დავითის ჯარი,
 ალავერდს უკრავს მაცხოვრის ქნარი...
 მესიას ელის წმინდა ლაშარი,
 სამების ძალი ერთარსი არი...
 აღარ ჩამქრალა ჯერაც ლამპარი,
 ხანძთა და ბანა, დიდი კლდეკარი...
 უტეხი, ვითარც გიორგის ფარი,
 რიონს გასძახის მცხეთიდან მტკვარი...
 დარუბანდს მივა ქრისტეს ლაშქარი,
 ისმის ოსანა, შემოვკრათ ზარი...
 აჰა, განიხვნა ცაზე ზეკარი.

 ნიკოფსიაზე დავდოთ საზღვარი!..

აღსრულდეს უნდა უცილოდ

ინდოეთს სასონარკვეთა, გოდება, გლოვის ზარია,
 მგლოვიარეა ქვეყანა, ქალი თუ მისი ქმარია,
 ხსნაც არსაიდან არა ჩანს, ცრემლებს მოდის ღვარია,
 სოფელი სოფელს აღარ ჰგავს, არც კარი, არც საზღვარია...

ტარიელს არაბეთიდან ურიცხვი მოჰყავს ჯარია,
 თან ახლავს ნესტან-დარეჯან, მოქრის ვითარცა ქარია,
 მეფე რამაზი რას იტყვის, ავი აქვს მას ნაქმნარია,
 სიავეს ველარ უშველის ვერც ჯაჭვი, ვერც აბჯარია...

აღსრულდეს უნდა უცილოდ, რაც შოთას დაუნერია,
 განაცხადებსო დივნოსი, დაფარულ არაფერია,
 დამარხულ არსო ენაი, ზოსიმეც წერდა, ბერია,
 რომ მკვდრეთით აღსდგეს ლაზარე, გაბრწყინდეს კვლავ იბერია.

გამოკეტილმა კრწანისში, შემოგვისია სვავია,
 ის თეთრი მელა კი არა, უფრორე თეთრი ყვავია,
 სულ ნაწილ-ნაწილ გვყიდიან, ბილნთა ზრახვანი ავია,
 შეიმუსრება ურჩხული და იქორწინებს კრავია...

შეგონება

ჭიანჭველა ფრთებს რომ ისხამს,
იღუპება მაშინ.
ყვავზე ბულბულს ველარ იტყვი,
ხომ ეტყობა ხმაში...
ვირს თუ ანდობ ოსტატობას,
გავირდება ბავშვი...
ლორს აძლიო მარგალიტი,
ჩაგეყრება წყალში...
გლესს უხდება თოხნი, ბარი
და ფუსფუსი ზვარში...
ვერ გახდება კვიცი რაში,
თუ არ მოსდგამს გვარში...

კაცი ყველა ვერ იქნება

კაცი ყველა ვერ იქნება,
თუ უფალმა არარა ქნა...
ფლიდი ყველგან ფლიდი არის,
გადასეროს თუნდაც ცხრა მთა...

ზოგს სინდისი არ სჭირდება,
არც გრამი და არც გირვანქა,
ხვალე უკვე ავინყდება,
უსინდისომ გუშინ რა თქვა...

ზოგი იმდენ ლიტონს იტყვის,
არ ეკვრება არც კი სუნთქვა,
კუბოშიაც კი ჩაწვება,
ოღონდ იყოს კუბო მუქთა...

ზოგი არის ცოცხალმკვდარი,
„აბა, რა ვქნა?“ – პირზე აკრავს,
სამარცხვინო ბოძზე იმათ,
მე თუ არა, ვინ გააკრავს?!

არაკაცი მრავლად არი,
დაგანიონ რომ უკან ქვა,
კაცობაზე უარის მთქმელს
სხვა სახელი რა დავარქვა?!

სძლიე სიხარბეს

წუთისოფელში როცა ხარ მდგმური,
სძლიე სიხარბეს, დასძლიე შური...

ფუჭია ოქრო და საგანძური,
ღვთისგან იკმარე არსობის პური...

ბრძენთაგან ნათქვამს დაუგდე ყური,
უფლის სახე ხარ, ვის რას ემდური?!

კეთდება თუ რამ სადმე კაცური,
შენც შეანიე ერთი აგური...

კუჭზე ფიქრით

წუთისოფელში არაფერი
თუ არ გადარდება,
ვერც კი მიხვდება,
ბორკილები როდის დაგადეს...

კაცს კუჭზე ფიქრით ირგვლივ რამე
თუ არ განუხებს,
რალას გაიგებ
წუთისოფლის ხუნდება, მარწუხებს...

სიხარბით მხოლოდ, უბადრუკო,
გვამს თუ ალაღებ,
სულს მონობაში
ვერასოდეს ვერ გაალაღებ...

ორაგულივით თუ არ მიაპობ
მდინარის ტალღებს,
არვინ მოგართმევს
ბორკილების ოქროს გასაღებს.

რაისა მუზიჩენკო

პოლარულოვა

ლამის ზღვა ლელვით ნაპირებს შლიდა,
შიშის მომგვრელად ქუხდნენ ტალღები.
თოლიები კი დაფრენდნენ მშვიდად,
თავისუფლებით მხნე და ლაღები.

კვლავ ეხლებოდნენ ზვირთები ტინებს,
იფარებოდა ყურე ქაფებით.
ქარი არბევდა ღრუბელთა ზვინებს
და ზღვა შფოთავდა კვლავ გამძაფრებით.

სად ვარ? ნუთუ ვარ მე რეალურად?
ნაცნობ-უცნობი აქ და, შორს არი...
მე და შენ – ვფიქრობთ კვლავ პოლარულად,
ვინ ვარ? – პეპელა, ხე თუ ფრთოსანი?

თარგმნა **ზაურ მოლაშხია**

ნოსტალგია

ჩემი ეზო და პატარა სახლი
(მოგონებათა ოქროს ფურცელი)...
წლებთან ჭიდილში თითქოსდა დაღლილს,
იერი შერჩა მაინც უცვლელი.

მას ახსოვს მალლა, ცად აფრენილი,
ჩემი ბავშვობის ფიქრები წმინდა...
დღეს კი შემკრთალა და მოწყენილი
მოუხმობს შვილებს შორეულ გზიდან.

მომეძალება როდესაც სევდა,
სიცარიელეს ოცნებით ვივსებ...
შორსა ვარ, მაგრამ სიზმარში ვხედავ
და ვუბრუნდები ბავშვობას ისევ.

თარგმნა **გიორგი სიჭინავაძე**

სახლი თეთრი კლდის კალთაზე

ჩემი მეურნეობა, არცთუ ისე დიდი,
ბავშვობის მოგონებებს შერჩენილი ისევ.
ბილიკი ბაღს მავალი, თეთრ კლდეების მრიდი
და ტყე ჩემი, ბებერი, ჰორიზონტზე მინდვრის.

ფერად-ფერად მოჩითული ცა არის
თუ მინდორია,
ბალახს მწვანე თვალეზიანს რა საოცრად
მინდობია.
სასაფლაოც ისეთია, ფიქრს მშობლიურს
მოგაგონებს,
თითქმის ისე, როგორც ყველგან,
დარდს მსუბუქად მოგაგონებს.

და მე ასე მეჩვენება, ცა აქ უფრო მაღალია,
რომ უფალმა ჩვენთვის მორთო ვარსკვლავებით
ზეცის თალი.
მაგრამ გული მეყინება, აღარა ვარ ისე ლაღი,
რადგან უკვე დიდი ხნის წინ მიატოვეს
ჩემი ბაღი.

თარგმნა **ნინო არსენაშვილი**

ყველაფერი

ყველაფერი:
შეცბუნებული წვიმაც
და განუნყვეტელი სტვენაც
ყოველნაირ ქართა
უნონადო მდინარეთა ხაბოებზე...

ყველაფერი:
რაც შეშფოთებით მღერის,
რასაც უეჭველად მოაქვს სიყვარული,
რათა გვაჩუქოს სიკეთე
და სიმყუდროვე, -
ყველაფერი
თვალის დახამხამებაში დამავინყდება,
ყველაფერს გავცვლი ერთ დღეზე,
რათა იმ დღეს შენთან ერთად დავუტკბო
შრიალი შოთხვებს.

ყველაფერი:
ერთი გაყურებული ფიქრისათვის,

ნისლებს განუწული ზოლებსათვის,
შენს დავიწყებულ სარკმელში
რომ იხედებიან...
მე მოვალ უნილბოდ, ხიბლისა და
ჯადოს გარეშე
იქ, სადაც სალამოს ცვარში
იბადებიან ყორღანები,
სადაც ყვავიან აბზინდები...
და თითის ოდნავი შეხებაც მიმახვედრებს,
რომ იქ შენა ხარ
და გავიგონებ იდუმალ შრიალს...

თარგმნა *ჯემალ შონიამ*

იტრიალებს და იშრიალებს,
მერე მთელი წლით
გვემშვიდობება ფოთოლცვენა
და ტოვებს სევდას,
მაგრამ ნისლიდან სიყვარულისა
სამხრეთის ცაში
გული ვარსკვლავთა ლამპადებს ხედავს.

და მეოცნებე სტრიქონები
თანდათანობით
ლექსად იქცევა, შემოდგომას
მიჰყვება ნატვრა...
მე მოგიტევებ და გაგიგებ,
მაგრამ მკურნალად
ვერ გამოვდგები იმ დარდის, გულს
რომელიც დაჰყვა.

მოვლენ წვიმები, გადაივლის
მრავალჯერ მთვარე
ტრამალებს, მერე შემოდგომა
ახალი მოვა
და შემორჩება ხსოვნას მხოლოდ
წკრიალა ზარი, -
ზარი ნოემბრის და სილურჯის
ზღაპრული თოვა.

თარგმნა *ჯემალ შონიამ*

ქნელი საუკუნის შვილები

იისფერ, სოსან ყვავილთა მინდვრებს
მძინარე მთები უცვლიან სახეს,
გზას იმ ვარსკვლავის ციაგი მისდევს,
პირველად რაიც მოგვებმა ნახეს.

შვილებო ძნელი საუკუნისა,
აქ ბედისწერა გვიქადის რაღას?
ან ველირსებით როდისღა ისევ
ადამიანთა უნილბოდ ნახვას?

ვერ გვიპოვია ვერაფრით ფონი,
გზას ისევ გვიბნევს ქაოსის ბნელი,
ღვთიური სიტყვის აზრი და გონი
ბევრისთვის გახდა სასმენლად ძნელი.

და ეს ბილიკი, ისედაც ვინრო,
თითქოს სულ უფრო შორდება მზესა,
ამიტომ ის მზე არ დავივინყოთ,
არ დავანებოთ სიბნელეს ზეცა!

უვარსკვლავებო თვალები დიდი
ქალაქებისა გვიმზერენ ცივად,
სამართლის გზაზე თუ ჩატყდა ხიდი,
სასუფეველამდე როგორღა მივალთ?

თვალთ ხილული სამყაროს მიღმა
სხვა ქალაქები გველიან იქნებ,
სხივით სავსეა სადაც ცის სიღრმე
და ღვთის ნათელი ამშვენებს ფიქრებს.

ვიპოვოთ ის გზა გონების თვალთ,
სადაც უფალი იესო გველის
და ვიხსნათ ჩვენი მიწა და წყალი
ნიაღვრისაგან ცოდვილი ცრემლის...

თარგმნა *ჯემალ შონიამ*

თეთრი რაშის იმედად

ერთი ჩემი მეგობარი იპარავდა ცხენებს,
რა ვქნა, უნდა ვალიარო, მართალს
მოგახსენებთ.

ჰქონდა სახლად, საცხოვრისად
თვალუწვედენი სტეპი,
არ დარდობდა, რომ ასეთი იყო მისი ბედი.

სიყრმიდანვე იმ ველ-მინდორს აღარ
 თმოზდა ძვირად,
 მაგრამ ბოლოს ჩვენს აულში
 მოსვლას მოუხშირა.

შავთვალეზა გოგოს მზერა, გამოხედვა ამო...
 ნუთუ დათმობს თავისუფალ ნავარდს
 გოგოს გამო?

აი, ასე მოვიპარე ის მპარავი ცხენის,
 შევიყვარე იმგვარად, რომ შვებას
 მგვრიდა ცრემლიც.

ერთად ყოფნა გვიხაროდა ველად მომთაბარეთ,
 რამე ეჭვი თუ ტკივილი გულს არ გავაკარეთ.

ვიპარავდით ფრთამალ ცხენებს, ნაბლას,
 შავრას ერთად,
 სიხარულით ვათენებდით გრძელ
 ღამეებს თეთრად.

ეჰ, სადაა ის ღამენი, მღელვარება, ლტოლვა!..
 კარგა ხანი არის უკვე, ჩემს სოფელში რომ ვარ.

სადაა ის ჩემი სატროფო, აღარავინ იცის,
 ნუთუ ვინმეს უწილადებს სითბოსა და სიცილს?

წევს მინდორში, ალბათ თავქვეშ
 უნაგირი უღევს,
 მე კი თეთრი ცხენი შემრჩა, ისლა მითბობს
 ბუდეს.

აღარ მინდა, თეთრი რაშის იმედად რომ დავრჩე,
 სულ ავდარი მენატრება, აღარ ვფიქრობ დარზე,

ველარა ვძლებ უიმისოდ, ვლოცავ
 სატროფოს თვალებს,
 თეთრი ცხენი ვერ მიშველის,
 დარდი გამათავებს.

თარგმნა *ჯემალ შონიამ*

საკრალურ რიცხვებთან შეყრა, უპირველესად,
 მიზეზი გახდა, საიდუმლო ნეს-ჩვეულება
 ვინრო წრეში შემართებით აღსრულებულიყო.

ნახევრად მბჟუტავი ნათურის
 არამკვეთრი სინათლე
 მოფერფლისფრო ბურუსად სტუმრებს და
 დამძიმებულ მწვანე პორტრეტებს ეფინებოდა.

სწორედ თავგანწირვისთვის ემზადებოდა
 ფრიალოზე გადმოკიდებულთა ქალაქი,
 ისე, რომ ბოლომდე არც შეეცნო ყველა
 თავისი იდუმალება.

ახალგაზრდობის ჟამიც ნასვლია, მეფისგან
 V საუკუნეში აგებულს.

სანამლავებით და ურიცხვი ურდოებით შთენილი
 გული ნაეკლი აზრების
 ტრიალის პირზე გახდა უსაზღვროდ
 დაუდგრომელი,
 როგორ შეიძლება „ათასი“ ფათერაკით კაცთა
 მოდგმა გადარჩეს
 ან ეშველოს, თავი იხსნას ავქმედითი
 დავა-კამათისგან.

მეც მსურდა, დედაქალაქი ჯვარივით
 გულზე მომეკრა,
 სადღაც იქ, შორეთში გადამეტანა,
 მნიშვნელობა არ აქვს – ღამეა და
 სახლში მიმეჩქარება...

.....

ყოვლისმპყრობელმა, დაბადებიდან,
 ვითარცა სხვისი ოქროვანი, ქალაქ-ზღაპარი
 მარგუნა –
 მიზეზი სიხარულის, ცრემლიანი კაეშანისა.
 ის კი მე მტკიცე ტაშისცემით დამატარებდა.

თარგმნა *თორნიკე ქავშბაიამ*

თორნიკე ქავჭავაძე

სახელმწიფოს დანაწევრების შიში

ცხოვრება გრძელდება შიშით.
 სახელმწიფოს დანაწევრების შიშით.
 დროში, ამ სენით აღძრული,
 თვითონ ხდება სეპარატისტული
 ფალსიფიკაციებით დახუნძლული.
 როგორც გადიდებული ფორმით ჩენილი.
 ქვეწარმავალი ტრიტონი,
 ისე განოლილა სასარბიელო მინდორი.
 ო, ფრიად პატივცემულო არქიელო,
 რაც არის თქვენგან საკვირველი,
 ეს გახლავთ, თქვენი მისწრაფებებით ნახალისებული,
 სადავო საკითხები!
 (უსაჭირო საკითხები!)
 არ ვიცი, რას უნდა ნიშნავდეს,
 ეგროსის სახლში
 თქვენი სიტყვაშეუვალი ნავარდი,
 როცა ისევ ინდო-ირანულად როკავს და დარდიმანდობს,
 ჭეშმარიტად,
 ქართველურ ტომთა სულიერი მტევანი:
 აღმოსავლეთ იბერიის სანაპირო პენატი.
 არა! რა თქმა უნდა, არა!
 გადარჩენილი კავკასიური კოლხეთი
 ვერ გახდება თარგამოსული მორევი.
 ის არც იავანია და არც თურანი.
 კოლხეთი, ეს არის თუბალი.
 ვილაც-ვილაცებმა (ვერ დავაკონკრეტებ)
 ადამიანებს მონატრეს ნითელი კომმარი:
 საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკების კავშირი.
 მე კი თქვენ განდგომილების მსგავს ნოსტალგიად მიქციეთ
 ქვეყანა ლაზიკა.
 ქვეყანა, მზის ძე, ჰელიოს-ზანისა.
 ქვეყანა, ჰელიოსის ძე, აიეტისა
 (მხრებზე, დღემუდამ აუფრენელი,
 საორიენტაციო გზაჯვარედინის ფრთოსნები
 მასხედან).
 მითხარით, არქიელო,
 უსამართლო ხალხების გამარჯვების შემხედვარე,
 შეიძლება თუ არა, მეც სასარგებლოდ მიჩნეული
 უმართლობა დავახეთქო,
 უკადრებელი ვიკადრო და
 საკუთარ სულთან ერთად
 მშობლიური ქვეყანა დავაზიანო?!.
 ან ეს მითხარით,

მათრობელა სითხედ დაყენებული –
 „ოპონენტის მიმართ,
 ყოველნაირი საშუალების გამოყენება“,
 ათი მცნებიდან, რომელ მცნებაში თავსდება?!..
 მანიპულაციური წერა-მტკიცების ხელოვნება,
 ახალი მსოფლიო წესრიგის
 ხედგადაქცეული
 ვარდის დაეკლებას
 შავფრთებით მოედო
 და ეტყობა, ღვთისმოსავებიც კი
 დამოყვრებით არ დაინდო.
 თქვენ ხომ მოგეხსენებათ,
 სიცრუის ბოროტებამ
 შეიძლება წარმოშვას
 შრემრავალი უბოროტესობა –
 თვითმპყრობელი უბოროტესობა!
 გვჭირდება ჩვენ ცეცხლისმფრქვეველი,
 სახემემლახველი დემონი?!..

საინტერესოა, რას გვიზარებს დნმ-ი.
 ამ ბოლო ვარიანტზე შევჩერდეთ იქნება.

2017

**ცდუნება, როგორც სასიფათო
 განსაცდელი**

ყმანვილო, თუკი შენ ვერლიბრის მწერლად ყოფნა მოისურვე,
 მაშინ კარლ სენდბერგი, ჯონ ეშბერი და ლია სტურუა
 შენს აფუტკრებულ ცნობიერების სამოსახლოში შემოისახლე.
 შენი თვალმზერის შორეული წერტილი
 ისე აწერტილე,
 როგორც ეპიკური პოემის ბოლოს კალმით დასმული წერტილი.
 ისე ცხადსიზმარფსკერნახულად წერე,
 როგორც მე ვწერე
 ჩემი დიადი, ბედუკულმართი ლექსები!
 ჩემი ტრაფარეტული შესაძლებლობის უქონელი ლექსები!
 ჩემი გუნდრუკარნაკმევი ლექსები!
 ჩემი გონტრანსცენდენტულ მიზანმიმართების ჰეგემონი ლექსები!
 რომელთა გამო მსტოვრული თვალთვალი დავიმსახურე,
 რომელთა გამო ჰელიკონურ არგამოჩენილობით დამასრულეს.
 მაგრამ მე, ბავშვივით კაცი,
 ძვირფასმა უფალმა არ მიმატოვა –
 დროის დიდი სივრცე და სიღრმეთა მწვდომი
 თეთრი ღრუბლიანობა დამიტოვა.
 სასრულნახულმა ტაროსებმა
 მოულოდნელად ისურვეს,
 პირქარცი ბალახების ქვითინს გაჰყოლოდნენ.
 აღმოსავლეთი, დასავლეთი, ჩრდილოეთი და სამხრეთი

სრულად მოიცვა
 სულხორციელის რადიკალურმა სისულელემ,
 „თავკერპობა და სიტყვასეესი!“ –
 აი ახალი ანტისტაგნაციური წესი.
 ინტელექტუალური ხის თვალმიუწვდომელ ნაყოფზე
 გონმოპოვებულ ემანვილო, ბუნების განელებას და
 ტბორვითი ხასიათით ანტიბუნების შემოცურებას
 ზედმინეწით იმეცნებ.
 მაგრამ მაინც ანონ-დანონე ყოველივე
 და ნუ გაცდუნებენ
 ცის უარყოფით წერაგალმერთებული,
 წერიტი ხელოვნებით თავშექცეული ხალხები.
 ნუ გაცდუნებენ თვალთახედვის ბზინვარე ზედაპირზე აღბეჭდილი
 და გადაღურჯებულ ნაკადებზე არეკლილი,
 მწვანე ელვარების ერთდღიანი პეპლები.
 ნუ გაცდუნებენ კარაქნასმული პურის მოყვარე
 მოქალაქე პატიმრები.
 ნახე, სადმე თუ ირწვევიან
 მაღალხარისხოვნად ნაქსოვი გუშინინდელი ჰამაკები.
 ნახე, თავის სივრცოვან სხივ-პირით როგორ აძრწუნებს იუპიტერი
 მიწიერ ჭალებს...
 ემანვილო, ჰე, ემანვილო!
 საშიშროების მოძლიერება სწორედ ის არის,
 როცა არნახულად გამოსროლილი
 მიზნობრივი ისარი მერმისის გზაზე უსაჭიროდ მიმავალ ბრმობილობას
 ბოლოს არ მოუღებს.
 განსაკუთრებულ შემთხვევაში,
 ხელნაკეთი საგნით აღსრულებული
 მკაცრი სამართალი
 იგივეა, რაც ცოდვა-უკანონობის გამო
 სამართალში მიცემულის
 სამართლებლივი სასჯელი.

2017

**სტრიქონპარიოზა. სტრიქონპარიოზის დანაშაულის გამო,
 რაც მე ყმანვილკაცს შევამონე**

როცა მან (ბებერმა პოეტმა) ჩემი სტრიქონი:
 „ციდან ვარდი ვარდება“
 თავაშვებულ კადრებით მოიპარა, მაშინ, XX დაუკუნის მიწაზე დავარდნილი
 ეს ვარდი
 მატერიალურ და ფსიქოსულიერ ნეშომპალად იყო გარდაქცეული...
 იმ დროს მისი საამქვეყნო მზერისთვის
 არაფერი ზეგაცხადებული არ ვარდებოდა ციდან.
 ზოგჯერ ხანგრძლივი ლიტერატურული მოღვაწეობაც კი
 არ იძლევა იმის საშუალებას,
 რომ სულიერი თვისებებით აღვსილმა
 გაიცნობიერო და გაითავისო

ციური არსებობის მანიშნებელი
 მოვლენა-ვარაუდი.
 რა უნდა ექნა? ადგა და თავის სიცოცხლეში, მხოლოდ ერთხელ,
 მასთან იქურდა, ვინც ნაკლებცნობილობის გამო
 მეხივით არ ქუხდა
 (არა, ამ გამონაკლის შემთხვევაზე არ ითქმის:
 „მოიპარა და მოპარულით გაეჯიბრა“).
 არსებობს გამოჩენილობით გამოწვეული პარვა-აქაფვა,
 რაზეც თვალს ხუჭავს ყველა „სხვასთან“, არამეგობრულად განწყობილი,
 ერთროლიან მიწრიელთა სახეშერცხვენილი ჰელიკონი.
 შენ ამბობ: „უნინ ყველა პოზიციაძლიერი ღამეპოეტი
 და ყველა მათი საპატრონებელი ლიფსიტი
 ჩემგან თუ იწერდა, რატომ არ ღირდეს
 წვრილფეხოსნად და მსხვილფეხოსნად მიჩნეულ
 ბოროტების ხელყოფისთვის
 შენი პოეტური ზესიმძიმეები?
 გაუცხადებლად წაუღებელია ზესიმძიმეები,
 რადგან ზომა-წონით ძლევამოსილ გონსიბრძნეებს ედრებიან...“
 მე ერთი პოეტურად დამეგობრებული
 ყმანვილკაცი შევაგონე:
 ჩემო შვილო, თუ დაგჭირდა
 ჩემი გამოთქმული თვალთახედვები,
 ჩემი ათვისებული ლექსიკა,
 მიუთითე ჩემი გვარ-სახელი და ისე გამოიყენე.
 ჩემო შვილო, თუ გინდა, ედემის ხის აშრიალებულ
 კენწეროსავით გაიცისფერო
 და არ გახდე
 ნაქურდალის შემნახველი საყინულე,
 სტრიქონპარია ბებრების ხელმრუდობანი დაივინყე,
 ახლავე დაივინყე!
 წინააღმდეგ შემთხვევაში, მალე, ძალიან მალე,
 იმავე ცოდვით გამოიცდები,
 რადგან განახლებადია ყოველი ხსოვნა,
 სულ-ინსტინქტის ფსკერამდე დასული
 ყოველი მოვლენა .
 შვილო ჩემო, წინათაობები (გაბრწყინდენ?)... დაკნინდენ!
 დღევანდელსაც ხედავ, რა მოსდის.
 უთქვამთ (სხვა რაზე), ამაზე უთქვამთ:
 „მდინარი მიდის და ემოსვის ბინდიო...“

2017

ოქროსფერი ვარსკვლავების წრე

წითელი ვარსკვლავი ჩაესვენა და საქვეყნოდ ამონვეროვდა
 ოქროსფერი ვარსკვლავების წრე,
 რაც ზმორებაშეპარულ მტკვრის აუზს შემოენთო.
 თუმცა ჩვენ რა ჟრუანტელიც გვივლიდა,
 ისევ ის ჟრუანტელი გვივლის.

ო, იბერიის თავკომბალა არქიქალაქში დამკვიდრებულ ამბოკარებო,
 თქვენი სულმოუთქმელობა
 და ჩვენი სანათესავო სახვლიკეთის საგრილებელი,
 როგორც ცა და მიწა, ისე სხვაობენ.
 მე იმაში დავრწმუნდი,
 რომ შინაგანდაურღვეველი
 უფორმო უამინდობანი
 მოელვარე
 სამხილსიტყვაშეპარვითაც კი არის უძლეველი.
 გასააზრებელი ხვანჯ-ხლართები,
 განსაჭვრეტელი შებმა
 გონლერწმა გადაფარა.
 მრავალთა გახათაბალებული სული
 ზეუმფარველო საგნად გადაიქცა,
 გარმიანელ არსებად აღსდგა
 და თვითნებობამ მოიცვა.
 მე დიდი ხნით, საიდუმლო პოლიციის
 ტოტალხელებით შებოჭილი
 და კედელზე მიმწყვდეული,
 რეალუშფოთველობის იქით
 გასულიერებულად ვწვეთავ
 და მგონია, ნოეჰის* ხსოვნის წინაშე
 ტალღა-ულმოზო ზღვას შევადგენ.
 „ბედისწერა-წყევლა –
 კედელზე მიმწყვდევა!“ –
 ეს ფატალისტმა დაწერა.
 ჰაერის გამპობი ეთეროვანი ხოფით
 სულიერი ფარფარი – უკიდევანო არე-ცის მოსინჯვა
 ნიშან-თვისებაა ხეშეფოთლილ გამარჯვებისა.
 ო, ღმერთმა უკეთური სოციალური ყოფა
 განსაცდელად დაუშვა
 და ჩემს არასანუთისოფლო
 ნებელობის გამოვლინებას დაეხმარა.

2017

*ნოეჰი (ებრ.) – ნოე

გაშველ შვეულფორენად მოაზრებული ყმანვილი
 (ბალახმჭამელი რკინა)

ის გახდა უფრო ეფექტური არსებობისთვის შეწირული.
 ჩვენ დევნას, იწროობას,
 სახელგატეხილობას ნაჩვევები.
 უნდა დავიჯეროთ,
 რომ ყოვლისმპყრობელ უფალს
 მალლა ცაში
 ხსოვნა აქვს ჩვენი...
 ამ სვლაგავარსკვლავებულ მნიშვნელობის ყმანვილზე

პოლიტრელიგიური ფუნდამენტალისტები ამბობენ:
„რადგან ცოდვა დროის ხაზებით არასდროს არ წყვეტს მდინარებას,
მან მემკვიდრეობით მიიღო ქვებუდანობა“.
ყმანვილზე, რომელმაც განვლო ცხოვრების სულ მცირე მონაკვეთი,
მოულოდნელი სიახლეებით შეძრულები ამბობენ:
„ის მალე გახდება თეატრალური სცენის ობობაზე მეტად აპლოდირებული“.
მან სატელევიზიო სტუდიის ტაშის პარტყუნი დაიმსახურა მხოლოდ.
მაგრამ ის არის უკიდურესად ვნებამშიერ საზოგადოების
მაშველი შვეულმფრენი.
ძუძუმწოვარი ცხოველების ბალახებს ჭამს
გამოშვერილი რკინებით
(იქვე მკვდრები გაცოცხლებულ ირონიას ეთეროვან
ბუჩქებად ანერტილებენ).
ამ უჩვეულო თავისებურებების მუშაკ რკინას
რა ელოდება,
თუ არა ღრმად განსულიერებული
სამყარო და ჟანგი?!.
ის ახლა ექსტრემალურად განაპერნკლებული,
მისი გამახურებელი ცეცხლი
თავის თავს დაბუგავს
და იქნება ავლად აცვენილი
და ავლად დაყრილ-დამცრობილი.

2017

**ჯერ იყო პირველპრომონული მყუდრო და
სუნთქვაფოფინის ნაზაღამური ყივილი, მერა
პაცოპრივი გარდახდომის მიზეზით მოღვა
„დროშოტი“**

დრო – ეკონომიკის კანონებით აკანთებული სამზეო.
დროში შინაგანობს უკიდუგანო აზღვავება:
კონსერვატორული ტლაპო-ზიანი
და სწავლულ-ნოვატორთა საჩოთირო ნააზრევი.
ო, ჩვენი აბსურდგაუკიდურესებული სამყოფელი,
სანამ გახდებოდეს ვალადაყრილი,
მანამდე ცაში სასვენი ნიშნების გამომსახველი
შავ-ყვავებზიანი არს-კანკალი
და უხილავ მატერიანარევი ბაგე-სიო
ჩვენ ცალ-ცალკე გაგვიცხადებს:
„დრო უფეხოა.
დრო – ცხადანარეკლიანი მთლიანობა.
დრო – ნარგონავტალი დინება-ნაკადების
დასანრეტი ლივლივი“.
ჩვენ გვეხსნება საღერღელი:
დრო, ნეფელიმივით ნარევი.
დრო – ქარიშხალთა და აბორგებული შტოების
ასიმეტრიული შფოთი.
დრო, თავიდან ამრიალებული ცარბათუ*.

დრო, დროგამოშვებით კეთილსალოცავიანი ცაბაურთი*.
 დრო, სამყაროს ხახაში განიწკეპული.
 დრო, ცოცხალორგანიზმიან სამყაროს გამაწიაღებელი.
 დრო, აბსოლუტური სულისთვის არაფერი.
 დრო, ძვირფას ღმერთამდე ყველაფერი.
 დრო, თვითონ არაფეხი.
 დრო, ჩვენ რაცა ვართ, ის ფეხი.
 დრო, არასიჩუმე-უშფოთველობის, არამედ უნიაგო,
 უსიცოცხლო სიცარიელის ნაზი წინააღმდეგობი.
 „დრო, ეს არის რეალძილი!“ –
 ასე ფიქრობდა გონდატბორილი უცნაური
 და არა ვილაც შეოლური პერსონაჟებით გარემოცული.
 დროს არ ხელეწიფება ჩვენი მფარველი ანგელოზის
 მწუხრივით გადაღრუბლება,
 დროს ხელეწიფება ჩვენთვის ფერაქაფებული სიკვდილის მოცემა.
 სიკვდილს ვერ წაართმევ დროს,
 დროს ლექსებს წაართმევ, პოეტო!
 დრო კაცთა ისტორიას შიგნიდან და გარედან დაეკერა.
 დროს არ ითავსებს არც სამოთხე, არც გარესკნელი.
 დრო, სადაც ჩვენ წავალთ, იმ აფერადებულ მყობადის
 სახე-წინასწარობა...

2017

*ცარბათუ(ბაბილონ.) – ალვის ხე

*ცაბაურთი-ფშავში მთავარანგელოზის სალოცავი

გობი შონია

ჯაცარა ... დიდი საქართველო!

ნიკ-ნიკ, ნიკ-ნიკ, ნამზე ნამი,
ტიკ-ტაკ, ტუკ-ტაკ, ნუთზე ნუთი,
მისხალ-მისხალ, დრამზე დრამი,
მიზოზინებს დრო და ჟამი.

ნელა მიდის, მაინც ჩქარობს,
დროს არასდროს არ სცალია,
იგი ვისთვის დედაა და
ვისთვის დედინაცვალა.

დრო სამყაროს მაჯისცემა
და ცხოვრების სასწორია,
მისგან დანატოვარ კვალზე
იკინძება ისტორია.

კვალზე ვინ ჩანს ჰეროსტრატედ,
ვინ კი – აღმაშენებელად.
ვინ კი მოჩანს ზვიად მხსნელად,
ვინ – ტურად და ვინ კი – მელად.

დროთი მიდის, დროთი მოდის,
დროის ქრილში გადის ყველა,
ვინც ამ ქვეყნის სტუმარია,
მოხუცი თუ პირშიშველა.

დრო – მკვლელი და დრო – მკურნალი,
დრო – გადამწვარ-გადახნული,
დრო – გმირობით აღსავსე და
დრო – სირცხვილით დადაღული!

საქართველოს არსებობის
ყველა დროს და დღეის დღესაც
არ ჰკლებია მწუხარება,
სისხლი, ცრემლი, გლოვა, კვნესა...

მხოლოდ დრომ და ერთადერთმა
დრომ შეუწყო იმას ხელი,
სტუმარი რომ გამასპინძლდა
და გასტუმრდა მასპინძელი...

თუმცა დროა წამომწყები,
რომ ვისვრით და ერთურთს ვხოცავთ,
მაგრამ ამ ჩვენს სისხლიან ხელს
მარტო დროს ნუ შევახოცავთ.

დავივინყეთ წარსული და
ვერ გავთვალეთ მომავალი,
წინაპართა ნაამაგარს
მივაყარეთ ნალვერდალი.

ჯერ ვწირავთ და მერე ვხედავთ,
გაგვწყრომია თურმე ღმერთი...
ჯერ ვკარგავთ და მერე ვამჩნევთ,
ვით გვჭირდება ერთმანეთი.

ამ მიწაზე არ შობილა
ჯერ ისეთი კაციშვილი,
რაც ებოძა, იმით იყოს
სიკვდილამდე კმაყოფილი.

სწორე უთქვამს ბედკრულ ტატოს:
კაცი ისე ვინ დაბერდა,
„რაც მიეცა ერთხელ ნატვრით,
იკმარა და მას დასჯერდა“.

გინდ გემებით ზღვებს ვსერავდეთ,
გინდ ცას ვკვეთდეთ თვითმფრინავით,
მაინც აღარ მოგვეშლება
მინიერი საზრუნავი.

გინდა ვიყოთ მათუსალა,
გინდ სოლომონ ვიყოთ, ბრძენი,
ბოლოს მაინც მოგვებზრდება
და გახდება მოსაწყენი.

სულ ეს არის, რომ ამქვეყნად
ვინცებთ ხშირად აყალმაყალს,
ძველს ვანგრევთ და მერე ვხედავთ,
ძველი სჯობდა თურმე ახალს.

ამ წაფილოსოფოსების
მიზანს ალბათ მიმიხვდებით:
თუმც კარგია მეტის ქონა,
მეტისმეტს კი გადაყვებით...

ამ უამურ მოგონებით
სად მაქვს ლექსი წასახდენი,
ახლა ტკბილი ზღაპარი ვთქვავთ,
ხვალინდელი ასახდენი.

ეს ამბავი გეამებათ,
ჭორია თუ მართალია,
შაშვის სტვენაც ატკობს სმენას,
ვიდრე მოვა მაშალია.

შემოდგომის ცივი დროა,
ცას ღრუბელი ბურავს, შავი,
უაფრო და უიალქნო
შუა ზღვისკენ მიქრის ნავი.

ნავზე ერთი მოხუცია
ჩიბუხით და მხარზე ბადით,
აქეთკენ რომ მოისწრაფის,
ხდება ათი წელიწადი.

სალამომდე იჭერს თევზებს
და აბრუნებს ისევ წყალში,
თევზის სუნით გაჟღენთილი,
ცარიელი მიდის სახლში.

არვინ იცის, გიჟია თუ
რალა უდევს გუნებაში...
მხოლოდ ერთადერთ თევზს ეძებს
ამ უკიდევანო წყალში.

იმ თევზს „ოქროს თევზი“ ჰქვია
და ძალა აქვს ნატურისთვალის,
მოხუცს ან სურს გამდიდრება,
ან ანუხებს დიდი ვალი...

ჯეელივით უსვამს ნიჩბებს,
არად აგდებს ქარს და წვიმას,
ყოველ დილა ზღვაზე ასწრებს
ცისკრის ვარსკვლავს, შუქციმციმას.

დღეს ვარსკვლავი არ ჩანს ცაზე,
დაუფარავს ღრუბლის აფრებს,
თუმც ეს რაა, ზღვის ტალღებზე
ვარსკვლავივით რომ კიაფობს?!

მოხუცს გული შეუქანდა,
ცას ახედა ჯერ ვედრებით,
მერე ისევ მნათობ ნერტილს
მიაშტერდა გაშმაგებით:

უცებ ბადეს ხელი სტაცა,
მთელი ტანით აღიმართა,
მოიქნია იგი მძლავრად,
ზედ ზღვის ზვირთებს მიაშხვართა!..

რომ მოქაჩა თვისკენ ბადე,
კაცი შეხტა სიხარულით,
მის ბადეში ფართხალებდა
ოქროს თევზი, გასკვანჩული!..

„ტყვე“ სიმშვიდეს ინარჩუნებს,
არც აპირებს თავის დაცვას,
კაცმა ბადე თევზიანად
ნავის კიჩოს ჩამოაცვა!

„– დაგიჭირე, ოქროს თევზო!
გაანძრიე, ჩქარა, ხელი!
თუ სამ სურვილს არ ამიხდენ,
გელოდება ტაფა ცხელი,“ –

თქვა მოხუცმა, ასანთს გაჰკრა,
დააკვესა ბრაზით თვალი,
ტაფაშედგმულ გაზქურაზე
აბრიალდა ცეცხლის ალი.

თევზი გაშრა შიშისაგან,
აებურძგლა ოქროს ქერცლი,
მოხუცს თითქოს შეებრალა,
დაუყვირა თევზს ხმაშეცვლით:

„– რა ხანია, რომ დაგეძებ,
დღეს ჩაგიდექ მხოლოდ კვალში,
თუ ჭკვიანად მოიქცევი,
არ დაგრჩები არც მე ვალში“.

„– გაგიმართლა, მეზადურო!
ფორტუნამ ქნა შენკენ პირი.
ვატყობ, შენგან თავის დახსნა
დამიჯდება მეტად ძვირი.

თუმცა მე ვარ ყოვლისშემძლე,
მაგრამ ტყვე თუ გავხდი სხვისა,
უსასყიდლოდ თავს ვერ ვიხსნი,
ასეთია ნება ღვთისა.

ნებისმიერ სამ სურვილზე
პასუხს ვაგებ ჩემი თავით,
სხვაფრივ საქმეს ვერ გადავწყვეტთ,
ვერც მე, ვერც სხვა, ვერსად დავით.

ერთხელ რუსმა დამიჭირა,
მეგონა, ბევრს გამომთხოვდა:
სამი ნატვრა აღვუთქვი და...
სამივეჯერ არაყს მთხოვდა.

მესამე რომ გადახუხა,
„ზაკუსკაო“, წამეტანა,
მაგრამ ტალღამ გვერდი გაჰკრა
და მორევში ჩაიტანა...

პირობა რომ დაარღვია,
მისი საქმე მიტომ წახდა,
ჩემი შეჭმა მოინდომა
და „ზაკუსკა“ თვითონ გახდა...

კაცთ ბუნებას კარგად ვიცნობ,
ერთი არის ყველას ნდომა:
სიმდიდრე და მბრძანებლობა,
მაღალ სკამზე დიდხანს ჯდომა.

თანაც ვიცი: ადამთ მოდგმა
ხარბი ხართ და დიდი მადის,
არ იკმარებთ, ოქროდ იქცეს,
რაც მდინარე ზღვებში ჩადის:

სოლოლაკზე მომთხოვ ალბათ
ბინას თორმეტოთახიანს;
საზღვარგარეთ კიდეც – ვილებს,
თქვენში „ქოხს“ რომ ეძახიან,

ათასობით ჯორკიდებულ
ოქროს, ალმას-ბრილიანტებს,
ყველაზე დიდი სკამზე ჯდომას
და დოლარის მილიარდებს“...

„– გააჩერე, ხამსავ, ენა,
თორემ მტრისას, შენ რომ გიყო!
მაგ ბრჭყვიალა ნივთებით გსურს,
გამაცრუო, გამაბრეცო?!“

დატრიალდი, შე კონსერვო,
დრო არა მაქვს შენთან დავის.
ან ხარ დიდი წუნურაქი,
ან არ იცი ფასი თავის!

თორემ ხედავ მაგ ტაფაზე
ვით თუხთუხებს ცხელი ზეთი?!
აბა, ჩქარა დამიბრუნე,
ჩემი ტურფა აფხაზეთი!

გამიმრთელე საქართველო
თორემ სული ყელზე მაზის.
თამარ მეფის საზღვრებით მსურს,
არც სერგოს და შევარდნაძის!

და ქართველმა არასოდეს
ქართველს ტყვია არ ესროლოს,
ესეც – ორი და მესამეს
ჩემთვის ვიტყვი, მერე ბოლოს“.

„– ნატვრის შნოც კი არ გქონია,
აბდალო და ჭკუაცეცო!
ერთი ნატვრა დაგჩა შენთვის,
ამით მე რა გაგიკეთო?!“

„– შენ ნუ დარდობ, ოქროს თევზო,
მე არა მაქვს ნატვრა მეტი!
შენ ეს ორი შემისრულე,
მერე მთხლიშე თავში კეტი!

ქართველების ყველა ჭირი
მოფხიკე და გამატანე,
და სამშობლოს მთლიანობის
საძირკველში ჩამატანე“...

„– რა ხალხი ხართ ეს კოლხები?!
ჟრუანტელმა დამიარა!
ეს სამშობლო ასე ძალუმ
რა ჯანდაბამ შეგაყვარათ?!“

არა! შენ ვერ გაგიმეტებ!
ვერც ჯოხს გკრავ და ვერცა უროს!
შენ აქ დარჩი, რომ ქვეყანას
კვლავაც ასე ემსახურო!

შენს მაგივრად მე ჩავნვები!
დამიგდია მლაშე ზღვები!
ოქრო ვარ და მეტხანს გავძლებ,
ვიდრე შენი თეთრი ძვლები!“ –

თქვა ესა და ოქროს თევზმა
მოიქნია ოქროს კუდი
და ქვეყანა შემოსალტა
თვალშეუდგამ ოქროს ზღუდით!

აგუგუნდა მთა და ბარი,
გზებს გაეკვრნენ ქარავნები,
ქართველების ჩაბრძანებას
ტაშით ხვდება აფხაზეთი.

მიეგებნენ, მიეფერნენ,
და გაუღეს ფართოდ კარი,
მილოცვაზე მილოცვა თქვეს,
სამძიმარზე – სამძიმარი.

რაც ეწყევლათ ერთმანეთი,
ახლა ასჯერ მეტი ლოცეს,
მერე მიდგნენ და ერთურთი,
ჯვარედინად გადაკოცნეს.

სუფრა სუფრას გადაება,
ქორწილებს კი – ქორწილები,
თამაღობენ ხანდაზმულნი,
თეთრი წვერით მოსილები.

დრო უკულმა ნაბრუნალი
შეტრიალდა ისევ წაღმა,
ნაზვრევს ვაზმა იყვავილა,
ნაბაღნარში – ისევ ბაღმა.

დაბა ქალაქს დაემსგავსა,
სოფელი კი ხდება დაბა,
სადმე თოფი თუ გავარდა,
ჩანს, რომ ბიჭი დაიბადა.

მეაკვნეებს ხვითქი გასდით,
მეკუბოვეთ სძინავთ ჩრდილში,
ყველგან ლხინის სუფრებია,
არსად ისმის ვაი-ვიში!

„ლილეოს“ ხმა მოაქვს ენგურს,
ეხეთქება „ოდოიას“,
„ოდოია“ – „აფხიარცას“,
„აფხიარცა“ – მტკვარს და ლიახვს...

და ამღერდა მთა და ბარი
იმიერ და ამიერი,
ბოლოს ერთხმად რომ დაჰქუხეს
დიდი მრავალჟამიერი:

მტერიც მოლბა, მოითაფლა,
არც მელობს და აღარც გველობს,
ამბობს: „რა დიდი ყოფილა
ეს პატარა საქართველო!..

წუთი-წუთზე, წამზე-წამი,
ახლოვდება დრო და ჟამი,
სამუდამოდ გაბრწყინდება
საქართველოს მომავალი.

საქართველო
გადიდდება!
საქართველო
გამდიდრდება!
საქართველოს
ვერხელყოფა
სამუდამოდ
დადგინდება
და მით მამულს
შენირულთა
სულსაც შვეება
დაადგება!!!

ეს ამბავი გეამებათ,
ჭორია თუ მართალია,
შაშვის სტვენაც ატკობს სმენას,
ვიდრე მოვა მაფშალია!

ანანო ჯობავა

„პირველი სტრიქონები“ – ესაა ახალი რუბრიკა, რომლითაც ჩვენი ჟურნალი თავის გვერდებს დაუთმობს ჩვენს მომავალს – ბავშვებს, მოზარდებს, რომლებიც კალამს ცდიან და ლიტერატურისადმი, მწერლობისადმი ლტოლვასა და სიყვარულს თავიანთი ნაწერებით ავლენენ. ბუნებრივია, ეს ნაწერები არ იქნება სათანადო მხატვრული დონისა, მაგრამ დიდი მდინარეებიც ხომ პანანინა წყაროებიდან იღებენ სათავეს.

„პირველი სტრიქონების“ პირველი სტუმარია თბილისის 145-ე სკოლის მეოთხე კლასის მოსწავლე ანანო ჯობავა. ანანოს მშობლები აფხაზეთიდან, ქ. ოჩამჩირიდან დევნილები არიან.

გთავაზობთ ანანო ჯობავას საახალწლო ჩანახატს.

თოვლის ბაბუა არსებობს!

დადგა 31 დეკემბერი. არემარე თოვლით იყო გადაპენტილი. მარიამი ემზადებოდა ახალი წლის შესახვედრად: მან დაურეკა ნანასა და მაიკოს, რომ მოსულიყვნენ და ერთად დასწრებოდნენ ახალი წლის შემოსვლას.

მარიამმა გაშალა სუფრა და ლოდინმაც დიდხანს არ მოუწია, გაისმა კარზე ზარის ხმა და მეგობრები ოთახში შემოვიდნენ. ისინი ერთმანეთს მიესალმნენ, შემდეგ კი დაუწერეს თოვლის ბაბუას სურვილები, შემდეგ უფროსებს სთხოვეს, რომ ეს სურვილები თოვლის ბაბუისთვის გაეგზავნათ. როცა მათ მოსწყინდათ, დაიწყეს თამაში, სიმღერა და ცეკვა, ამათაში ჩამოკრა თორმეტმა საათმა; მეგობრები დასხდნენ მაგიდასთან და მიუჭახუნეს ჭიქები.

ტუკ-ტუკ! – გაისმა კარზე კაკუნის ხმა და მარიამმა კარი გააღო. „შემოდგი ფეხი, გწყალობდეთ ღმერთი, ფეხი ჩემი კვალი ანგელოზისა“, – გაისმა დათოს ხმა, შემოყარა კანფეტები და ყველას გოზინაყით გაუმასპინძლდა. ისიც დაჯდა მაგიდასთან და ყველამ ერთად მოილხინა.

გოგონებმა დათოს ჰკითხეს: „გჯერა თუ არა თოვლის ბაბუისო?“ სამწუხაროდ, აღმოჩნდა, რომ დათოს არ სჯეროდა, რომ თოვლის ბაბუა ნამდვილად არსებობს.

ბავშვებმა გვიანობამდე იმხიარულეს, მერე დაიძინეს.

გათენდა. მარიამმა, ნანამ, მაიკომ და დათომ ხელ-პირი დაიბანეს, გემრიელად მიირთვეს საუზმე და ამასობაში უფროსებმა თოვლის ბაბუის მიერ გამოგზავნილი საჩუქრები შემოიტანეს. ბავშვები შეუდგნენ საჩუქრების გახსნას. მარიამს შეხვდა ილუსტრირებული სათაგვადსავლო წიგნი და ლამაზი კაბა, ნანას – ბლოკნოტი და მშვენიერი სარკე, მაიკოს – ეზოპეს ორასი იგავ-არაკის კრებული და მონას ლეგოს ასანყოფი, დათოს – პულტიანი მანქანა და წიგნი „ტომ სოიერის თავგადასავალი“. დათომ გოგონებს მადლობა გადაუხადა ასეთი კარგი საჩუქრებისთვის, ეგონა, რომ იგი გოგონებმა მისთვის იყიდეს. გოგონებს გაუკვირდათ, დათო მადლობას მათ რომ უხდოდა. მათ ხომ საჩუქარი დათოსთვის არ უყიდიათ.

დათო დარწმუნდა, რომ თოვლის ბაბუა მართლაც არსებობს და მას შემდეგ სულ სჯერა თოვლის ბაბუისა.

ეს წელი მეგობრებისთვის საუკეთესო იყო, იმიტომ რომ კარგი საჩუქრები მიიღეს თოვლის ბაბუისგან.

ხედავთ, ბავშვებო? – თოვლის ბაბუის უნდა გჯეროდეთ. ვისაც ეს სჯერა, მას თოვლის ბაბუა ბევრ და კარგ საჩუქარს მოუტანს.

შალვა მაქაცარია,

ანდრია პირველწოდებულის უნივერსიტეტი

ტოპონიმ „ეშერას“ ეტიმოლოგიისათვის

მეგრულ ენაში ქართული „დაბლობის“ შესატყვისია სიტყვა „დობერა“.

„დობერა, დობ(ე)რა, დობირო ენოდება რამდენიმე ათეულ გეოგრაფიულ ობიექტს, აღნიშნავს დაბალ ნაყოფიერ ადგილს“ (პ.ცხადაია, გვარები და გვართა დასახლებანი სამეგრელოში, თბ. 2000 წ.). -რა არის მატოპონიმებელი სუფიქსი. მაგალითისთვის: ხეცერა – ხეციების სამოსახლო ზუგდიდის რ-ში (ლესუცერო – თამაკონში, ნახეცო – მუხურჩაში), კოხორა – კოხიების სამოსახლო, საკოხიო – გეჯეთში. მსგავსად არის ნაწარმოები ტოპონიმები: მუხურა, ალეგრა, ატამარა, ჯალრა, გაძლარა, გაჯარა, კაკარა, კაკირა, კაცხარა, კოდარა, ლარა, ნახატერა, ღვანტარა, ყარა, ჩხიორა, კოჩარა, ათარა, გაგრა, აჭარა და ა.შ.

სვანურში -რა-ს ანალოგიური მატოპონიმებელი სუფიქსია -ერი: ცაგ(ეკალი) – ცაგ-ერი (ეკლიანი ადგილი), ტუიბ(ლეღე) – ტუიბ-ერი, ტვიბერი (ლელიანი ადგილი), უცხ (მსხალი) – უცხ-ერი (მსხლიანი ადგილი) და ა.შ.

დღევანდელ მეგრულში უშუალოდ „მაღლობის“ აღმნიშვნელი ტერმინი დაკარგულად ჩანს. ზემოთ აღნიშნული სიტყვების შედარებების საფუძველზე შეიძლება ამ ტერმინის აღდგენა.

მეგრულში ქვევიდან ზევით მოძრაობის აღმნიშვნელი პრეფიქსია ეშე-(ეშ-, ეშა-): ეშ-ულა – მაღლა ასვლა, ეშა-სხაპუა – მაღლა ახტომა, ეშა-დვალა – მაღლა დადება, ეშა-რაგვაფა – მაღლა აგდება... სიტყვა „ეშე“ „მაღლა“-ს ნიშნავს; თუ მას მივუმატებთ მატოპონიმებელ სუფიქსს -რა, ვღებულობთ „ეშე-რა“-ს (მაღ-

ლობი). ამრიგად, ქართულში გვაქვს – დაბლობი, მაღლობი, ხოლო მეგრულში – დობერა, ეშერა. ამით ნათლად გამოჩნდა ტოპონიმ ეშერა-ს ეტიმოლოგია. სიტყვა „ეშერა“, როგორც მეგრულში აღმართის აღმნიშვნელი ტერმინი, აღდგენილია და აქვს აქტიური არსებობის უფლება. ეს სახელი ჰქვია სოხუმის რაიონის ერთ-ერთ სოფელს, რაც ადასტურებს აფხაზეთში ისტორიულად არსებული ტოპონიმების ქართულ წარმომავლობას, ანუ იმას, რომ ჩრდილოკავკასიური მოდემის ტომთა სამხრეთით ექსპანსიამდე ეშერასა და მის იქითაც მოსახლეობა ქართული იყო. ვახუშტის მიხედვით, მე-17 საუკუნეში, ლევან II დადიანის დროს, ოდიშის სამთავროს საზღვარი მდ.ბზიფზე (კაპოეტის წყალი) გადიოდა.

არქანჯელო ლამბერტის ცნობით, აფხაზეთი მე-17 საუკუნისათვის „აფხაზეთის კედლის“ მიღმა ცხოვრობენ და ჯერაც ქრისტიანები არიან. ვინაიდან ეშერას გადასასვლელი ერთ-ერთი ცენტრალური უღელტეხილი იყო, ცხადია, მას შერჩა მაღლობის აღმნიშვნელი ტერმინი „ეშერა“.

საინტერესოა სუფიქს -რა-ს მნიშვნელობა სვანურში, კერძოდ, ის რომელიმე ხისგან დამზადებულ მასალას აკავშირებს ამ ხესთან: ნიფ (ნიფელი) – ნიფრა (ნიფლის მასალა), ჯი (მუხა) – ჯირა (მუხის მასალა).

ჩვენი კვლევის შედეგი ხელს შეუწყობს თანამედროვე მეგრულ ენაში სადღეისოდ დაკარგული მაღლობის აღმნიშვნელი ტერმინის – ეშერას ხმარებაში დაკვიდრებას.

ნანა ჩიჩუას სსოპსას

მიმდინარე წლის იანვარში უკანასკნელ გზაზე გავაცილეთ ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის ერთ-ერთი თვალსაჩინო წარმომადგენელი, შემართებითა და ერთგულებით ყოველთვის გამორჩეული ქალბატონი **ნანა ჩიჩუა**.

ნანა ჩიჩუამ ცხოვრების რთული და საინტერესო გზა გამოიარა. გასული საუკუნის 80-იანი წლებიდან, ეროვნული მოძრაობის აღმავლობის დასაწყისიდან, იგი მუდამ იდგა საქართველოს დამოუკიდებლობისა და თავისუფლებისათვის მებრძოლთა წინა რიგებში. ქალბატონი ნანა სამაგალითო იყო თავისი რწმენით, სიმტკიცითა და სიმამაცით, პრინციპულობითა და პირდაპირობით. ეს თვისებები განსაკუთრებით გამოვლინდა კანონიერი ეროვნული ხელისუფლების იარაღით დამხობის შემდეგ, როდესაც სამშობლო სისხლიანმა რეპრესიებმა, ნგრევისა და განადგურების ბნელეთმა მოიცვა და ამის

საპასუხოდ ქართველმა ხალხმა არნახული მსხვერპლი გაიღო, რათა გადარჩენილიყო სამართალი, რწმენა და მომავლის იმედი.

ამ უთანასწორო ბრძოლაში და ერის მოღალატე რეჟიმის მხილებაში ქართველმა პატრიოტმა ქალებმა უდიდესი წვლილი შეიტანეს. მათ თავდადებასა და სიმამაცეზე თუ რამე ითქმის, შეუძლებელია იქვე არ მოვიხსენიოთ ნანა ჩიჩუა – მუდამ მენინავეთა რიგებში მყოფი, ყოველთვის წინა ხაზზე მებრძოლი, უშიშარი, უკანდაუხეველი, ალალ-მართალი, ერთგული თანამდგომი და გაუტყეხელი.

ნანა ჩიჩუამ ექვს ათეულ წელზე ცოტა მეტი იცხოვრა. უდროო იყო მისი გარდაცვალება. ჩვენ მისი სახით დაგვარგეთ სანიმუშო, სიკეთით სავსე მეგობარი და თანამებრძოლი, ადამიანი, რომელიც გვამშვენებდა და გვაფრთოვანებდა, რომლითაც ვამაყობდით ყოველთვის.

ქალბატონმა ნანამ ღირსეული კვალი დატოვა კანონიერებისა და სამართლიანობის აღდგენისათვის ბრძოლის ისტორიაში. იგი სამშობლოს კეთილდღეობისათვის თავდადებულ იმ დიდებულ მამულიშვილთა რიცხვს ეკუთვნის, რომლებსაც მუდამ მაღლიერებით მოიხსენიებენ მომავალი თაობები.

გურამ აბსანაძე, ნემო გურჭულაძე, გურამ პეტრიაშვილი, რობერტ პეტრიაშვილი, ირინე ტალიაშვილი, ჯემალ შონია, მურმან ზაქარაია, ლუარა გამყრელიძე, ლია მისხია, თიანა ზაქარაია, ლაშა გვასალია, გიორგი სიჭინავა, ზაურ მოლაშხია, მანგული სუბუა, დავით ზაქარაია, კახა ქეცბაია, მამუკა კაკაბაძე

ჩვენ ნანა

ოცდაათი წლის წინათ, როცა დაბერა თავისუფლების სიომ, ქართული სულიერების სადარაჯოზე პირველივე დღიდან დადგა და არც ერთხელ არ ჩაუმუხლავს, ერთგულ ჯარისკაცად ედგა ფარად იმათ, ვინც იბრძოდა საქართველოს მომავლისთვის. მან გამოიარა უმძიმესი დღეები, წლები... ჰქონდა ბედნიერი დღეებიც, როცა მას ხვდებოდნენ სიყვარულით, სიტბოთი, როცა სიტყვა „ზვიადისტი“ მისთვის იყო სიამაყე, იყო მოვალეობა, იყო თავგანწირვა თავისუფლებისთვის, დამოუკიდებლობისთვის...

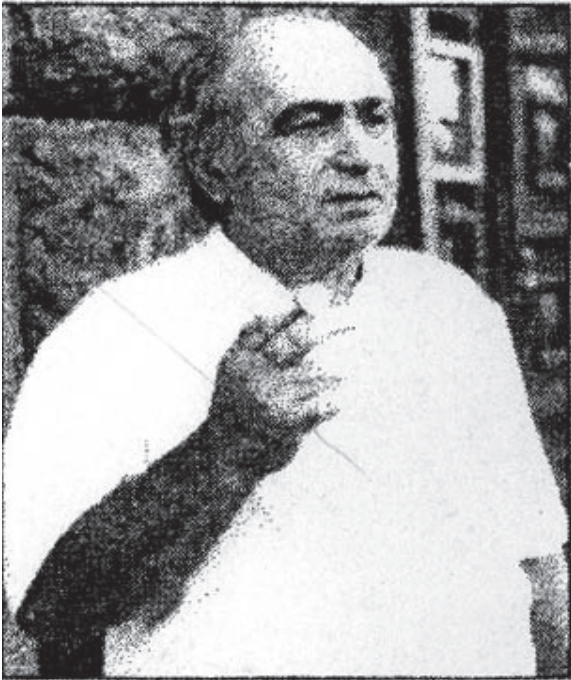
როცა მის ირგვლივ თავს იყრიდნენ ეროვნული მოძრაობის ერთგული ადამიანები, მაშინვე ყურადღების ცენტრში ექცეოდა. ის თავისებური ლიდერი იყო, ვაჟკაცური და ამავე დროს ძალიან ქალური, ამას ადასტურებდა ყოველი მისი მოქმედება, მოყვასისადმი განვდილი ხელი, უკიდევანოდ სიკეთის ქმნა, გამოუვალი მდგომარეობიდან გამოსავლის პოვნის უნარი. ეს მისი თვისება იყო, სხვანაირად არ შეეძლო...

ასე იცხოვრა ნანა ჩიჩუამ მთელი სიცოცხლე სხვებისთვის, თავისთვის არ დაიტოვა რა, დაიხარჯა და... თითქოს ამისათვის დაისაჯა, დაისაჯა საქართველოს სიყვარულისთვის, ადამიანების თანაგრძნობისათვის და როცა მას დასჭირდა, სათანადო თანადგომა ვერ აღმოუჩინეთ... მისმა მუდამ მბორგავმა, ამაყმა სულმა ვერ აიტანა მისთვის უჩვეულო ამბულაში ყოფნა და მრავალ ჭირვარამგამოვლილმა გულმა შეწყვიტა ძგერა. მოულოდნელად წავიდა, ვითარცა ეული და მიუსაფარი... ეს იყო ალბათ მისი ბედისწერა... ეს არის ჩვენი მოუშუშებელი იარა.

დადიოდა თბილისში პატარა, მწვანეთვალე-ბა, ლამაზი ქალი, სიყვარულით გაჟღენთილი გულით, სიცოცხლით სავსე, მუდამ ელეგანტური, გემოვნებით შერჩეული სამოსით და ორიგინალური სამკაულით დამშვენებული ჩვენი ნანა, დადიოდა და... წავიდა მარადიულ სასუფეველში... წავიდა, მაგრამ ჩვენს ხსოვნაში მარად დარჩება ერთგულებისა და სიყვარულის სიმბოლოდ.

ლია მესხია

მეგობრის გახსენება

ორმოცი დღე გავიდა უკვე, რაც ჩვენთან არ არის **ჯემალ პერტაია**, ჩვენი ტომბა – სიკეთით, სიყვარულით გამორჩეული პიროვნება, ალალ-მართალი კაცი, სამაგალითო მეგობარი, მზრუნველი, ერთგული მეოჯახე – მეუღლე, მამა, ბაბუა...

ამ ყველაფერთან ერთად, **ჯემალ პერტაია** შესანიშნავი შემოქმედი იყო, ნერდა მშვენიერ ლექსებს, გამოსცა ორი პოეტური კრებული... ავბედითმა მოვლენებმა – აფხაზეთის ტრაგედიამ, დევნილობამ, გაჭირვებამ ხელი შეუშალა მის კალამს, მის ნიჭს, რომ უფრო გაბრწყინებულიყო, მეტი ნაყოფიერებით გამორჩეულიყო, მაგრამ ისიც, რაც დატოვა, ნათლად მეტყველებს მის ღრმა სულიერებაზე, განცდათა სინრფელებზე და გვჯერა, რომ მისი ლექსები კვლავაც იბოვიან მკითხველის გულს.

მოულოდნელი იყო მისი ამქვეყნიდან წასვლა. მისმა გარდაცვალებამ გული დაგვწყვიტა ყველას და ცარიელად დატოვა ის ადგილი, რომელსაც იგი

იკავებდა თავისი კოლორიტულობით, თავისთავადობით.

ნათელში იყავ, ჩვენო ძმაო და მეგობარო! აგბდენოდეს ყოველი ლოცვა, რომელსაც შენ ზეციური სამყოფელიდან არასოდეს მოაკლებ შენს საყვარელ ოჯახს, შენს მეგობრებსა და ახლობლებს, შენს ადგილის დედას – მშობლიურ აფხაზეთსა და სრულიად საქართველოს!

დიური აფხაზავა, მურმან ზაქარაია, ემირ ნყაროზია, ნელი კოპალიანი, ლუარა გამყრელიძე, ჯემალ შონია, გიორგი სიჭინავა, ზაურ მოლაშხია, ლაშა გვასალია, კახა ქეცბაია, ვალერიან ვაკუა, ორდენ ნულაია

ბედნიერი ხი

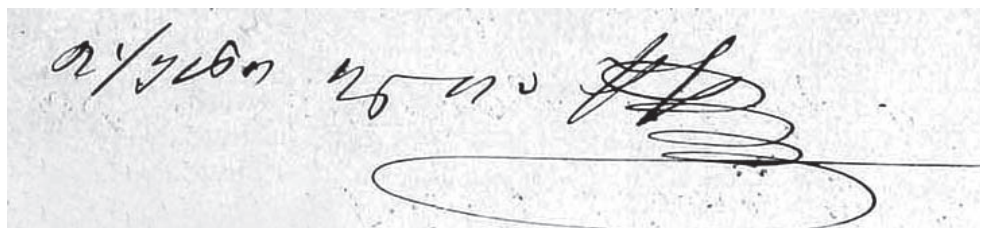
ჩვენისთანა ბედნიერი
განა არის სადმე ერი?
მძიმე ყალბით,
ლამაზ ფალბით
მორთული და მშვენიერი;
უნყინარი,
უჩივარი,
ქედდრეკილი, მადლიერი;
უშფოთველი,
ქვემძრომელი,
რიგიანი, წესიერი;
ყოვლად მთმენი,
ვით ჯორ-ცხენი,
ნახედნი და ღონიერი.

ჩვენისთანა ბედნიერი
განა არის სადმე ერი?!
ყველა უნჯი,
ყველა მუნჯი,
გულჩვილი და ღმობიერი;
თვალაბმული,
თავაკრული,
პირს ლაგამი ზომიერი;

ყველა ყრუი,
ყველა ცრუი,
ჭკვადამჯდარი, გულხმიერი;
მცირე, დიდი -
ყველა ფლიდი,
ცულლუტი და მანჯიერი.

ჩვენისთანა ბედნიერი
განა არის სადმე ერი?!
მტვერნაყრილი,
თავდახრილი,
ყოვლად უქმი, უდიერი;
უზღუდონი,
გზამრუდონი,
არგამტანი და ცბიერი;
მტრის არმცნობი,
მოყვრის მგმობი,
გარეთ მხდალი, შინ ძლიერი;
არრის მქონე,
არრის მცოდნე,
უზრუნველი და მშიერი.

ჩვენისთანა ბედნიერი
კიდევ არის სადმე ერი?

ტექნიკური რედაქტორი: ლუარა გამყრელიძე

კომპიუტერული მომსახურება: თეანა ზაქარაია; თეკლე შონია

დამკაბადონებელი: ნანა ყანდაშვილი

დიზაინი: ირაკლი უშვერიძე

ავტორებს ვთხოვთ, მოგვანოდონ მასალების ელექტრონული ვერსია

აიწყო და დაკაბადონდა შპს „გამომცემლობა „მიჯნაში“

☒ ტაშკენტის ქ. №25, ბ.1, ტელ. 2-38-03-11

დაიბეჭდა გამომცემლობა „უნივერსალის“ სტამბაში

☒ ჭავჭავაძის გამზ. №19, ტელ. 2-22-36-09